Gemeente Kaag en Braassem

Jaarstukken 2023



Inhoudsopgave:

JAARVERSLAG

- Leeswijzer 4
- Algemene inleiding en aanbieding door het college 5

- Programmaverantwoording
  - Programma 1 - Bestuur en regio 8
  - Programma 2 - Sociaal domein 17
  - Programma 3 - Ruimte en leefomgeving 25
  - Algemene dekkingsmiddelen 36
  - Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien 37

- Paragrafen
  - Paragraaf 1 - Lokale heffingen 39
  - Paragraaf 2 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing 46
  - Paragraaf 3 - Onderhoud kapitaalgoederen 54
  - Paragraaf 4 - Financiering 58
  - Paragraaf 5 - Bedrijfsvoering 63
  - Paragraaf 6 - Verbonden partijen 72
  - Paragraaf 7 - Grondbeleid 83

JAARREKENING

- Balans 92
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 94
- Toelichting op de balans 97
- Het overzicht van de baten en lasten in de jaarrekening 111
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 112
- Overige gegevens
  - SISA-bijlage 130
  - Overzicht van de baten en lasten per taakveld 135
  - Rechtmatigheidsverantwoording 136

JAARVERSLAG



Leeswijzer

Leeswijzer
Voor u liggen de jaarstukken 2023 van de gemeente Kaag en Braassem, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening.

In de ‘algemene inleiding en aanbieding door het college’ worden de belangrijkste ontwikkelingen toegelicht. In de programmaverantwoording, wordt per programma aangegeven wat we wilden bereiken en in welke mate we de inspanningen hebben gerealiseerd. Naast de doelen uit de begroting, zijn ook de acties en speerpunten opgenomen uit het CUP 1.
In de programmaverantwoording is gekozen om meer aansluiting te zoeken bij de verantwoording zoals we dat hebben gedaan bij het CUP. Om die reden werken we in de programmaverantwoording met de volgende pictogrammen:


Afgerond


Loopt op schema


Enige vertraging


Gestopt

Na de programmaverantwoording volgen de paragrafen waarin op zeven belangrijke beleidsterreinen die niet programmagebonden zijn, inzicht gegeven wordt in ontwikkelingen van het jaar 2023.

In het BBV is voorgeschreven dat de gemeente verantwoording aflegt over een basisset van 34 beleidsindicatoren. De bron voor vijf indicatoren op het taakveld ‘Bestuur en ondersteuning’ is de gemeente zelf. Deze indicatoren zijn opgenomen in paragraaf 5 ‘Bedrijfsvoering’. De andere indicatoren, waarvan de bron extern is, zijn opgenomen bij het desbetreffende programma in de programmaverantwoording. Ook zijn deze voor uw raad toegankelijk via www.waarstaatjegemeente.nl. Uw raad heeft via deze site de mogelijkheid om de indicatoren van de verschillende taakvelden te raadplegen én om deze te vergelijken met andere gemeenten.

Interbestuurlijk toezicht (IBT) betreft de verantwoording van de zes toezichtdomeinen, waarbij per domein wordt aangegeven wat de voor de gemeente geldende kleurenscore is. Vanwege de nieuwe bestuursovereenkomst die de provincie met alle Zuid-Hollandse gemeenten is aangegaan; is IBT in 2021 voor het laatst als bijlage aan de jaarrekening toegevoegd. Vanaf 2022 vindt monitoring plaats via IBT-dashboard; deze is per ultimo 2023 geactualiseerd.

Tot slot wordt in de jaarrekening stilgestaan bij de balanspositie van onze gemeente en bij de baten en lasten. Om de gemeentelijke baten en lasten eenvoudiger te kunnen vergelijken met andere gemeenten, is er conform BBV een apart overzicht van baten en lasten per taakveld opgenomen.

Algemene inleiding en aanbieding door het college

De opstelling van de Jaarrekening 2023 markeert het midden van de bestuursperiode 2022-2026. Ons college heeft ervoor gekozen om niet alleen een feitelijke en beleidsmatige onderbouwing te geven, maar ook om reflectief terug te blikken op de eerste helft van deze periode. We baseren deze terugblik op het Raadsakkoord, de College Uitvoeringsprogramma's (CUP) 1.0 en 2.0, en de continue dagelijkse taken van de gemeente.

Belangrijke Ontwikkelingen en Uitdagingen
Deze bestuursperiode wordt gekenmerkt door een aantal belangrijke ontwikkelingen:

- Grote onzekerheid op rijksniveau, met name over de beschikbare middelen via het Gemeentefonds.
- Een structureel grotere verantwoordelijkheid voor gemeenten als gevolg van vraagstukken over bestaanszekerheid, waarbij het Rijk steeds meer taken delegeert.
- Beïnvloeding door verschillende crisissen, zoals de COVID-19 pandemie, de energiecrisis en de oorlog in Oekraïne.
- Enorme prijs- en kostenstijgingen, die directe gevolgen hebben voor gemeentelijke projecten.
- Het hoge ambitieniveau van de gemeente zelf op gebieden zoals onderwijshuisvesting, welzijn en sport, en de gevolgen van de slappe bodemstructuur in relatie tot de openbare ruimte.

Deze gecombineerde ontwikkelingen zorgen ervoor dat het financiële perspectief van de gemeente van veel meer kanten wordt beïnvloed en dat de effecten groter zijn dan voorheen. De onzekerheid over welke elementen door het Rijk worden gecompenseerd, maakt plannen en begroten uitdagender dan ooit.

Ambities en Financiën
Ons college staat achter de ambities uit het Raadsakkoord en de vele opgaven daarin. We streven ernaar om het wonen, werken en leven in onze gemeenschappen vitaal te houden, en dit alles binnen een financieel gezonde gemeente. Dit betekent een sluitende begroting en het aangaan van de discussie met het Rijk over de haalbaarheid van de uitvoering van gedelegeerde taken. Het is niet acceptabel dat we deze taken moeten uitvoeren met een structureel tekort aan middelen, zoals ook benadrukt door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). De personeelsbegroting is een belangrijk sturingsinstrument voor onze directie. Het opnieuw opstellen van de P-begroting op functieniveau in 2023 heeft geleid tot een actuele begroting per 1 januari 2024. Ondanks de moeilijke arbeidsmarkt zijn we erin geslaagd veel vacatures in te vullen en mensen langdurig aan ons te binden, mede door de veelzijdige rol en verantwoordelijkheid binnen onze organisatie.

Wonen
Binnen het thema 'Wonen' hebben we ons gericht op het tegengaan van ongewenste ontwikkelingen zoals speculatie en het exploiteren van woningen door beleggers. Dit wordt gerealiseerd door aangescherpte spelregels in de doelgroepenverordening. Daarnaast blijft het bouwen van voldoende woningen, ook buiten de BSD, een belangrijke ambitie. Recentelijk heeft het Rijk een koerswijziging ingezet waardoor onze gemeente nu voorstellen kan doen voor uitbreiding in kleinere dorpskernen. Er is een gemeentelijke Task Force woningbouw ingesteld, die betrokken is bij de woningbouwopgave en de zoektocht naar locaties. Ook zijn er maatregelen genomen om te voldoen aan de taakstellingen voor de opvang van vluchtelingen en asielzoekers. Bovendien is de Nota Grondbeleid herzien om een actiever grondbeleid te voeren.

Participatie en Communicatie
De raad heeft een actieve en vernieuwende koers uitgezet voor participatie. Met de middelen uit het CUP 2.0 is een Adviseur Participatie aangesteld, die in het eerste kwartaal van 2024 aan de slag gaat. Dit betekent onder andere een hernieuwde aanpak van de participatie van aanvragers van ruimtelijke plannen en het vormgeven van het participatieproces bij de herziening van de Omgevingsvisie. Daarnaast is er gewerkt aan spelregels en een toolkit voor participatie, met als doel gerichte pilots te starten en de betrokkenheid van inwoners te versterken. De digitale nieuwsbrief is gerealiseerd en de communicatievisie en -plan worden uitgevoerd zoals afgesproken.

Omgevingsvisie
De invoering van de Omgevingswet, een enorme decentralisatie operatie, is door onze gemeente succesvol opgepakt. Er zijn verschillende onderdelen opgezet, zoals de invoering van de wet, de

Omgevingsvisie en de voorbereidingen voor het Omgevingsplan. Dit alles ondanks dat dezelfde mensen ook nog eens vele bestemmingsplannen moesten behandelen.

Verkeersveiligheid, Openbare Ruimte en IBOR
Op het gebied van verkeersveiligheid is een knelpuntenanalyse uitgevoerd en zijn maatregelen genomen om de fietsveiligheid te verbeteren. Grote projecten worden gecombineerd met onderhoudswerken, zoals rioleringsvervanging, om efficiëntie te vergroten. Het nieuwe IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) wordt voorbereid voor de komende vier jaar en de evaluatie daarvan vindt plaats in 2024.

Sociaal Domein, IKC en Sportpad
Het sociaal domein, met de mens centraal, heeft veel aandacht gekregen. Er is meer inzicht verkregen in het veld en de daaraan gekoppelde budgetten, waardoor inhoud en financiering beter bespreekbaar zijn. Op het gebied van jeugdzorg is preventie versterkt en de transitie naar minder specialistische zorg is de grootste uitdaging voor de komende periode. Kaag en Braassem loopt voorop in gezondheid en bewegen, met veel aandacht voor positieve gezondheid en een groot netwerk van vrijwilligers. Op het gebied van onderwijshuisvesting zijn er verschillende Integraal Kindcentra (IKC) ontwikkeld en in gebruik genomen.

Recreatie
Als veelzijdige gemeente hecht Kaag en Braassem ook veel waarde aan recreatie. Er is een recreatievisie opgesteld in samenwerking met ondernemers en inwoners, en deze visie wordt uitgevoerd door Kaag en Braassem Promotie. Een belangrijk project is de realisatie van de Tweede Sluis in de nieuwe woonwijk Braassemerland, waarvoor subsidiemiddelen zijn verkregen.

Duurzaamheid
De doelstellingen op het gebied van klimaat en energie zijn groot. In deze bestuursperiode is er een Lokale Energiestrategie opgesteld, en er wordt veel gedaan op het gebied van verduurzaming en vergroening. De gemeente heeft een sterk netwerk van energiecoaches die bijdragen aan de installatie van zonnepanelen. Verder worden projecten zoals afvalscheiding en warmtebehoud actief aangepakt.

Land- en Tuinbouw
Werkgelegenheid is cruciaal voor de bestaanszekerheid. In deze bestuursperiode zijn er drie belangrijke besluiten genomen over werklocaties, waardoor de ruimte voor bedrijvigheid op niveau blijft. De tuinbouwsector, in transitie, wordt ondersteund door gebiedsvisies en participatieprocessen met alle betrokkenen.

Veiligheid en Handhaving
Kaag en Braassem wil een veilige gemeente zijn, waarbij inwoners omzien naar elkaar en weerbaar zijn. Er zijn nieuwe beleidskaders opgesteld voor de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), evenementenbeleid en vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). De capaciteit van de BOA’s is verdubbeld en buurtbemiddeling is ingevoerd.

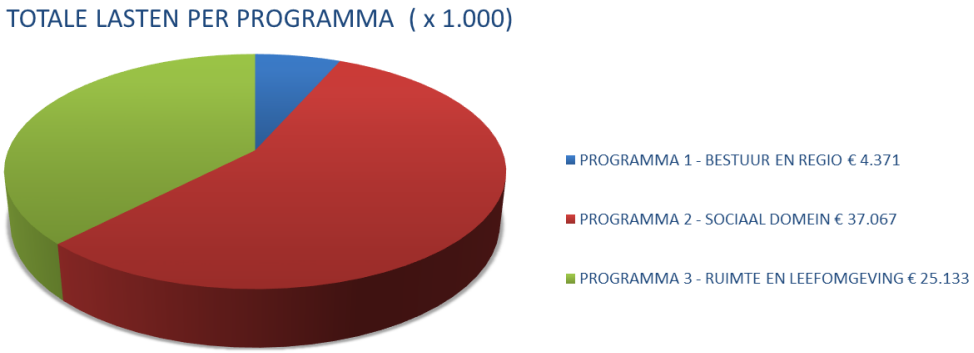
Regionale Samenwerking
Als zelfstandige gemeente werkt Kaag en Braassem nauw samen met regionale partners om de taken van het lokaal bestuur toekomstbestendig te maken en krachten te bundelen waar dat meerwaarde biedt.

Deze terugblik en evaluatie benadrukken de voortgang en uitdagingen van de eerste helft van de bestuursperiode. Het college blijft zich inzetten voor de ambities en opgaven uit het Raadsakkoord, met aandacht voor de financiële gezondheid en de vitaliteit van onze gemeenschappen.

Programmaverantwoording

In dit onderdeel wordt per programma inzicht gegeven in de doelstellingen, belangrijke ontwikkelingen en de besteding van het geld in 2023.

De gemeenteraad heeft het beleid uit het raadsakkoord voor de raadsperiode 2022-2026 vastgelegd in drie raadsprogramma's:



PROGRAMMA 1: BESTUUR EN REGIO



Maatschappelijk doel 1: Bestuur en regio: een sterke organisatie



Wat willen we bereiken?

- Samenwerken in de regio op die onderdelen die we als gemeente niet zelf kunnen, of waarbij we de te leveren kwaliteit zelfstandig niet kunnen bieden.
- We willen grip hebben op onze samenwerkingsverbanden om invloed uit te kunnen oefenen aan de voorkant.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Per verbonden partij benoemen we in de Regionale agenda Kaag en Braassem op welke thema's de focus ligt (we rapporteren over de Regionale agenda 2020). In de nieuwe periode wordt de agenda geactualiseerd.	✓
Monitoren op tijdige aanlevering van jaarrekeningen van derden.	...
Voortgang Hecht 24-traject.	...

Voortgang CUP 2023 – Regionale samenwerking	
Intensiveer ambtelijke samenwerking met Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop	...
Inzichtelijk maken doelen regionale samenwerking en uniformeren verslaglegging en intern proces	✓

Wat hebben we in 2023 gedaan?

Bestuur en regio:

- *Regionale agenda Kaag en Braassem 2023 – 2026*
  In december 2023 is de Regionale agenda Kaag en Braassem 2023 – 2026 vastgesteld.
- *Inzichtelijk maken doelen en ontwikkelingen verbonden partijen*
  Als bijlage bij de regionale agenda zat een analyse van de verbonden partijen.
- *Verslaglegging verbonden partijen*
  Ook rapporteert het college sinds 2024 in de V&A aan de gemeenteraad via een apart agendapunt op de agenda over belangrijke ontwikkelingen binnen de verbonden partijen en regionale samenwerkingsverbanden.
- *Intensiveer de samenwerking Rijn- en Veenstreek*
  In 2023 is gewerkt aan een actualisatie van ons Position paper Rijn- en Veenstreek. Hierover hebben we recent een radenbijeenkomst georganiseerd voor de gemeenteraden van Alphen aan den Rijn, Nieuwkoop en Kaag en Braassem (d.d. 7 februari 2024). Ook op zowel college als directie/MT-niveau zijn recent bijeenkomsten geweest met de drie gemeenten. We werken met de drie gemeenten aan dossiers waar we gezamenlijke belangen hebben, zoals het verkeersknooppunt Leimuiderbrug.
- *Gemeentelijke huisvesting*
  In 2023 is er gewerkt aan de uitgangspunten als vertrekpunt voor huisvesting van de gemeentelijke organisatie. In overleg met de gemeenteraad tijdens een C & K-avond is

geconstateerd dat komende periode moet worden bezien op welke wijze de huisvesting kan worden aangepast. Daarbij kijkend naar de eisen van deze tijd voor onze medewerkers en daarmee de dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven.

Maatschappelijk doel 2: Een structureel gezonde gemeente



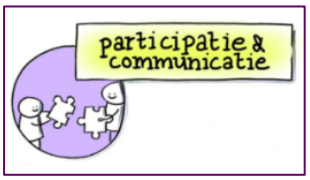
Wat willen we bereiken?
- Een structureel sluitende begroting met een gezonde weerstandsratio.
- Een transparante, begrijpelijke begroting die inzicht biedt in de opgaven en budgetten.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Transparant maken/houden van gemeentelijke opgaven en middelen en inzichtelijk maken van de keuzes.	✓
Jaarlijks alle bekende risico's kwantificeren.	...
Het weerstandsvermogen aanhouden voor risico's die in het begrotingsjaar mogelijk effect hebben en voor andere risico's en ontwikkelingen budget beschikbaar stellen of maatregelen treffen.	...

Voortgang CUP 2023 – Financiën	
Extern onderzoek naar weerstandsvermogen (Naris)	✓
Breng de financiële gevolgen van de ambities vanuit het raadsakkoord in kaart	✓

Wat hebben we in 2023 gedaan?
In opdracht van de raad hebben we in 2023 een nieuwe risico inventarisatiesystematiek geïmplementeerd. We brengen met behulp van de NARIS systematiek de belangrijkste risico's in kaart met een financiële vertaling op basis van een risicosimulatie. Dat geeft inzicht in enerzijds de benodigde weerstandcapaciteit en anderzijds hoe die zich verhoudt tot onze buffers (het weerstandsvermogen). U hebt beoordelingscriteria vastgesteld van wat een 'veilige' weerstandratio is, en in 2024 besluit u over een nieuwe nota risicomanagement.

Maatschappelijk doel 3: Communicatie en participatie



Wat willen we bereiken?
- Inwoners worden, conform de richtlijn participatief werken, in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken bij beleidsvorming en -uitvoering en kunnen – in van te voren benoemde onderdelen – meedenken, meebeslissen en/of (mee-)uitvoeren.
- Heldere en proactieve communicatie.
- Tevreden inwoners als het gaat om het communiceren van zaken die voor hen belangrijk zijn.
- De dienstverlening aan onze inwoners en onze andere klanten is klantvriendelijk, laagdrempelig en vanzelfsprekend.
- Inwoners krijgen ruimte om hun ideeën en initiatieven voor de openbare ruimte uit te voeren.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Rapport en aanbevelingen van de Rekenkamer over inwoner- en overheidsparticipatie aan de raad voorleggen om vast te stellen.	✓
We gaan aan de slag met een ontwikkelagenda.	...

Verder verbeteren van de digitale bereikbaarheid (zoals extra e-producten, persoonlijke internetpagina e.d.).	
Uitvoeren van een klanttevredenheidsonderzoek naar dienstverlening en bereikbaarheid.	
Uitvoering van de acties uit het uitvoeringsprogramma communicatie 2021-2024	

Voortgang CUP 2023 – Participatie en Communicatie	
Uitvoeringsplan Communicatie	
Ontwikkelprogramma Participatie inclusief Toolkit uitvoering	
Ontwikkelen Pilot Initiatievenfonds en burgerbegroting	

Wat hebben we in 2023 gedaan?

Ontwikkelprogramma Participatie incl. toolkit uitvoering
In 2023 is dit niet opgepakt vanwege personele bezetting. In 2024 start een adviseur participatie en gaat de gemeente hier mee aan de slag.
Op 12 juni aanstaande staat een C&K gepland voor het ontwikkelprogramma participatie. Hierin zullen we met de Raad het gesprek voeren over de visie op participatie, de (prioritering) van projecten en staan we stil bij de bestaande instrumenten.

We gaan aan de slag met een ontwikkelagenda
In 2023 is dit niet opgepakt vanwege personele bezetting. In 2024 start een adviseur participatie en gaat de gemeente hier mee aan de slag.
Vanuit de adviseur participatie wordt een ontwikkelagenda opgesteld. Communicatie staat met de adviseur participatie in contact om de verbetering van de interne communicatie en de ontwikkelagenda bij elkaar te brengen.

Ontwikkelen Pilot Initiatievenfonds en burgerbegroting
We starten met een pilot nadat we het ontwikkelprogramma participatie hebben vastgesteld waarin de ambities en prioriteiten van onze gemeente op het gebied van participatie staan opgenomen. Tijdens de C&K avond van 8 mei 2023 hebben we verschillende scenario's besproken met de raad aan de hand van voorbeelden van mogelijke pilots met initiatievenfondsen en/of burgerbegrotingen bij andere gemeenten besproken met de raad. De beelden bij diverse fracties bij een dergelijke pilot liepen uiteen. Hierdoor kiezen we voor eerst het vaststellen van ambities en prioriteiten op het gebied van participatie. Hierna voeren we gerichter een pilot uit die bijdraagt aan het behalen van onze ambities op het gebied van participatie.

Verder verbeteren van de digitale bereikbaarheid (zoals extra e-producten, persoonlijke internetpagina e.d.).
Op 31 december 2023 zijn er 80 e-producten beschikbaar op de website waarvan 31 e-producten ook zijn aangesloten op een persoonlijke internetpagina (klantportaal) voor de klant. Naast de extra e-producten blijven we continu onze online kanalen aanscherpen op bereikbaarheid en behoeften van buitenaf. Zo hebben we een socialemediabeleid opgesteld waarin de eigenschappen van de socialemediakanalen en de informatiebehoeften van inwoners samenkomen. Ook blijven we de website toetsen op het gebied van de digitale toegankelijkheidseisen die gesteld zijn aan overheidswebsites, om te zorgen dat deze hieraan blijft voldoen.

Uitvoeren van een klanttevredenheidsonderzoek naar dienstverlening en bereikbaarheid.
Begin 2023 is de klanttevredenheid naar onze dienstverlening en bereikbaarheid over 2022 gemeten. Resultaten zijn verzameld en aan de raad teruggekoppeld per raadsinformatiebrief van 19 juli 2023. Over 2023 heeft er geen onderzoek plaatsgevonden. De reden hiervan is dat wordt gewerkt aan een

gemeente-brede visie op dienstverlening, op basis waarvan meer betrouwbare toetsing naar klanttevredenheid plaats kan vinden.

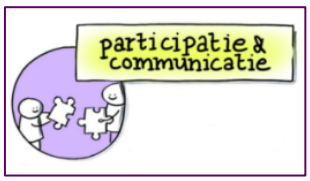
Uitvoering van de acties uit het uitvoeringsprogramma communicatie 2021-2024
In 2021 is de communicatievisie en het uitvoeringsplan communicatie vastgesteld. Hierin staat beschreven welke rol cluster communicatie heeft. In het plan staan interne en externe acties beschreven die in de komende periode worden opgepakt. Ook staan ambities benoemd voor de komende periode die nu nog niet ingevuld kunnen worden. Belangrijkste doel van het uitvoeringsplan is het informeren en communiceren over zaken die voor onze inwoners spelen en belangrijk zijn. Dat doen we op een begrijpelijke manier, via de juiste middelen om zoveel mogelijk inwoners te bereiken. Passende en begrijpelijke communicatie met het juiste kanaal voor de juiste doelgroep staat centraal bij alle acties.

Resultaten in 2023
In 2023 is opnieuw een aantal acties uit het uitvoeringsplan communicatie opgepakt en uitgevoerd. Met de raadsinformatiebrief van maart 2024 is de raad geïnformeerd over deze resultaten. Onderstaand deze resultaten op een rij:

- *Aandacht voor snel en zorgvuldig communiceren met inwoners*: met het nieuwe zaaksysteem maken we collega's beter bewust van het belang daarvan.
- *De toegevoegde waarde van het team intern positioneren*: laten zien wat de meerwaarde is van communicatie wanneer het team aan het begin van projecten aan tafel zit.
- *Intensivering contact Klant Contact Centrum*: structureel overleggen en de korte lijnen zorgen voor snelle en gerichte handelingen naar informatiebehoefte van inwoners.
- *Professionalisering sociale media*: gerichter signaleren volgen en hierop inspelen door middel van een monitoringstool en een socialemediabeleid.
- *Heldere en begrijpelijke communicatie*: Een schrijfwijzer ontwikkeld en interne schrijftrainingen georganiseerd.
- *Crisiscommunicatie*: zorgen dat we voldoende uitgerust zijn bij een crisis, door trainingen en oefeningen te doen.
- *Doorontwikkeling huisstijl*: gekozen voor een doorontwikkeling van het nieuwe logo, met een lanceringsdatum van 1 februari 2024.
- *Digitale gemeentelijke nieuwsbrief*: voorbereidingen voor lancering nieuwsbrief in 2024.
- *Toegankelijkheid website:* Blijven voldoen aan de digitale toegankelijkheidseisen.

Bezetting van het cluster communicatie
In mei 2023 werd de bezetting van cluster communicatie, door vertrek van twee collega's, gehalveerd. Dit gaf extra druk op de afdeling en de blijvende online specialist en adviseur communicatie. Met inhuur is dit gedeelte opgevangen tot het moment dat twee nieuwe adviseurs communicatie zijn gestart in november 2023 en januari 2024. Hierdoor werd de uitrol van de huisstijl naar een later moment verplaatst.
In februari 2024 is, door de toegezegde uitbreiding uit het CUP, een medewerker communicatie gestart, die onder andere is belast met de online nieuwsbrief.

Maatschappelijk doel 4: Een veilige gemeente



Wat willen we bereiken?
- Inwoners van alle leeftijden voelen zich veilig in hun woon-, werk-, en leefomgeving.

- Inwonersinitiatieven worden gestimuleerd en waar nodig gefaciliteerd en de sociale veiligheid wordt gewaarborgd.
- Inwoners voelen zich betrokken en weten waar ze verdachte situaties kunnen melden.
- We vergroten onze informatiepositie over ondermijnende criminaliteit en intensiveren samenwerkingen om ondermijnende criminaliteit aan te pakken.
- De ambtelijke, bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid op diverse veiligheidsthema's neemt (verder) toe.
- We dringen woonfraude terug en kunnen vroegtijdig signalen herkennen en oppakken.
- We versterken de verbinding tussen veiligheid en het sociaal domein.
- De gemeentelijke crisisorganisatie is voorbereid om adequaat op te treden bij (grootschalige) incidenten.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Intensiveren (integrale) controles op het gebied van ondermijning, adresfraude, illegale bedrijvigheid of bewoning, etc.	⋯
Vergroten van de informatiepositie van de gemeente zodat signalen over ondermijning sneller kunnen worden herkend, geagendeerd en aangepakt.	⋯
Het op orde brengen van en het toepassen van het bestuurlijk instrumentarium van de gemeente om (vermoedens van) ondermijning aan te pakken.	⋯
Het organiseren van (bewustwordings)trainingen op het gebied van ondermijning, cybercrime, inbraak- en brandpreventie etc.	⋯
Doorontwikkelen samenwerking met Zorg- en Veiligheidshuis Hollands Midden en procesregie op zorg en veiligheid met elkaar verbinden.	⋯
De leden van de crisisorganisatie worden structureel opgeleid, getraind en geoefend.	⋯
Doelgerichte controles en zichtbaarheid bij hotspots (onder andere schoolpleinen, speeltuinen, evenementen, kantines) door BOA's.	⋯
Uitvoeren van de veiligheidsmonitor (1 x per 2 jaar in de oneven jaren).	✓
Signaleren van mogelijke (woon)fraude door de werkgroep Woonfraude en gericht acties uitzetten om geconstateerde fraude aan te pakken.	⋯

Voortgang CUP 2023 – veiligheid en handhaving	
Ga in gesprek met de politie om tot een goede taakverdeling te komen	✓
Integraal Veiligheidsbeleid	✓
Extra inzet BOA	✓

Wat hebben we in 2023 gedaan?
In 2023 is een aantal concrete inspanningen afgerond. De meeste inspanningen zijn echter doorlopend van aard, waarbij we op schema lopen.

We hebben in 2023 diverse keren met de raad gesproken over veiligheid. Zo is er tijdens de C&K op 24 mei uitgebreid gesproken over de trends en ontwikkelingen op het gebied van veiligheid.
Ook de rol en activiteiten van de Veiligheidsregio zijn hierbij aan bod gekomen, evenals het RIEC en een gesprek met de wijkagenten.

Bij de actualisatie van de omgevingsvisie hebben we met elkaar stilgestaan bij het onderwerp veiligheid. De visie is op dit onderwerp aangepast naar de laatste trends, ontwikkelingen en actualiteiten.

De gemeenteraad heeft eind 2022 het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) 2023-2026 vastgesteld. In dit IVB zijn de volgende thema's hoog geprioriteerd: 1) verbinding zorg en veiligheid, 2) aanpak ondermijning, 3) digitale veiligheid, 4) veiligheidsaspecten door veranderende maatschappij, 5) toezicht en handhaving.

Verbinding zorg en veiligheid

In 2023 hebben we een duidelijke toename gezien in casuïstiek rondom personen met verward gedrag, woonoverlast en jeugd(overlast). Deze casuïstiek heeft vaak een grote impact op de (woon)omgeving en zorgen ook regelmatig voor gevoelens van onveiligheid. Dit vraagt steeds meer om integrale samenwerking met de verschillende zorg- en veiligheidspartners, het bieden van passende zorg of ondersteuning maar ook het treffen van bestuurlijke maatregelen om escalatie te voorkomen of beperken.

In december 2023 heeft de gemeente met de woningcorporaties en Buurtbemiddeling Kwadraad een overeenkomst ondertekend. Inwoners kunnen nu vanaf 1 januari 2024 bij Kwadraad terecht voor Buurtbemiddeling.

In juli 2023 hebben we samen met De Driemaster en de politie een tweede editie van The Hunt georganiseerd in Leimuiden. Een spel waarin zo'n negentig jongeren vanaf 13 jaar uit handen van politie en handhaving probeerden te blijven. Hiermee hebben we op een leuke manier het contact tussen jongeren, politie en handhaving kunnen verbeteren.

Aanpak ondermijning

Om (vermoedens van) ondermijning aan te pakken is het belangrijk dat het bestuurlijk instrumentarium van de gemeente op orde is. Met het vaststellen van de 8e wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening op 18 december 2023 is hier een goede basis voor gelegd. In 2023 zijn hiervoor alle voorbereidende, inhoudelijke werkzaamheden verricht.

Bij meerdere vergunningaanvragen zijn wij in 2023 ook gestart met het (bewuster) toepassen van de Wet Bibob. Het doel van de Wet Bibob is voorkomen dat de gemeente criminele activiteiten of het witwassen van crimineel geld mogelijk maakt. In 2024 zullen we de beleidsregels actualiseren en (opnieuw) de keuze maken op welke onderdelen het Bibob-beleid van toepassing wordt verklaard.

Daarnaast is er in 2023 veel ingezet op bewustwording. In november/december 2023 hebben we een campagne gevoerd om Meld Misdaad Anoniem extra onder de aandacht te brengen. Dit hebben we o.a. gedaan via borden langs de weg en berichten via social media. Ook hebben we een filmpje opgenomen met de burgemeester en de teamchef van de politie.

Digitale veiligheid

De focus bij dit thema ligt o.a. bij het geven van voorlichting aan diverse doelgroepen en gerichte (publieks-/informatie) campagnes. Om dit te bereiken hebben we de online game HackShield aangeboden aan kinderen tussen de 8 en 12 jaar. Tijdens het spelen van HackShield leerden de kinderen meer én gericht over internetcriminaliteit. Het spel is er ook op gericht dat kinderen dit bewustzijn op hun beurt weer proactief gaan uitdragen aan hun (groot)ouders.

Ook op andere manieren is geïnvesteerd in het vergroten van de bewustwording en weerbaarheid van onze inwoners en bedrijven op het gebied van online criminaliteit. In juni 2023 is een editie van Hier! In de Regio verschenen met het thema 'Veiligheid' waarbij diverse artikelen in het blad in samenwerking met de gemeente zijn vormgegeven. Eén van de artikelen ging over verschillende

vormen van digitale criminaliteit met aandacht voor slachtofferschap en het stimuleren om van aangifte te doen.

Veiligheidsaspecten door veranderende maatschappij
Eén van de ontwikkelingen die invloed hebben op onze maatschappij is de oorlog in Oekraïne. In Veiligheidsregio Hollands Midden worden ongeveer 4.600 vluchtelingen uit Oekraïne opgevangen, waarvan 3.000 in de gemeentelijke opvang. De vluchtelingen zijn over alle 18 gemeenten in de regio verdeeld. De overigen worden opgevangen door particulieren.

In juli 2023 hebben we ca. 65 Oekraïense vluchtelingen verhuist van de gemeentelijke opvanglocatie in het Rabobank-gebouw in Roelofarendsveen naar een nieuwe opvanglocatie op het Connexxion-terrein in Leimuiden. Ook hebben we een tweetal particuliere opvanglocatie die onder regie van de gemeente staan.

Toezicht en handhaving
Begin 2024 is de Uitvoerings- en handhavingsstrategie Kaag en Braassem 2024-2027 vastgesteld. In 2023 zijn hier alle voorbereidende, inhoudelijke werkzaamheden voor verricht. Deze strategie brengt in beeld hoe onze gemeente de uitvoerings- (vergunningen) en handhavingstaken (toezicht en handhaving) uitvoert en hoe we de ruimte die de wet biedt willen invullen.

Tevens mag de inzet van een extra BOA niet onvermeld blijven. Hierover is in het kader van het CUP meermaals gesproken. De extra BOA geeft ruimte om meer zichtbaar en aanwezig te zijn in onze dorpen.

Bewustwording
Om de inwoners bewust te maken van diverse veiligheidsthema's hebben wij op 9 september 2023 een eerste Veiligheidsdag georganiseerd. Op het parkeerterrein bij Het Spant in Leimuiden konden verschillende veiligheidspartners zich presenteren aan het publiek via diverse activiteiten en demonstraties en konden bezoekers meer te weten komen over de werkzaamheden van o.a. de brandweer, politie, EHBO, handhaving en jongerenwerk. Zo konden bezoekers deelnemen aan een escaperoom, konden zij een rondje rijden met de brandweerauto, was er een waterblusspel en konden kinderen een foto maken op een politievoertuig. Ook in 2024 zal er een Veiligheidsdag worden georganiseerd (zaterdag 22 juni 2024, Winkelhart Roelofarendsveen).

Evenementenbeleid
In 2023 is er een eerste versie van het vernieuwde evenementenbeleid opgesteld. Deze eerste versie is tot stand gekomen aan de hand van enquêtes en verschillende interviews met organisatoren, stichtingen en verenigingen uit onze gemeente. De eerste versie werd vervolgens gepresenteerd op een bijeenkomst waarbij alle inwoners uit Kaag en Braassem welkom waren. Ook de raad is betrokken geweest en heeft input kunnen leveren. Aan de hand van de waardevolle input die tijdens de avonden geleverd is zal er in 2024 een nieuwe versie worden opgeleverd.

Financiën



x € 1.000

Programma 1 Bestuur en regio	Primaire begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Werkelijk versus begroting na wijziging	
Totale lasten	4.442	4.583	4.371	-211	V
Totale baten	-52	-52	-82	-30	V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	4.390	4.530	4.289	-241	V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	-284	-284	-284	0	
Gerealiseerd resultaat	4.106	4.246	4.005	-241	V

**De analyses per programma staan vermeld in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.*

PROGRAMMA 2: SOCIAAL DOMEIN



Maatschappelijk doel 1: Bevorderen en beschermen van de gezondheid van onze inwoners

Wat willen we bereiken?

- Inwoners zijn veerkrachtig en hierdoor in staat om te gaan met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven (positieve gezondheid).
- Inwoners hebben een voldoende sociaal netwerk waar ze – waar nodig – op terug kunnen vallen. We zetten ons in om sociaal isolement en eenzaamheid te voorkomen of te verminderen.
- Inwoners van alle leeftijden hebben een gezonde en actieve leefstijl.
- De inrichting en ruime opzet van onze buitenruimte stimuleert inwoners van alle leeftijden om te spelen en bewegen.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Integrale samenwerking en inzet rond gezondheidsthema's versterken en uitbouwen, vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid, waardoor we het beroep op zorg en ondersteuning willen verlagen.	✓
Interne samenwerking verstevigen om bij de inrichting van de buitenruimte en bij het realiseren (en/of renoveren) van woningen ook te kijken naar een goede infrastructuur, voldoende zorg (huisartsen), onderwijs, mogelijkheden tot sporten en bewegen etc.	...

Voortgang CUP 2023 - Sociaal domein, ikc en sportpad	
Kredietvoorstel stand van zaken Sportpad fase 1	✓
Voorstel/visie Sportpad fase 2 inclusief participatie verenigingen en financiën inclusief de vrijvallende locaties	...
Rond in Q3 de aanbesteding Maatschappelijke Zorg (Ondersteuning met wonen en Maatschappelijke Opvang) af en geeft inzicht in aanbieders en contracten	✓
Uitvoering taken Ondersteuning met wonen en Maatschappelijke Opvang	✓
IKC-ontwikkeling	...
Uitbreiding Kaskade	⏸
Inkoop Jeugdhulp 2024	✓
Onderzoek de bibliotheekfunctie Leimuiden en doe voor 1 oktober voorstel aan de raad	✓
Verkenning IKC Rijpwetering	...
Programma Welzijn en Preventie 2024 (De Driemaster)	✓

Wat hebben we in 2023 gedaan?

De Sportpadontwikkeling is één van de grootste ontwikkelingen van de gemeente ooit. Het is een unieke ontwikkeling, met vele samenwerkende organisaties. Samen met uw raad hebben we het afgelopen jaar stappen gezet om de integrale voorziening voor ontwikkelen, sport en spelen ook daadwerkelijk te gaan realiseren. Het gemeentelijke sportbedrijf, het onderwijs en de kinderopvang gaan samen in Kineo: vernieuwde energie. Uw raad heeft middelen beschikbaar gesteld en ook de samenwerkende organisaties gaan investeren om het aanbod voor inwoners van 0-100 jaar bij elkaar te brengen. Eén van de grootste gezondheidswinsten is: bewegen. Het Sportpad is ingericht om het plezier in bewegen –en daarmee het plezier in leren- te stimuleren.

Door de groei van Braassemerland lopen we met de scholen en kinderopvang in dit gebied tegen de grenzen aan, of gaan er reeds overheen. Met name Kaskade heeft een urgente ruimtebehoefte. In 2023 zijn de eerste stappen gezet voor uitbreiding, oa door de aankoop van het naastgelegen landje. In 2024 zal de raad een besluit nemen over de definitieve uitbreiding, mede afhankelijk van de uiteindelijke omvang van alle nieuwbouw.

In 2023 heeft uw raad de behoefte naar bibliotheekvoorzieningen onderzocht. Uit het onderzoek is gebleken dat inwoners een fysieke bibliotheeklocatie waarderen, met een boekencollectie. Naast de techcampus in Roelofarendsveen en de bieb in Leimuiden komt er in 2024 ook een bibliotheek in Woubrugge. Daarnaast investeert uw raad extra in inhoudelijke programma's, zoals de doorgaande leeslijn en de maakplaats.

De opdracht voor de Driemaster is (na een evaluatie) voor één jaar verlengd. Deze verlenging is gepaard gegaan met een verbeteropdracht voor 2024. In 2024 zal een besluit worden genomen over de toekomstige samenwerking met de Driemaster.

In 2023 heeft stichting iDb de antidiscriminatievoorziening voor onze gemeente verzorgd. Inwoners konden 24 uur per dag, 7 dagen in de week een melding van discriminatie doen bij de stichting. Op werkdagen konden zij vanaf 9.00 tot 17.00 uur een beroep op het aanbod doen van de stichting op het gebied van informatie, advies en ondersteuning. In 2023 zijn er 13 meldingen van discriminatie gedaan bij Stichting iDb. Melders worden doorverwezen naar lokale partners zoals de Driemaster en Tom in de buurt. Ook heeft de stichting verzoeken voor informatie en advies door vrijwilligers en professionals in behandeling genomen. Daarnaast heeft gemeente Kaag en Braassem in samenwerking met de Driemaster op Coming Out Day de regenboog vlag uitgehangen.

Maatschappelijk doel 2: Goede basis en gelijke kansen



Wat willen we bereiken?

- We stimuleren kinderen om al op jonge leeftijd sociaal actief te zijn. Elk kind moet kunnen meedoen aan sport en cultuur, ook als ouders niet over voldoende middelen beschikken.
- Inwoners en professionals herkennen en erkennen tijdig problemen bij het opvoeden/opgroeien en handelen hiernaar.
- Voor jeugdigen en/of hun ouders is er tijdig passende hulp beschikbaar, waarbij ouders zoveel mogelijk zelf de regie houden/krijgen en zelf verantwoordelijkheid nemen.
- Kinderen moeten in een veilige omgeving kunnen opgroeien en een goede start kunnen maken in hun leven

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Project Planvorming en realisatie IKC Sportpad	
Project Planvorming en realisatie IKC Woubrugge	
Project Uitbreiding Brede School Kaskade	
Vormgeven en implementeren ”Jeugdhulp 2024”	
GO! voor jeugd gaat extra inzetten op verkorten wachttijden / wachtlijsten	

Wat hebben we in 2023 gedaan?

Het was een roerig jaar binnen het sociaal domein. Zo is Go! Voor Jeugd ontmanteld en ondergebracht bij de SOZ in Holland Rijnland. Terugkijkend kunnen we stellen dat deze overgang een enorme klus is geweest, maar dat deze wel goed is verlopen. De cliënten (onze inwoners) hebben relatief weinig tot geen hinder of problemen ervaren.
Op dit moment worden de laatste stappen gezet in de afwikkeling van de contracten met Go!. Hierover bent u onlangs met een RIB geïnformeerd.

Maatschappelijk doel 3: Het bieden van een vangnet en voldoende ondersteuning aan inwoners



Wat willen we bereiken?

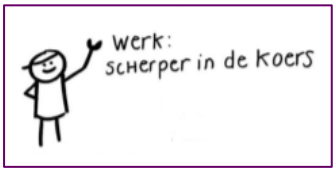
- Mantelzorgers krijgen de ondersteuning en/of verlichting van zorg die zij nodig hebben om – op eigen wijze – de mantelzorg te kunnen (blijven) bieden. Deze ondersteuning of verlichting bieden we op een manier die past bij hun leven en leeftijd en bij de toenemende intensiteit, duur en complexiteit van mantelzorg.
- Inwoners die zich in een (sociaal) kwetsbare positie bevinden zoals mensen met dementie, met psychische problemen, verstandelijke beperking, laaggeletterdheid of financiële problematiek, hebben een volwaardige plek binnen de samenleving en krijgen tijdig passende ondersteuning vanuit hun eigen netwerk en waar nodig van professionals. Hiertoe bevorderen we o.a. de kennis over bijvoorbeeld psychische aandoeningen zodat er meer begrip voor inwoners in een kwetsbare situatie ontstaat.
- De openbare ruimte en openbare gebouwen zijn voor iedereen toegankelijk en bereikbaar.
- De sociale veiligheid in wijken en dorpen neemt toe. Overlastgevende situaties als gevolg van psychische dan wel psychogeriatrische problematiek voorkomen we zo veel mogelijk of pakken we zo snel mogelijk op om verdere escalatie te voorkomen (o.a. door toeleiding naar zorg).
- Inwoners, buurten en wijken ondersteunen elkaar. De kracht van de samenleving wordt benut, versterkt en gefaciliteerd, waarbij oog is voor de grenzen van die kracht.
- We zetten in op de juiste/passende ondersteuning voor verenigingen zodat deze belangrijke ontmoetings/netwerkplekken de basis blijven voor het creëren en vergroten van het sociale netwerk. De uitdaging om deze locaties met vrijwilligers te laten floreren zien we als een opgave voor de komende periode.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
De Driemaster, Tom in de buurt en GO! voor jeugd ontplooien samen initiatieven rond het werven, begeleiden en verbinden van vrijwilligers en verenigingen	...
Afsluiten overeenkomst Ondersteuning met Wonen en Opvang per 2023	✓

Wat hebben we in 2023 gedaan?

Ontplooien initiatieven rond het werven, begeleiden en verbinden van vrijwilligers en verenigingen
De Driemaster heeft in 2023 een vacaturebank voor vrijwilligers opgezet om de inwoners van de gemeente Kaag en Braassem te bedienen. Voorheen was enkel de vacaturebank van Participe beschikbaar. Daarnaast biedt de Driemaster ondersteuning bij vrijwilligers die zich inzetten voor Tom in de buurt en GO! Voor Jeugd.

Maatschappelijk doel 4: De economische sector verbeteren zodat iedereen mee kan doen in de samenleving



Wat willen we bereiken?

- Ondernemers/werkgevers, werknemers, onderwijs en gemeente werken samen om de vraag naar en aanbod van werk (huidig en toekomstig) in balans te krijgen en houden, waarbij het gaat om kwaliteit en kwantiteit.
- Alle inwoners hebben een fatsoenlijk bestaansniveau en zijn financieel zelfredzaam, doordat zij werken naar vermogen, bij voorkeur in een regulier betaalde baan. Wij zetten daarom in op het aan het werk helpen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Versterken van vroegsignalering om schuldenproblematiek te voorkomen	✓
Gezinnen met kinderen die opgroeien in armoede op een laagdrempelige manier informatie bieden over inkomensvoorzieningen	✓

Wat hebben we in 2023 gedaan?

Vroegsignalering van schuldenproblematiek
In 2023 heeft er een DPIA plaatsgevonden voor de aanschaf van het software systeem RIS door de BVO. Het resultaat van deze DPIA was positief, en het systeem is aangeschaft. Met dit systeem kunnen partijen zoals de woningcorporatie, zorgverzekeraar, energiemaatschappij, en andere signaalpartners betalingsachterstanden doorgeven. Een medewerker van Tom in de Buurt, die namens de gemeente de uitvoering verzorgt, gaat er dan op af. In februari 2024 is Tom in de Buurt daadwerkelijk van start gegaan.

Gezinnen met kinderen die opgroeien in armoede op een laagdrempelige manier informatie bieden over inkomensvoorzieningen
In 2023 zijn er meerdere communicatiecampagnes geweest om de minimavoorzieningen onder de aandacht te brengen, zowel online als offline. De Driemaster heeft het Appeltje voor de dorst opnieuw uitgegeven. Daarnaast is er maandelijks aandacht geweest voor minimavoorzieningen in Hier in de regio, en hebben er meerdere Facebook campagnes gedraaid. Begin 2023 is er namens de burgemeester een brief gestuurd naar alle inwoners, met een informatie kaart over de beschikbare voorzieningen en sociale partners. Dat deze extra campagnes geholpen hebben is onder andere te zien aan de extra toegewezen kwijtscheldingen.

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Den Haag
Datum: 8 juli 2024
T.B.

Maatschappelijk doel 5: Voor iedere inwoner is op redelijke termijn een passende woning beschikbaar

Wat willen we bereiken?

- Passend aanbod bieden voor al onze inwoners, jong en oud, met en zonder beperking en statushouders, zodat zij in Kaag en Braassem kunnen blijven wonen, of binnen een redelijke termijn een woning vinden. Voor hen is voldoende woonruimte aanwezig, die past bij hun levensfase, inkomen en mogelijke ondersteuningsvraag. Daarom zetten we in op:
  - het bouwen van betaalbare woningen voor ouderen, starters en jongeren om zo de doorstroming te stimuleren;
  - het realiseren van geschikte woonvoorzieningen voor bijzondere doelgroepen;
  - het realiseren van flexibele, tijdelijke woonconcepten om acute woonproblemen op te lossen;
  - het verzorgen van humane huisvesting voor arbeidsmigranten.
- Het bouwen van de juiste hoeveelheid passende woningen.
- Kansen vergroten op een woning voor inwoners van Kaag en Braassem door het toepassen van lokaal maatwerk waar mogelijk.
- Het behoud of bij voorkeur verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en het woon- en leefklimaat door op de juiste plek te bouwen.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Project Realiseren van maximaal twee woonvormen in een geschikte omgeving (scheve huisjes)	⏸
Jaarlijks maken van prestatieafspraken met woningcorporaties en de huurdersbelangenvereniging	✓
Opstellen nieuwe Regionale woonagenda, en de regionale afspraken laten landen in de Omgevingsvisie (sturen op middensegment)	✓
Bij initiatieven toetsen of het bijdraagt aan “bouwen naar behoefte”	•••

Welke projecten liepen er in 2023?

Kern	**Project**	**Aantal woningen**			**gem/ particulier**	**Verwachte Oplevering**	
		sociaal	**vrije sector**	**anders**			
Leimuiden	Nieuwe Rede	31	73	0	Particulier	Q4 2024	•••
Leimuiden	Dorpshart Noord	8	19	0	Particulier	Sept 2022	✓
Roelofarendsveen	De Poelen (fase 3 en 6)			0	GEM	nnb	•••
Roelofarendsveen	De Akkers (fase 11)	60	189	0	GEM	nnb	•••
Roelofarendsveen	Waterpark (fase 7,8&9)	Ca 250 woningen			GEM	nnb	•••
Roelofarendsveen	Woelige Baren	14	35	0	Particulier	Q3 2024	•••
Roelofarendsveen/Oude Wetering/Rijpwetering	Vrijvallende locaties sportpad	Nader te bepalen			GEM	nnb	•••

Rijnsaterwoude	De Woudse juffen	13	27	0	GEM	Juni 2025	

Voortgang CUP 2023 - Wonen	
Inventarisatie maken van potentiële bouwlocaties	
Maak afspraken met de woningbouwverenigingen over verduurzaming woningen	
Invoeren instrumenten om speculatie tegen te gaan	
Afspraken maken over verdichting Braassemerland	
Evaluatie huisvesting arbeidsmigranten	
Bij bouw of herinrichting meer aandacht voor lokale afvoer regenwater	
Aanscherpen regels m.b.t. sociale vereveningsfonds. We streven ernaar om in mei 2024 het college een voorstel te doen.	
Aanvullende afspraken met woningbouwcorporaties	
Onderzoek doen naar niet wettelijke regels	
Actief grondbeleid, op dit moment geen nieuwe ontwikkelingen te melden	
Actieplan versnelling woningbouw	
Regels toewijzen/realiseren woningen middensegment (huur)	

Wat hebben we in 2023 gedaan?

Bouwen naar behoefte
De adviseur Wonen sluit bijna standaard aan bij de Intaketafel waar initiatieven integraal beoordeeld worden. Daarnaast wordt er ook gekeken naar koppelkansen tussen initiatieven en of er wellicht nog verbeteringen doorgevoerd kunnen worden aan een initiatief (bijvoorbeeld meer of betaalbaardere woningen).

Bij bouw of herinrichting meer aandacht voor lokale afvoer regenwater
Bij de bouw en herinrichting van gebieden wordt standaard een hemelwaterstelsel aangelegd dat regenwater tijdelijk opvangt en afvoert naar oppervlaktewater. Dit gebeurt in de openbare ruimte en aan de voorkant van particuliere percelen, tenzij het echt niet mogelijk is. Om deze praktijk verder te versterken, zou de implementatie van een hemelwaterverordening overwogen kunnen worden. Daarnaast zijn er verbeteringen mogelijk op het gebied van lokale regenwaterafvoer op privéterrein. Hiervoor wordt op korte termijn een afkoppelcoach ingezet die inwoners ondersteunt bij het duurzaam opvangen, gebruiken en lokaal afvoeren van regenwater.

Realiseren van maximaal twee woonvormen in geschikte omgeving
In 2023 heeft het college de locatie in Nieuwe Wetering aangeven als locatie voor één tot maximaal twee scheve huisjes. Omdat het project een lange historie kent en gevoelig is, is er extra tijd genomen voor de ontwikkeling van een goed communicatie- en participatietraject. Kort gezegd worden de direct omwonenden tijdens drie sessies betrokken bij de inpassing van het scheve huisje op het perceel (denk aan groen, water, afscheiding, et cetera). Het resultaat van deze sessies wordt gedeeld met alle inwoners van Nieuwe Wetering. Er is een nauwe samenwerking met Stichting De Binnenvest. Dit proces is inmiddels gestart. De raad is en blijft geïnformeerd door middel van raadsinformatiebrieven.

Afspraken maken over verdichting Braassemerland

Het college en de directie voeren nauw overleg met de projectdirecteur en vennoten van de Braassemerland VOF over de verdichtingsmogelijkheden binnen alle nog te ontwikkelen fasen (4 t/m 11) van de gebiedsontwikkeling met name in het kader van het sociale maar zeker ook het betaalbare segment. Daar waar de samenwerkingsovereenkomst (SOK) nu formeel nog een ratio van 70 % vrije sector en 30% sociaal kent, wordt nu aangestuurd op een aanpassing hiervan waarbij 30% vrije sector zou worden, 40% betaalbaar en 30% sociaal (waarbij dan weer 15% sociale huur en 15% sociale koop is). Over de versnelling van fase 11 (welke grenst aan fase 1 + 2) zijn verkennende gesprekken gevoerd, maar hebben nog niet geleden tot concrete afspraken. Als deze fase in de planning naar voren zou worden gehaald, dan zou dat o.a. om (tijdelijke) infrastructurele aanpassingen vragen met de nodige financiële consequenties binnen de GREX. In Juni en Juli 2024 zal het college samen met de projectdirecteur van de VOF in gesprek gaan met de gemeenteraad om een aantal thema's waaronder verdichting te bespreken. Ook vanuit de provincie Zuid-Holland zal tijdens de 2e helft van 2024 hulp geboden worden om de benodigde acties in het kader van het betaalbare en sociale segment te helpen versnellen.

Financiën

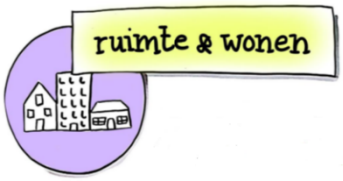


x € 1.000

Programma 2 Sociaal domein	Primaire begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Werkelijk versus begroting na wijziging	
Totale lasten	28.801	36.241	37.067	825	N
Totale baten	-6.058	-7.604	-13.665	-6.060	V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	22.743	28.637	23.402	-5.235	V
Toevoeging aan reserves	0	7.374	7.394	20	N
Onttrekking aan reserves	-50	-530	-452	78	N
Gerealiseerd resultaat	22.693	35.481	30.345	-5.137	V

**De analyses per programma staan vermeld in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.*

PROGRAMMA 3: Ruimte en leefomgeving



Maatschappelijk doel 1: De toekomstige energievraag (warmte, elektra en brandstof) verduurzamen waarbij de bijbehorende infrastructuur betaalbaar blijft.



Wat willen we bereiken?

- Vóór 2025 een besparing van 44 terajoule realiseren in onze woningen, wat gelijkstaat aan een gemiddelde besparing van ongeveer 15% van het totale energieverbruik (gas en elektriciteit) in een gemiddelde woning.
- Vóór 2023 een besparing van 59 terajoule realiseren bij onze agrariërs en 19 terajoule minder energie verbruiken in de commerciële en maatschappelijke dienstverlening.
- Vóór 2025 liggen er minimaal gemiddeld zes zonnepanelen op iedere woning in Kaag en Braassem.
- Vóór 2025 wekken onze agrariërs minimaal 61 terajoule duurzame energie op (=76.250 zonnepanelen) en is de commerciële en publieke dienstverlening verantwoordelijk voor een opwek van 19,6 terajoule (=24.500 zonnepanelen).
- Huishoudens met een laag inkomen ondersteunen in de stijging van energieprijzen (“energiearmoede”).
- De Transitievisie Warmte uitwerken tot wijkniveau.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Opstellen maatregelenpakket om de doelstellingen van de Regionale Energiestrategie te behalen.	⏸
Aantal energiecoaches/-ambassadeurs uitbreiden door nieuwe leden te werven.	⋯
Het beschikbaar stellen van energiescans voor het midden- en kleinbedrijf.	⋯
De gemeente geeft het goede voorbeeld door het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed en het verlagen van het energieverbruik (zowel van het gemeentehuis, de gemeentewerf, de openbare verlichting als de gemalen en pompen van de riolering), doorlopend proces	⋯
Ondersteunen van de leden van de TransitieCommissie die onderzoekt hoe, per dorp, tot een Wijkuitvoeringsplan (WUP) kan worden gekomen.	⋯

Voortgang CUP 2023 - Duurzaamheid	
Stimuleren duurzaamheid bij inwoners en bedrijven	⋯
Zet in op betere afvalscheiding	⏸
Uitbreiden Tiny Forests	⏸
Ontwikkelen programma voor versterking groen en klimaatadaptie	⋯
Integrale aanpak duurzaamheid inclusief doorlopende campagne	⋯

Wat hebben we in 2023 gedaan?

In 2023 hebben we inwoners als volgt geholpen met besparen en isoleren:

- 234 huisbezoeken en energieadviezen zijn afgegeven door de vrijwillige energiecoaches van de gemeente;
- het Duurzaam Bouwloket heeft 420 adviezen gegeven;
- Bij 80 huishoudens zijn kleine energie besparende maatregelen geïnstalleerd door vrijwilligers van het fixteam, bij 430 huishoudens is dit gedaan door het fixteam van het Regionaal Energieloket;
- De inzet van de mobiele showroom van het Duurzaam Bouwloket in Oude Wetering en Rijpwetering;
- Er zijn twee informatiebijeenkomsten georganiseerd voor inwoners en één informatiebijeenkomst voor bedrijven en
- Zijn 7 energiescans bij bedrijven uitgevoerd.

In mei zijn we gestart met het opstellen van de lokale energiestrategie. Met de lokale energiestrategie (LES) geven we invulling aan onze bijdrage aan de Regionale energiestrategie (RES) Holland Rijnland. Het is een integraal document dat gaat over elektriciteit, warmte en mobiliteit. Voor grootschalige duurzame opwek is een voorkeursscenario tot stand gekomen op basis van ontwerpend onderzoek vanuit het landschap, gesprekken met inwoners en andere belanghebbenden.

Na een startbijeenkomst in juli 2023 hebben we gesproken met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Ook is het platform www.energievoorkaagenbraassem.nl opgezet met daarop informatie over de LES, het proces en met antwoord op de vragen die inwoners hebben gesteld. In de maanden oktober en november 2023 hebben we op verschillende manieren gesprekken gevoerd met de inwoners. Tijdens vijf inwonersavonden en straatgesprekken op drie weekmarkten, zijn we op zoek gegaan naar kansen, voorkeuren voor en zorgen over duurzame energie-opwek door zon en wind.

Overzicht cijfers 2023:

- Woningen: 622 Tj (2014) - 549 Tj (2022) = besparing van 73 Tj
- Commerciele+publ. Dienstverlening: 206 Tj (2014) – 179 Tj (2022) = besparing van 27 Tj
- Landbouw: 773 Tj (2014) – 565 Tj (2022) = besparing 208 Tj
- Hernieuwbare elektriciteit: in 2021 wekken we 61 Tj elektriciteit op, dat is 55 Tj meer dan in 2014

De infrastructuur van het elektriciteitsnet zit op bepaalde plekken aan zijn limiet. Om het elektriciteitsnet betrouwbaar en stabiel te houden, moeten we aanpassingen aan het net doen. Dit is het werk van Liander. We zijn samen met hun actief bezig om het elektriciteitsnet te verzwaren. Dit is een project dat jaren in beslag neemt, maar het nodig is omdat we in de toekomst steeds meer elektriciteit zullen gaan gebruiken en opwekken.

Daarnaast wordt er gekeken naar alternatieven zoals energie delen achter de meter. Dit betekent dat achter de meter de energie wordt opgewekt, opgeslagen en verdeeld. Dit noemt men ook wel local voor local. Het voordeel hiervan is dat men veel minder afhankelijk is van de prijzen omdat piekbelasting wordt voorkomen. In onze gemeente lopen al diverse pilots waar dit onderzocht wordt.

Inzet op verbetering afvalscheiding

In opdracht van de gemeente voert Cyclus kwaliteitscontroles uit bij de inzameling van de grondstoffen die huis aan huis worden ingezameld (zoals GFT en PMD). Het doel hiervan is om deze deelstromen zo schoon mogelijk te laten zijn, zodat er geen vervuiling van de grondstoffen plaatsvindt. Dit is in 2023 ook gelukt, er was nauwelijks afkeur van de ingezamelde grondstoffen. Dit komt ook door de

huidige inzamelmethode van PMD met zakken. Hierdoor is de controle op vervuiling makkelijker (vanwege de doorzichtige zakken). Op de milieustraat was er wel afkeur van PMD. Naar aanleiding hiervan houden de medewerkers van de milieustraat hier extra toezicht op.

Uit de cijfers van Cyclus over de ingezamelde hoeveelheid huishoudelijk afval in de gemeente blijkt dat de totale hoeveelheid afval die is ingezameld in 2023 iets lager is dan in 2022 (461 kg in 2023 en 475 kg in 2022). Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin afvalpreventie is gerealiseerd in de gemeente.
De hoeveelheid restafval per inwoner bedroeg 121 kg (95 kg fijn en 26 kg grof restafval). Het afvalscheidingspercentage komt uit op 74%, hetgeen betekent dat 74% van het ingezamelde afval gescheiden is. Deze cijfers zijn daarmee ongeveer gelijk aan de cijfers over 2022.

Het provinciale project over circulaire afvalstromen op bedrijventerreinen is afgerond. Er is een groot aantal bedrijventerreinen in de provincie bij betrokken, waaronder ook in onze gemeente. Deze informatie is beschikbaar gesteld via de website https://circulair.biz/. Hier staat informatie voor ondernemers over de aanwezige grondstoffen, materialen en kansen voor hoogwaardig hergebruik.

Maatschappelijk doel 2: Kaag en Braassem heeft een kringloopeconomie waarin er geen sprake meer is van afval en we steeds meer duurzaam geproduceerde, hernieuwbare grondstoffen en materialen gebruiken.

Wat willen we bereiken?
- De komende jaren willen we ons huishoudelijk restafval blijven verminderen door:
  - het beter scheiden van het restafval én
  - het verbeteren van de kwaliteit van de deelstromen van afvalscheiding.
- Inzicht krijgen en verbeteringen realiseren in de afvalstromen en het gebruik van materialen binnen het gemeentehuis en op de gemeentewerf.
- Inzicht krijgen in de bedrijfsmatige afvalstromen en tegelijkertijd in afstemming met ondernemers de eerste stappen zetten om het afval te verminderen.
- Inzetten op duurzaam inkopen en aanbesteden.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Voorzieningen voor bronscheiding in stand houden en waar nodig uitbreiden	⏸
Verbeteren afvalscheiding milieustraat	⏸
Monitoring inzamelroutes deelstromen	⏸
Deelname aan (regionale) projecten over circulaire afvalstromen en circulair bedrijventerrein	✓

Wat hebben we in 2023 gedaan?

Circulariteit en circulair bouwen komt steeds meer in de belangstelling. Een mooi voorbeeld hiervan is Kineo. Hier gaat gebruik gemaakt worden van modulaire en herbruikbare materialen, lees veel hout. Verder wordt er gekeken bij bijvoorbeeld de reconstructie van wegen of er niet een deel van het bestaande asfalt hergebruikt op locatie kan worden. Dit scheelt heel veel C02-uitstoot, in de productie van asfalt en in reisbewegingen.

Maatschappelijk doel 3: De resterende biodiversiteit in Kaag en Braassem behouden en werken aan herstel

Wat willen we bereiken?
- Het versterken van de biodiversiteit (in met name het buitengebied).
- Het vergroten van de biodiversiteit (in met name de bebouwde omgeving).
- Het verbeteren van de waterkwaliteit en het voldoen aan de KRW

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Samen met de LTO, Omgevingsdienst, hoogheemraadschap van Rijnland en regiogemeenten ontwikkelen, faciliteren of promoten van maatregelen en experimenten om bodemdaling tegen te gaan met behoud van de agrarische functie.	⋯
Bewustwording creëren onder agrariërs door bijvoorbeeld het organiseren van een klimaattafel of hen uitnodigen voor inspiratiesessies, enz.	⋯
Actief de initiatieven en onderzoeken volgen binnen het Groene Hart om bodemdaling van veenweidegebieden tegen te gaan en kijken op welke wijze deze in onze gemeente van toepassing kunnen zijn. (regioDeal Bodemdaling e.a.).	⋯
Inzichtelijk maken van huidige biodiversiteit in Kaag en Braassem en opstellen actieplan.	⋯
Icoonsoorten provincie Zuid-Holland faciliteren binnen onze gemeente.	⋯
Het maaibeleid aanpassen op biodiversiteitsdoelstellingen.	✓
Vergroten aantal bloemrijke bermen/gazons en als zodanig beheren.	✓
Beheer en onderhoud van het Ghoybos, monitoren ontwikkeling flora en fauna.	⋯
Vergroten areaal Natuurvriendelijke Oevers (NVO).	⋯
Toepassen van inheemse planten en bomen.	✓
Ontwikkelaars stimuleren om natuurinclusief te bouwen.	⏸

Wat hebben we in 2023 gedaan?

Bodemdaling
Momenteel vinden er in de Blauwe, Vliet- en Waterloospolder gebiedsprocessen met betrekking tot bodemdaling plaats. Hierbij wordt onderzocht wat er gedaan kan worden om bodemdaling tegen te gaan, met de focus op waterinfiltratiesystemen.
In oktober 2023 is PPP-Agro langs geweest bij de boeren om de verschillende percelen met WIS in te tekenen. Deze tekeningen geven een goed beeld op welke percelen er interesse is voor A-WIS en P-WIS. Op basis hiervan zijn er polderplannen gemaakt. Dit krijgt een vervolg in 2024.
De inzichten die hierbij worden opgedaan, kunnen later worden toegepast in andere polders.
Daarnaast wordt momenteel gewerkt aan het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied. Hierin kijken we samen met de provincie, het waterschap, agrariërs en andere gemeenten in het Groene Hart Noord naar regionale oplossingen voor bodemdaling.

Kruidenrijk grasland
Bij productief kruidenrijk grasland wordt er een mix van grassen, kruiden en vlinderbloemigen ingezaaid in plaats van een monocultuur gras. De vlinderbloemigen kunnen stikstof binden in de grond en dragen samen met de kruiden bij aan de biodiversiteit. Zaadmixen voor productief kruidenrijk grasland zijn echter duurder dan zaad voor bijvoorbeeld Engels raaigras. Daarom werken Urgenda, LTO Nederland, groene klaver en Gemeente Kaag en Braassem samen om boeren korting te geven op een aantal van deze mengsels. Zo kan een boer persoonlijk ondervinden wat de voordelen zijn.

Biodiversiteit en icoonsoorten
In 2021 is het rapport Zuid-Hollandse icoonsoorten – Gemeente Kaag en Braassem opgeleverd. De aanbevelingen uit dit rapport zijn of worden deels overgenomen. In 2023 is een subsidie van de Provincie Zuid-Holland aangevraagd voor de aanleg van 20 struweelbosjes (3300m2) ten behoeve van een aantal specifieke icoonsoorten en voor een algemene verbetering van de biodiversiteit. De subsidie is in 2024 toegekend en de werkzaamheden worden eind 2024 uitgevoerd.

Maaibeleid
In 2023 is een ecologisch bermbeheerplan opgeleverd door ecologisch adviesbureau Buiting. Alle bermen buiten de bebouwde kom zijn geïnventariseerd en van een ecologische waardering voorzien. Aan de hand van deze inventarisatie is een keuze gemaakt voor al dan niet ecologisch beheer. Vanaf 2024 wordt in totaal een areaal van ruim 20 hectare berm ecologisch beheerd. Dit zal resulteren in bloemrijkere bermen en heeft een substantieel positief effect op de biodiversiteit.

Ghoybos
In het Ghoybos vindt beheer plaats met als doel omvorming tot een natuurlijk-recreatief bos. Flora & fauna wordt jaarlijks gemonitord door Heem.

Toepassen inheemse bomen en planten
Er worden standaard zoveel mogelijk streekeigen inheemse bomen en heesters aangeplant, omdat dit beplanting is die in de gemeente het beste gedijt. Bij de aanplant van vaste planten wordt gekozen voor soorten die zo dicht mogelijk bij inheems liggen. Het lukt niet om hier voor 100% inheems te gaan, omdat de beplanting ook stevig, langbloeiend en eenvoudig te onderhouden moet zijn.

Ontwikkelaars stimuleren om natuurinclusief te bouwen
Hier is nog geen concrete actie op ondernomen. Wel nemen steeds meer ontwikkelaars zelf het initiatief om rekening te houden met natuurinclusiviteit in de bouwplannen.

Maatschappelijk doel 4: Bodemdaling tegengaan & klimaatadaptief Kaag en Braassem

Wat willen we bereiken?

- De leef- en werkomgeving van Kaag en Braassem samen met de agrariërs en andere betrokkenen zo inrichten dat we:
  - met de nadelige gevolgen van bodemdaling en veenoxidatie kunnen omgaan;
  - of de nadelige gevolgen kunnen benutten voor het oplossen van andere opgaven en uitdagingen.
- Het vergroten en verbeteren van de veiligheid van onze leefomgeving, van ons grondwater en die van onze bodem.
- Innovatief en duurzaam bodemgebruik.
- Het realiseren van een zo goed mogelijke bodem- en waterkwaliteit.
- Het groen in Kaag en Braassem zoveel mogelijk behouden, vergroten of ontwikkelen zodat het in de toekomst een bijdrage kan leveren aan het omgaan met klimaatverandering.
- De leefomgeving van Kaag en Braassem zo inrichten en onderhouden dat we in de toekomst beter om kunnen gaan met klimaatverandering en extremer weer.

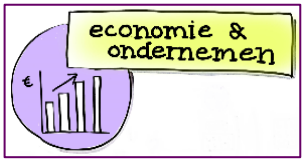
Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Samen met de LTO, ODWH, hoogheemraadschap van Rijnland en regiogemeenten ontwikkelen, faciliteren of promoten van maatregelen en experimenten om bodemdaling tegen te gaan met behoud van de agrarische functie.	⋯
Bewustwording creëren onder agrariërs door bijvoorbeeld het organiseren van een klimaattafel of hen uitnodigen voor inspiratiesessies, enz.	⋯

Voortgang CUP 2023 – Omgevingsvisie	
Aandacht voor Water in Omgevingsvisie 3.0	✓

Wat hebben we in 2023 gedaan?

Onze adviseur Water en Klimaatadaptatie en masterstudent aan de TU Delft, voert onderzoek uit naar het ontwikkelen van klimaatlabels gekoppeld aan indicatoren voor klimaatbestendigheid. Dit zal dienen om de veerkracht van onze gemeente te beoordelen en toekomstige adaptatiestrategieën te sturen. Zijn onderzoek zal als basis dienen voor het presenteren van lokale risico's en adaptatiemaatregelen, als onderdeel van ons programma voor versterking van groen en klimaatadaptatie.

3.2 Een aantrekkelijke gemeente



Maatschappelijk doel 1: Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven

Wat willen we bereiken?

- De glastuinbouw concentreren in duurzame glastuinbouwgebieden.
- De detailhandel concentreren in dorpscentra.
- Meer vestigingsmogelijkheden voor het uitbreiden van bedrijven op bedrijventerreinen
- Vergroten van de werkgelegenheid binnen onze gemeente

- Vitaal ondernemersklimaat voor agrariërs

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Samen met Greenport Aalsmeer komen tot een duurzame visie voor tuinbouwgebied de Baan/Sotaweg.	
Realiseren van nieuwe bedrijventerreinen in onder andere Leimuiden en Roelofarendsveen.	
Uitwisselbaarheid van functies binnen bedrijventerreinen behouden.	
Het ruimtelijk kader Geestweg Floraweg vaststellen, dat meer duidelijkheid moet geven voor de inwoners, ondernemers en glastuinbouw voor de toekomst.	

Voortgang CUP 2023 - Land- en tuinbouw /geest- en floraweg/ de baan en sotaweg	
Faciliteer inwoners bij het ontwikkelen van een visie De Baan en Sotaweg	
Faciliteren inwoners bij ontwikkelen visie Geestweg Floraweg	

Wat hebben we in 2023 gedaan?

De Baan/Sotaweg
Recent is door de Greenport Aalsmeer een gebiedsplan opgesteld voor de Baan en Sotaweg. De gemeenteraad vindt het cruciaal dat met partijen (grondeigenaren, bedrijven, inwoners) in het gebied wordt geparticipeerd, waarbij vooraf helder is dat de belangen heel verschillend liggen. De komende maanden zal er een vervolgtraject gestart worden om te komen tot concrete plannen. Op dit moment wordt gezocht naar een breed gedragen procesbegeleider. Het uitgangspunt voor de concrete plannen is de toekomst van het gebied als duurzaam tuinbouwgebied, met de bevordering van transformatievermogen, en deze plannen dienen een minimale duur van 20 jaar te hebben. De raad heeft het college verzocht om dit jaar 'gedragen deelplannen' te presenteren, die vervolgens kunnen worden opgenomen in de herziene Omgevingsvisie.

Visie Flora Geestweg
Naar aanleiding van de discussie in de raad en de toezegging van de wethouder zal de Greenport Aalsmeer het proces in twee stappen uitvoeren. Zo wordt in eerste instantie onderzocht of het gebied voldoet aan de eisen van een toekomstbestendig (duurzaam) glastuinbouwgebied. Ook onderzoekt ze wat de benodigde omvang is van een toekomstbestendig glastuinbouwgebied.
Pas ná beantwoording van bovenstaande vraag volgt een inhoudelijke gebiedsgerichte uitwerking.

Er ligt nu een conceptonderzoeksopdracht. Half maart is er een overleg geweest met De Greenport Aalsmeer over deze opdracht waarbij ook het traject in glastuinbouwgebied de Baan-Sotaweg wordt geëvalueerd. We zijn heden in afwachting van een definitieve offerte. Na ontvangst hiervan zal de definitieve onderzoeksopdracht worden gedeeld met de gemeenteraad

Realiseren nieuw bedrijventerrein Leimuiden
Nadat in een eerder stadium al overeenstemming op hoofdlijnen over een schetsontwerp van het plangebied Drechthoek 2 met de ontwikkelaar was bereikt, is in 2023 verder gewerkt aan de planvorming. Dit heeft geleid tot een aangepast schetsontwerp. Op basis van dit schetsontwerp hebben de ontwikkelaar en gemeente eind 2023 een eerste participatiebijeenkomst voor direct omwonenden en andere stakeholders georganiseerd. Op dit moment wordt gewerkt aan het opstellen van een (1) voorlopig (plan)ontwerp, (2) wijziging van het omgevingsplan en (3) anterieure contractvorming en (4) een bewonersavond. Daarmee is de basis gelegd om in 2024 de juridisch-

planologische procedure die de feitelijke ontwikkeling van het nieuwe bedrijventerrein mogelijk moet maken.

Realiseren nieuw bedrijventerrein Roelofarendsveen
Recent heeft de Provincie Zuid-Holland haar ruimtelijke koers voor een toekomstbestendig Zuid-Holland 2050 gepubliceerd. Over de inhoud van het document zijn wij momenteel in gesprek met de provincie Zuid-Holland en het lokale bedrijfsleven. Gezamenlijk, dat wil zeggen gemeente en bedrijfsleven, blijven wij inzetten op de ontwikkeling van een nieuw bedrijventerrein aan de Ripselaan/Korte Dwarsweg/Provinciale weg N445.

Maatschappelijk doel 2: Kaag en Braassem blijven profileren als recreatiegemeente



Wat willen we bereiken?
- Het behoud van en waar mogelijk investeren in recreatieve voorzieningen.
- Het mogelijk maken van nevenfuncties voor agrarische bedrijven.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Opstellen recreatievisie voor de gemeente en deelgebieden.	✓
Opstellen omgevingsplan voor het buitengebied waarin flexibiliteit wordt geboden in toekomstperspectief van agrarische bedrijven.	⏸

Voortgang CUP 2023 – Recreatie	
Voorstel realisatie Tweede Sluis	⏸
Ontwikkelen Visie en Actieprogramma Vrije Tijd - vertaling naar Omgevingsvisie	✓
Invoeren Toeristenbelasting	•••

Wat hebben we in 2023 gedaan?
Er is in 2023 intensief gewerkt aan de ontwikkeling van de recreatievisie 2024. Deze visie biedt een helder beeld van de doelstellingen en inzicht in de toekomst. Recreatie in onze groenblauwe omgeving verdient meer dan een puur economische benadering; het draagt vooral bij aan gezondheid en welzijn. De vraag naar recreatieruimte in de natuur zal de komende jaren toenemen. Dit vereist echter wel enige inspanning.

Extra subsidie is toegekend aan Stichting Kaag en Braassem Promotie van € 45.000 voor 2024. De extra financiering zal worden gebruikt voor het optimaliseren en positioneren van de recreatieve visie op regionaal niveau. Daarnaast zal het worden ingezet ter ondersteuning van reguliere marketing- en promotieactiviteiten, waaronder het versterken van de bekendheid van recreatieve mogelijkheden in samenwerking met ondernemers, lokale organisaties en vrijwilligersgroepen.

Daarnaast zullen er 5 watertappunten op verschillende plekken in de gemeente in mei 2024 gerealiseerd worden.

Tot slot is er op meerdere manieren geprobeerd inzicht te krijgen in wat inwoners vinden en willen. Er zijn daarom een drietal onderzoeken uitgevoerd.

- Participatie-bijeenkomsten georganiseerd waar er meer dan 300 wensen opgehaald zijn door gesprekken met ondernemers en betrokken inwoners.
- Met behulp van de leefstijlvinder is gekeken welke behoeften inwoners hebben in hun vrije tijd of op vakantie.
- Inwonerspanel Kaag en Braassem Spreekt is uitgevoerd.

Voorstel realisatie Tweede Sluis
Door stijging van bouw- en rentekosten heeft de VOF in het kader van de nu beschikbare middelen binnen de GREX, aanvullende offertes opgevraagd om tot een meer actueel en realistisch kostenbeeld voor realisatie te komen. Ook is Braassemerland VOF gevraagd om binnen de bandbreedte van de GREX alternatieven dekkingswijzen te onderzoeken. In de GREX is reeds een subsidiebedrag vanuit Holland Rijnland van ruim 680K opgenomen. De voorwaarde hierbij is een realisatie deadline voor of in februari 2026 waarvoor veiligheidshalve uitstel zal worden aangevraagd en om daarmee een terugbetaalverplichting te voorkomen. In Juni en Juli 2024 zal het college samen met de projectdirecteur van de VOF ook over de realisatie van de tweede sluis in gesprek gaan met de gemeenteraad.

Invoering toeristenbelasting
Het collegevoorstel is vastgesteld om de invoering van toeristenbelasting te koppelen aan de impulsen vanuit de Recreatievisie en gelden vanuit College Uitvoeringsprogramma 2.0. De opbrengst zal zodoende volledig in de recreatieve sector worden geïnvesteerd. Daarbij is de invoeringsdatum van toeristenbelasting bepaald op 1 januari 2025. Samen met team belastingen Alphen aan den Rijn, waar uitvoering van belastingtaken van de gemeente Kaag en Braassem is belegd, is er een projectgroep opgericht. Namens de gemeente nemen de Contractmanager Belastingen en de Beleidsadviseurs Economische Zaken en Toerisme, Recreatie en Landbouw deel aan deze projectgroep. In 2023 hebben we een start gemaakt met de participatie en dit wordt verder uitgebouwd in 2024 met de diverse stakeholders. Participatie verloopt via periodieke overleggen met het Economisch Overleg Platform en belangenverenigingen als HISWA-Recron, keukentafelgesprekken bij recreatieondernemers en een exclusieve informatiebijeenkomst voor recreatieondernemers.

3.3 Een goed bereikbare gemeente



Maatschappelijk doel 1: Kaag en Braassem bereikbaar houden

Wat willen we bereiken?

- Een betere doorstroming van de A4 en de N207 met onder andere als doel een beperking van sluipverkeer door de kernen die hierlangs liggen. Met behoud van economische mogelijkheden voor ondernemers en zo minimaal mogelijk afstand tot het wegennet.
- Een betere bereikbaarheid en ontsluiting van Leimuiden.

Wat gingen we ervoor doen in 2023?	
Tegengaan sluipverkeer, ook bij omleidingen van gemeentelijke projecten.	⏸

Wat hebben we in 2023 gedaan?
(woningbouw)ontwikkelingen leiden automatisch tot meer verkeer over de beschikbare infrastructuur. Elk plan dient aan te tonen dat deze verkeerstoename ook opgevangen kan worden op het wegennet.

Zo zijn er dit jaar meerdere studies verricht mbt dit onderwerp. Denk hierbij aan; Noordeinde / Zuideinde Roelofarendsveen, verdichting Braassemerland, Grietpolder ontwikkeling Leimuiden en de Karperhof Woubrugge.



Maatschappelijk doel 2: Verkeersveiligheid vergroten

Wat willen we bereiken?

- Het vergroten van het verkeersveiligheidsgevoel, door onder andere aan te sluiten bij de provinciale campagne en het strategische plan vanuit het Rijk.
- Behoud van veilige wegen voor de inwoners en gebruikers, onder andere door – wanneer mogelijk – het scheiden van landbouwverkeer en de kwetsbare verkeersdeelnemers.
- We willen een zo schoon mogelijk vervoer voor en van de inwoners realiseren. Dit willen we onder andere bereiken door het uitbreiden van het aantal laadpalen.
- Behouden van de openbaarvervoervoorzieningen op het huidige niveau.
- In samenwerking met regionale partijen waar mogelijk het fietspadennetwerk opwaarderen.

Welke projecten voeren we uit in 2023?					
Kern	**Weg**	**Bijzonderheden**	**Partners**	**Oplevering**	
Leimuiden	Willem van der Veldeweg	Incl. kering waterschap	Rijnland en Liander	Q1 2023	✓
Rijnsaterwoude	Zonnedauwlaan e.o.	-	Geen	2024	⏸
Woubrugge	Bateweg	in verschillende fases	Geen	nnb	⋯
Hoogmade	Van Klaverweijdeweg	Incl kering waterschap	Rijnland	Q2 2023	✓
Roelofarendsveen	Bloemenbuurt	-	Geen	Q3 2022	✓

Voortgang CUP 2023 – Verkeersveiligheid, OR en IBOR	
Uitvoeren van een quickscan naar reëel benodigde beheer- en onderhoudsbudgetten	...
Opstellen beleids- en beheerplannen Openbare Ruimte	...
Plannen tot verbetering koppelen aan regulier onderhoud: werk met werk maken	✓
Onderzoek verbeteren verkeersveiligheid Noordeinde Zuideinde	⏸
Inventariseren grootschalige reconstructie	✓

Wat hebben we in 2023 gedaan?
In het CUP is extra geld beschikbaar gesteld voor verkeerveiligheidsprojecten.

Er is een verkeersknelpunteninventarisatie gehouden waaruit potentiële projecten naar voren zijn gekomen, waar de komende jaren (extra) kan worden ingezet.

Daarnaast is het vergroten van de verkeersveiligheid, middels gedragsbeïnvloeding een doorlopend (regionaal) thema. Met name op de basisscholen wordt hierop ingezet.

In verband met de vaststelling van het nieuwe IBOR in 2024 zijn er in 2023 geen werkzaamheden ten behoeve van de quickscan uitgevoerd. Eind 2024 zal de raad een besluit nemen over het nieuwe IBOR waarbij de onderhoudsbudgetten worden vastgesteld.

Financiën



x € 1.000

Programma 3 Ruimte en leefomgeving	Primaire begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Werkelijk versus begroting na wijziging	
Totale lasten	22.247	28.518	25.133	-3.384	V
Totale baten	-13.041	-15.552	-15.633	-81	V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	9.206	12.966	9.500	-3.465	V
Toevoeging aan reserves	335	335	1.689	1.354	N
Onttrekking aan reserves	-101	-1.264	-1.174	90	N
Gerealiseerd resultaat	9.440	12.037	10.016	-2.021	V

**De analyses per programma staan vermeld in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.*



Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten van de gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Dat betekent dat de gemeente deze vrij kan besteden (in tegenstelling tot de specifieke dekkingsmiddelen). Hieronder vallen bijvoorbeeld lokale heffingen, waarvan de besteding van de opbrengst niet gebonden is (bijvoorbeeld OZB/RZB, forensenbelasting), de algemene uitkering uit het Gemeentefonds van het rijk, ontvangen dividend van een deelneming, saldo van de financieringsfunctie (ook wel renteresultaat genoemd) en overige inkomsten waar geen bestedingsdoel voor is bepaald.

Financiën



x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Primaire begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Werkelijk versus begroting na wijziging	
Totale lasten	5.042	3.243	1.804	-1.439	V
Totale baten	-50.222	-52.236	-52.874	-638	V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	-45.180	-48.993	-51.070	-2.077	V
Toevoeging aan reserves	0	0	475	475	N
Onttrekking aan reserves	-300	-13.871	-10.886	2.985	N
Gerealiseerd resultaat	-45.480	-62.863	-61.481	1.382	N

**De analyses per programma staan vermeld in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.*

Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

OVERHEAD

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat gemeenten met ingang van de begroting 2017 de overhead niet langer meer mogen toerekenen aan de afzonderlijke programma's. Onder overhead verstaan we het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Het doel is om de overhead bij gemeenten beter inzichtelijk te maken.

VENNOOTSCHAPSBELASTING

Met ingang van 1 januari 2016 is vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven ingrijpend gewijzigd. Intussen hebben wij aangifte gedaan over de jaren 2016 tot en met 2023. De hoogte van de aangifte ligt onder het budget van € 1.000 per jaar, dat wij hiervoor hebben geraamd.

ONVOORZIEN

Bij het vaststellen van de begroting is het bedrag voor onvoorzien bepaald op € 0. Dit is beleid is voortgezet bij de meerjarenbegroting.

Financiën



x € 1.000

Overhead	Primaire begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Werkelijk versus begroting na wijziging	
Totale lasten	9.305	11.162	9.453	-1.709	V
Totale baten	-64	-64	-207	-143	V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	9.241	11.098	9.246	-1.852	V
Toevoeging aan reserves					
Onttrekking aan reserves					
Gerealiseerd resultaat	9.241	11.098	9.246	-1.852	V

x € 1.000

Vennootschapsbelasting	Primaire begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Werkelijk versus begroting na wijziging	
Totale lasten	1	1	1	0	N
Totale baten	0	0	0	0	
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	1	1	1	0	N
Toevoeging aan reserves					
Onttrekking aan reserves					
Gerealiseerd resultaat	1	1	1	0	N

**De analyses per programma staan vermeld in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.*

Paragrafen

In dit onderdeel wordt op zeven belangrijke beleidsterreinen die niet programmagebonden zijn, inzicht gegeven in belangrijke ontwikkelingen van het jaar 2023.

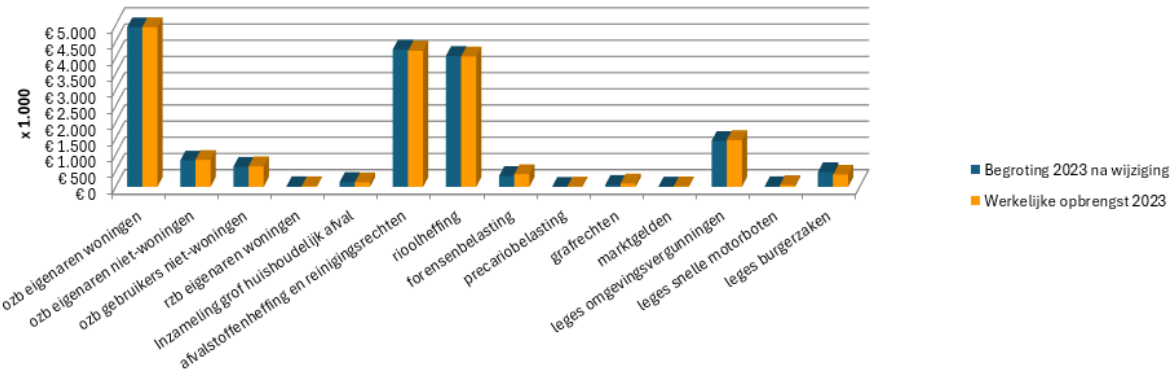


Conform het bepaalde in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de onderstaande paragrafen opgenomen in het jaarverslag:

- Paragraaf 1 - Lokale heffingen
- Paragraaf 2 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragraaf 3 - Onderhoud kapitaalgoederen
- Paragraaf 4 - Financiering
- Paragraaf 5 - Bedrijfsvoering
- Paragraaf 6 - Verbonden partijen
- Paragraaf 7 - Grondbeleid

Paragraaf 1 – Lokale heffingen

De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Deze lokale heffingen vormen voor de gemeente een belangrijke inkomstenbron. Kaag en Braassem kent de onroerendezaakbelasting (OZB) en de roerende-zaakbelasting op woon- en bedrijfsruimten (RZB), de precariobelasting en de forensenbelasting. Ook wordt een aantal rechten geheven. Rechten worden in rekening gebracht voor individuele diensten van de gemeente. Rechten die in Kaag en Braassem worden geheven zijn afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges, marktgelden en lijkbezorgingsrechten. In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de gemeentelijke belastingen, het kwijtscheldingsbeleid en er wordt een overzicht gegeven van de diverse heffingen met de daarbij geraamde en werkelijke inkomsten en de lokale lastendruk in Kaag en Braassem.



BELEID RONDOM BELASTINGEN

De gemeente Kaag en Braassem hanteert het uitgangspunt dat de lokale heffingen zoals de OZB met niet meer dan de verwachte indexatie (inflatie) volgens het CBS mogen stijgen. Hierbij volgen we de index op de prijs binnenlands product uit de kerngegevenstabel van het Centraal Economisch Planbureau. De opbrengsten van de verschillende heffingen worden als algemeen dekkingsmiddel gebruikt. Dit houdt in dat wij geen doelbelasting hanteren. Uitzondering hierop zijn afvalstoffen- en rioolheffing als ook de leges. Deze tarieven zijn wel aan de kosten gerelateerd met als uitgangspunt bij de tariefbepaling een maximale 100% kostendekkendheid. Ook moet de btw-component worden meegerekend in verband met de korting op het Gemeentefonds die het rijk destijds bij instelling van het btw-compensatiefonds heeft doorgevoerd.

TARIEFONTWIKKELING IN 2023

Bij het bepalen van de ramingen van belastingopbrengsten is rekening gehouden met een inflatiepercentage van 3,0% voor 2023. In de volgende paragrafen worden de werkelijke belastingkohieren van 2023 beschouwd.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)
Jaarlijks wordt de WOZ-waarde opnieuw bepaald. Voor de aanslagoplegging in februari 2023 is gekeken naar de waarde van de woning op 1 januari 2022; de zogenaamde waardepeildatum. Tussen de waardepeildatum 1 januari 2022 en de waardepeildatum 1 januari 2023 is sprake van een landelijk gemiddelde stijging van de WOZ-waarde met 2,8%. Voor Kaag en Braassem bedraagt de stijging 4,4%. De gemiddelde WOZ-waarde woningen 2023 - met waardepeildatum 1 januari 2022 - is € 448.000; per 1 januari 2021 was dit nog € 379.000. De kengetallen laten zien dat de gemeente per 31 december een stijging in het aantal inwoners heeft naar een totaal van 29.175 (was 27.541) met 15.490 WOZ-objecten; in 2022 waren dit er nog 14.711. De totale WOZ-waarde van woningen is gestegen van € 4,7 miljard naar € 5,7 miljard. De totale WOZ-waarde van niet-woningen is gelijk gebleven met € 0,54 miljard (bron: Waarderingskamer). Sinds 2021 vindt de taxatie van de woningen plaats op basis van netto gebruiksoppervlakte; de transitie van m3 naar m2.

Afvalstoffenheffing
De afvalstoffenheffing wordt opgelegd aan gebruikers van woningen en recreatieverblijven en voor het inzamelen en verwerken van grof huishoudelijk afval. Voor 2022 is besloten om de tarieven voor eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens gelijk te trekken. Dit beleid geldt ook in 2023. Het argument om één tarief te hanteren voor huishoudens, ongeacht het aantal personen, is dat het vaste tarief is bedoeld als een vergoeding voor de inzamelstructuur. Daarnaast zijn er drie variabele tarieven, gebaseerd op het aantal keer dat een container (afhankelijk van de grootte 140 of 240 liter) of vuilniszak restafval (60 liter) wordt geleegd, dan wel ingeleverd. Het variabele tarief heeft als doel om de veel gebruiker te laten betalen. Een huishouden ontvangt één aanslag met het vaste deel voor het actuele kalenderjaar en het variabele deel (daadwerkelijke aantal ledigingen) van het jaar daarvoor. De opbrengsten van het variabele deel komen weliswaar een jaar later binnen bij de gemeente, maar kunnen al wel als opbrengsten in de exploitatie van het lopende jaar worden geboekt.

Bij de vaststelling van de Verordening afvalstoffenheffing 2022 en de daarin opgenomen afvaltarieven voor 2022 is bepaald dat er een groei in kostendekkendheid wordt nagestreefd in twee jaar tijd; 95% in 2022 en 100% in 2023. Bij het opstellen van de begroting 2023 is daarom uitgegaan van een kostendekkendheid van bijna 100% (98%). De variabele tarieven zijn niet gestegen, net als de voorgaande jaren. Een gelijkblijvend variabel tarief geeft duidelijkheid voor de inwoners. Daarnaast geeft een hoger variabel tarief een grotere onzekerheid van de opbrengsten voor de gemeente. Door een goed scheidingsgedrag en het zo min mogelijk aanbieden van restafval kunnen inwoners hun werkelijke lasten lager houden.

Rioolheffing
Basis voor de tarieven voor de rioolheffing is het GRP 2019-2023. Eind 2020 en eind 2021 is het kostendekkingsplan bij het GRP tussentijds financieel bijgesteld en vastgesteld. Door het lagere renteomslagpercentage (van 3,12% naar 1,0%) en het hogere aantal aansluitingen dan waarbij in het GRP 2019-2023 vanuit was gegaan, kon het tarief in 2022 gelijk blijven. Voor 2023 wijkt het inflatiepercentage iets af; dit heeft te maken met de stijging van de kosten en toepassen van afrondingen. De bedragen moeten deelbaar zijn door 12. Als de belastingplicht in de loop van het jaar eindigt wordt ontheffing verleend voor het aantal volle maanden dat niet meer gewoond wordt. Het uitgangspunt is 100% kostendekkendheid.

Forensenbelasting
De tarieven voor deze belasting zijn volgens de tariefontwikkeling aangepast.

Nummer	Forensenbelasting 2023 - Tariefklasse	Aantal per klasse
1	Minder dan € 50.000,-	406
2	€ 50.000,- of meer, doch minder dan € 100.000,-	56
3	€ 100.000,- of meer	249
	Totaal opgelegd	**711**

De opbrengst van de opgelegde aanslagen (ad € 393.932) is bestemd voor de algemene middelen.

Diverse leges 2023
Behoudens de wettelijke vastgestelde tarieven, die niet zijn opgenomen in de tarieventabel, zijn de overige tarieven met het inflatiecorrectiecijfer van 3,0% aangepast. Uitzondering op de verhoging met 3% is het tarief voor verzoek tot het eenmalig benoemen van een Buitengewoon Ambtenaar Burgerlijke stand met beëdiging van de rechtbank. Dit tarief stijgt met meer dat de inflatiecorrectie . Hiermee wordt kostendekkendheid nagestreefd.

Bij de vaststelling van de Nota Grondbeleid 2021-2024 is besloten het tarief voor de behandeling van een uitgebreide planologische afwijking te verhogen. De tarieven zullen tot en met 2024 stapsgewijs stijgen naar € 7.000.

Landelijke ontwikkelingen.
De inwerkingtreding van de Omgevingswet is voor de 5de keer uitgesteld. Op de VNG site is te lezen dat “zonder mitsen en maren” de wet zal worden ingevoerd per 1 januari 2024. De Omgevingswet, een grootse wetgevings- en ICT-operatie, betekent een volledige herziening van de wet- en regelgeving voor de fysieke leefomgeving w.o. regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De bedoeling van de Omgevingswet is zorgen voor minder complexe regelgeving door het verenigen van wetten en het verlagen van het aantal ministeriele regelingen en algemene maatregelen van bestuur.

Heel 2023 gold een prijsplafond op energie voor alle huishoudens en andere kleinverbruikers. Voor gas was het maximale tarief €1,45 per kuub tot een verbruik van 1.200 kuub. Voor elektriciteit werd het maximale tarief verlaagd tot €0,40 per KWh en het maximale verbruik verhoogd tot 2.900 kWh. Voor het energieverbruik boven het plafond betaalden huishoudens en andere kleinverbruikers het tarief zoals opgenomen in het energiecontract. Voor november en december ontvingen huishoudens een vaste korting op de energierekening van € 190 per maand. Het tijdelijke prijsplafond gold voor alle kleinverbruikers. Naast huishoudens ging het om zzp’ers, winkels, verenigingen, kleine maatschappelijke organisaties en een deel van het kleine mkb. Dit beleid was bedoeld om mensen te beschermen tegen de hoge energieprijzen. In 2024 geldt er geen maximale prijs meer voor gas, stroom en stadsverwarming.

OVERZICHT BELASTINGDOMEIN GEMEENTE KAAG EN BRAASSEM

De volgende tabel geeft overzicht van het lokale belastingdomein van de gemeente:

		bedragen x € 1.000
Belastingsoort	Begroting 2023 na wijziging	Werkelijke opbrengst 2023
ozb eigenaren woningen	4.934	4.936
ozb eigenaren niet-woningen	814	834
ozb gebruikers niet-woningen	622	637
rzb eigenaren woningen	20	21
Inzameling grof huishoudelijk afval	151	140
Afvalstoffenheffing & reinigingsrechten	4.247	4.206l
rioolheffing	4.047	4.029
forensenbelasting	337	394
precariobelasting	3	13
grafrechten	63	105
marktgelden	11	17
leges omgevingsvergunningen	1.420	1.446
leges snelle motorboten	21	57
leges burgerzaken	456	379
	17.146	**17.214**

Kostendekkendheid
Sinds 2017 is extra informatie verplicht waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt gezorgd dat de baten de lasten niet overschrijden.

De informatie over kostendekkendheid wordt afzonderlijk in beeld gebracht voor de belangrijkste onderdelen binnen de gemeentelijke belastingen. De taakvelden afvalinzameling, riolering, begraafplaatsen, omgevingsvergunningen en overige leges (burgerzaken) worden ieder afzonderlijk berekend. De resterende opbrengsten betreffen de overige leges te weten het verstrekken van persoons- en reisdocumenten als ook de overige vergunningverlening op basis van de APV.

Nr	**Beheer rioleringsstelsel en waterzuivering (taakveld 7.2)**	**rekening 2023**
1a	Kosten taakveld riolering en waterzuivering	2.616.807
1b	Storting in reserve en voorziening riool	42.519
2	BTW	435.386
3	Overhead	560.455
4	Toerekening rente	373.528
5	Totaal kosten	**4.028.696**
6	Inkomsten	-4.028.695
7	Netto-lasten	**0**
8	Kostendekking	**100%**

1. Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de geactualiseerde GRP aangevuld met de taakgerichte uren.
2. Extracomptabele toegerekende BTW op kosten en investeringen op grond van de invoering van de BTW-plicht gemeente.
3. Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend met inachtneming van de BBV-regels.
   Vijftig procent wordt verdeeld op basis van de directe loonkosten en de andere vijftig procent wordt verdeeld op basis van de kosten van het taakveld.
4. Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-regels.

Nr	Afvalinzameling en –verwerking (taakveld 7.3)	rekening 2023
1	Kosten taakveld afval (netto)	3.199.205
2	BTW	649.063
3	Overhead	717.719
4	Toerekening rente	16.535
5	Totaal kosten	**4.582.522**
6	Inkomsten	-4.206.459
7	Netto-lasten	**376.063**
8	Kostendekking	**92%**

1. Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in het taakveld afval.
2. Extracomptabele toegerekende BTW op kosten en investeringen op grond van de invoering van de BTW-plicht gemeente.
3. Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend met inachtneming van de BBV-regels.
   Vijftig procent wordt verdeeld op basis van de directe loonkosten en de andere vijftig procent wordt verdeeld op basis van de kosten van het taakveld.
4. Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-regels.

Nr	Begraafplaatsen (taakveld 7.5)	rekening 2023
1	Kosten taakveld begravingen	180.935
2	Overhead	64.962
3	Toerekening rente	9.543
4	Totaal kosten	**255.440**
5	Inkomsten	-104.907
6	Netto-lasten	**150.533**
7	Kostendekking	**41%**

1. Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in het taakveld begraafplaatsen.
2. Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend met inachtneming van de BBV-regels.
   Vijftig procent wordt verdeeld op basis van de directe loonkosten en de andere vijftig procent wordt verdeeld op basis van de kosten van het taakveld.
3. Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-regels.

Nr	Leges: fysieke leefomgeving en omgevingsvergunning (WABO) (taakveld 8.1/8.3)	rekening 2023
1	Kosten op de taakvelden	1.932.191
2	Overhead	697.477
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	**2.629.668**
5	Inkomsten	-1.446.119
6	Netto-lasten	**1.183.549**
7	Kostendekking	**55%**

1. Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de taakvelden behorend tot de fysieke leefomgeving (m.n. WABO).
2. Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend met inachtneming van de BBV-regels.
   Vijftig procent wordt verdeeld op basis van de directe loonkosten en de andere vijftig procent wordt verdeeld op basis van de kosten van het taakveld.
3. Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-regels.

Nr	Leges: Overige leges (Burgerzaken) (taakveld 0.2)	rekening 2023
1	Kosten op de taakvelden	891.628
2	Overhead	325.870
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	**1.217.498**
5	Inkomsten	-435.901
6	Netto-lasten	**781.597**
7	Kostendekking	**36%**

1. Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de taakvelden die behoren tot dienstverlening. De nadruk ligt hier op persoons- en reisdocumenten, alsmede vergunningverlening op basis van de APV.
2. Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend met inachtneming van de BBV-regels.
   Vijftig procent wordt verdeeld op basis van de directe loonkosten en de andere vijftig procent wordt verdeeld op basis van de kosten van het taakveld.
3. Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-regels.

TOTALE WOONLASTEN MEERPERSOONSHUISHOUDENS

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel worden de woonlasten van Kaag en Braassem weergegeven.

Gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishoudens (conform Coelo)	2022	2023
OZB	€ 429	€ 448
Afvalstoffenheffing	€ 321	€ 337
Rioolheffing	€ 277	€ 288
Totale woonlasten	**€ 1.027**	**€ 1.073**

Bron: https://coelo.nl/atlas-lokale-lasten-2024/interactieve-kaarten-voorgaande-jaren/atlas-lokale-lasten-2023/interactieve-kaarten-2023/atlas-gemeenten-2023/

KWIJTSCHELDINGSBELEID

Een belastingplichtige die een inkomen heeft van 100% of minder van het minimuminkomen komt in aanmerking voor gedeeltelijke of volledige kwijtschelding. Er kan uitsluitend kwijtschelding worden verleend voor de afvalstoffenheffing en rioolbelasting. Alle andere heffingen zijn van kwijtschelding uitgesloten.

In 452 gevallen met een bedrag van € 145.754,50 is automatische kwijtschelding verleend. Om hiervoor in aanmerking te komen is eerder volledige kwijtschelding verkregen en worden de nieuwe gegevens bij diverse instanties opgevraagd en automatisch getoetst.

Onderstaande info is gebaseerd op alle kwijtscheldingsverzoeken die zijn ingekomen in 2023 over belastingjaar 2023 en afgehandeld in 2023. Zo zijn er 205 verzoeken geheel of gedeeltelijk toegewezen met een bedrag van € 51.350,66; in 2022 waren dit 128 verzoeken met een bedrag van € 59.303,-. Het aantal afgewezen verzoeken is 125 met een totaalbedrag van € 33.110,50 (2022; 61 en € 31.795,-). Er zijn nog 4 verzoeken in behandeling met een bedrag van € 332,50. (2022; 1 met totaalbedrag van € 540,-).

Omschrijving	2022	2023	Bedrag
Toegewezen (geheel of gedeeltelijk)	128	205	€ 51.350,66
Afgewezen	61	125	€ 33.110,50
In behandeling	1	4	€ 332,50
Totale ingediende kwijtscheldingsverzoeken	**190**	**334**	**€ 84.793,66**

Paragraaf 2 – Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in het weerstandsvermogen in het verslagjaar 2023 en de ontwikkelingen bij de geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's.

Hiertoe is informatie opgenomen over onderstaande onderwerpen:

- Een inventarisatie van de risico's met een risicoprofiel en een benodigde weerstandscapaciteit gebaseerd op risicosimulatie;
- Inzicht in de beschikbare weerstandscapaciteit;
- Beoordeling van het weerstandsvermogen;
- Overzicht van structurele risico's en toekomstige ontwikkelingen;
- Inzicht in de financiële kengetallen.

Het uitwerken van deze paragraaf gebeurt conform de in 2023 geïntroduceerde nieuwe systematiek.

VERANTWOORDING GEINVENTARISEERDE RISICO'S 2023

Risicogebeurtenis	Verantwoording over 2023
Extra ondersteuning in het kader van armoedebestrijding en inkomensondersteuning	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen. Het risico blijft actueel.
Uitspraak Raad van Arbitrage in Bouwgeschillen inzake het juridisch geschil Grietpolderweg valt negatief uit	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen. Het risico blijft actueel.
Grote tekorten op de arbeidsmarkt en het niet (tijdig) kunnen invullen van kritische functies waardoor duurdere inhuur noodzakelijk is.	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen. De meeste functies in de formatie zijn inmiddels ingevuld. Maar het risico blijft actueel omdat mensen de organisatie ook weer verlaten
Afwijkingen op de raming open einde regeling WMO ondersteuning	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen. Het risico blijft actueel.
Bovenmatige stijging bouwkosten, schaarste bouwproducten en brandstof/energieprijzen	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen. Het risico blijft actueel.
Bovenmatige stijging CAO kosten dan prognose in begroting	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen. Er is inmiddels een CAO tm maart 2025
Onvolledig werkend systeem omgevingswet	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen. De omgevingswet in middels 'live' zonder al te grote problemen.
Hogere brandstofprijzen en wijziging in uitvoering van het afval contract	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen. Bovendien heeft de raad besloten tot een 100% kostendekkende afvalheffing.
Eenmalige bijdrage aan frictiekosten financiële problemen aanbieders gesloten jeugdhulp	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen. Het risico blijft actueel.
Juridische procedures	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen.
Extra stortingen om APPA-fonds op peil te houden voor toekomstige pensioenverplichtingen op basis van jaarlijkse actualisatie	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen.
Discontinuïteit bedrijfsvoering gemeente als gevolg van informatiebeveiligingsproblemen (hacking, gijzeling, ransomware etc.)	Heeft niet geleid tot een claim ten laste van het weerstandsvermogen.

Risicoprofiel

Onderstaand zijn de belangrijkste risico's voor de gemeente weergegeven. Hierbij is tevens een inschatting gemaakt van de kans van optreden en de mogelijke maximale financiële gevolgschade. Het percentage geeft de invloed van het risico op het totaal benodigde weerstandsvermogen aan.

Risicogebeurtenis	Toelichting	Kans	Financieel Maximum	Invloed (%) weerstand
Extra ondersteuning in het kader van armoedebestrijding en inkomensondersteuning	Als gevolg van de onzekerheid met betrekking tot energieprijzen, inflatie kunnen meer inwoners, ondernemers en verenigingen in de financiële problemen komen. Dit leidt niet alleen tot directe uitgaven, maar zal ook een beslag hebben op de inzet van de gemeentelijke organisatie.	75%	€ 1.100.000	27,2%
Geschil extra kosten zettingsproblematiek Grietpolderweg	Het geschil over de verantwoordelijkheid van de extra kosten voor de Grietpolderweg in het kader van de zettingsproblematiek is nog niet beslecht. De gevolgen worden geraamd tussen de € 0 en 2,5 miljoen. De gemeente is voornemens een procedure te starten bij de rechtbank. Ondanks, de in de ogen van de gemeente sterke positie, wordt in het kader van de risicoreservering toch rekening gehouden met een negatieve uitspraak.	50%	€ 1.200.000	19,8%
Grote tekorten op de arbeidsmarkt en het niet (tijdig) kunnen invullen van kritische functies waardoor duurdere inhuur noodzakelijk is.	Voor de gemeente is het een uitdaging om voldoende gekwalificeerde medewerkers te behouden en/of te werven. De druk op de medewerkers wordt groter gezien een aantal externe ontwikkelingen in zowel de sociale als ruimtelijke beleidsvelden. Hiermee bestaat er ook een risico op een hoger ziekteverzuim dan voorzien. Hoewel het arbeidsmarkt risico een lange termijn component kent, wordt in de risico reservering rekening gehouden met extra uitgaven voor komend jaar (de meerkosten tov het salarisbudget).	70%	€ 199.500	4,6%
Afwijkingen op de raming open einde regeling Wmo ondersteuning	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) kent een open einde regeling. Ondanks de opgebouwde ervaring en kwaliteit van de prognoses kan het voorkomen dat grote en/of complexe woningaanpassingen noodzakelijk zijn.	50%	€ 165.000	2,7%
Bovenmatige stijging bouwkosten, schaarste bouwproducten en brandstof/energieprijzen	Als gevolg van de snel stijgende bouwprijzen is in de begroting rekening gehouden met indexaties. Zowel voor investeringsprojecten (indexatie) als voor beheerprojecten en regulier onderhoud is in de richtnota en begroting rekening gehouden met een aanzienlijke stijging. Omdat de markt op dit moment dermate volatiel en onvoorspelbaar is, wordt een extra risico reservering voor 2024 opgenomen.	20%	€ 2.596.000	17,1%
Jeugdhulp: - Ombouw gesloten jeugdhulp - Caseloadverlaging jeugdbescherming - Meerkosten (specialistische) jeugdhulp - Subregionale teams	Op het gebied van jeugdhulp spelen meerdere risico's die we hier samenvoegen. Het gaat om de volgende risico's: -Ombouw gesloten jeugdhulp: de financiële situatie van aanbieders van gesloten jeugdhulp blijft precair. Mochten er extra middelen nodig zijn om de continuïteit van gesloten jeugdhulp te (blijven) borgen, zijn wij als gemeente verplicht om deze middelen beschikbaar te stellen. Gesloten jeugdhulp is namelijk aangewezen als cruciale zorg. De raad is per brief van mei 2023 over dit risico geïnformeerd. -Caseloadverlaging jeugdbescherming: de caseload voor jeugdbescherming wordt stapsgewijs verlaagd. Dit houdt in dat elke jeugdbeschermer minder casuïstiek in zijn caseload heeft. Dit heeft financiële consequenties: om dezelfde omvang aan casuïstiek te kunnen bedienen zijn meer jeugdbeschermers nodig. De omvang van deze consequenties is op dit moment nog niet bekend. -Meerkosten (specialistische) jeugdhulp: we zien de afgelopen jaren lokaal en regionaal dat het beroep op de jeugdhulp blijft toenemen. Regionaal worden bezuinigingsmaatregelen voorbereid, maar het risico bestaat dat deze niet direct effect sorteren. Indien er geen ombuiging van instroom, doorstroom en uitstroom plaatsvindt, bestaat dan ook het risico dat het bedrag in de begroting onvoldoende is. Ook financiële consequenties van de nieuwe inrichting van de jeugdhulp 2024 in Kaag en Braassem en de aansluiting bij de regio zijn nog onvoldoende bekend waardoor het risico bestaat dat extra budget nodig is om tijdig goede jeugdhulp te bieden. -Subregionale teams: Binnen GO! voor jeugd zijn meerdere teams aanwezig die een vorm van specialistische jeugdhulp bieden. We onderzoeken of we deze teams kunnen behouden en of we deze teams via de regionale inkoop kunnen financieren. Vanwege de onzekerheid van regionale financiering is dit onderdeel in de risicoparagraaf opgenomen.	75%	€ 750.000	18,5%
Vordering GO! voor jeugd ivm dispuut gemeente Alphen aan den Rijn.	Onze gemeente heeft samen met gemeente Alphen aan den Rijn, opdracht verstrekt aan GO! voor jeugd voor jeugdzorgtaken. Gemeente Alphen heeft een financieel dispuut met GO!. Go! vordert de openstaande rekening van Alphen bij ons omdat zij onze gemeente en Alphen aan den Rijn gezamenlijk als één opdrachtgever beschouwt (zgn hoofdelijke aansprakelijkheid).	20%	€ 1.530.000	10,1%

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 7,54 miljoen) niet nodig is. De kans is zeer klein dat alle risico's tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Onderstaande grafiek en tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie.



RESULTATEN RISICOSIMULATIE:

Zekerheidspercentage	Bedrag
10%	€ 456.728
25%	€ 842.517
50%	€ 1.362.999
75%	€ 2.027.448
80%	€ 2.227.989
90%	€ 2.815.568
95%	€ 3.349.217
99%	€ 4.286.300

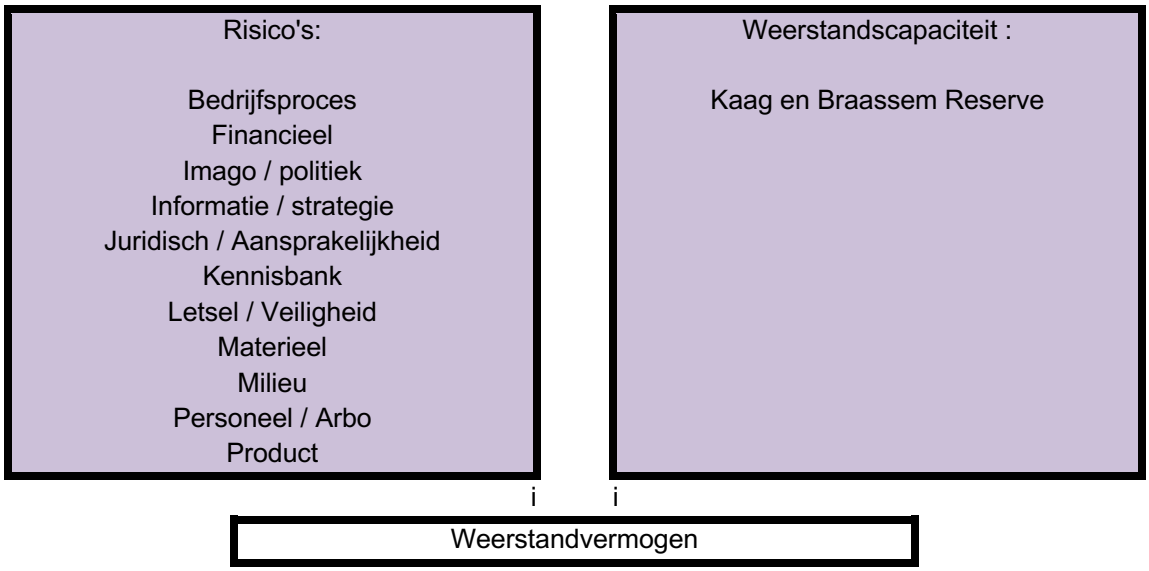
Statistieken	Waarde
Minimum	€ 0
Maximum	€ 6.213.760
Gemiddeld	€ 1.521.791
Standaarddeviatie	€ 932.327
Absolute maximum	€ 7.541.000
Trekkingen	100.000

Uit de grafiek en tabel volgt dat het 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2,8 miljoen (benodigde weerstandscapaciteit). De norm van 90% wordt toegepast bij Nederlandse gemeenten. Extra zekerheid gaat vanaf dit punt een naar verhouding groter beslag leggen op de weerstandscapaciteit.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Kaag en Braassem bestaat uit de algemene reserve. Dit bestaat in het geheel uit middelen die de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	**Startcapaciteit**
Kaag en Braasem	€ 25,3 miljoen
Totale weerstandscapaciteit	**€ 25,3 miljoen**

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit
Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.



De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}} = \frac{\text{€ 25,3 miljoen}}{\text{€ 2,8 miljoen}} = \mathbf{9,0}$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	**Ratio**	**Betekenis**
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

Het ratio van onze gemeente valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Structurele risico's en nieuwe ontwikkelingen
Bovenstaand is aangegeven welk beslag incidentele risico's kunnen hebben op de beschikbare weerstandscapaciteit. Hierbij is strikt aangegeven dat het om risico's gaat die de gemeente direct geld kosten. Aangenomen is dat structurele risico's niet worden verrekend. Met andere woorden de gemeente reserveert niet voor risico's met effecten die zich op middellange en lange termijn kunnen voordoen. Hiervoor worden besluiten genomen in het kader van beheersing daarvan, en de (financiële) gevolgen worden opgenomen in de begroting.

De structurele risico's waarop (extra) beheerst wordt:
- De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en gevolgen voor de gemeentelijke organisatie en dienstverlening op middellange termijn;
- Tijdige keuzes in beheer en onderhoud ten aanzien van stijgende prijzen, areaaluitbreiding, beheerniveau 's en klimaatimpact;
- Bijsturing of tijdige signalering stijgende bijdragen aan verbonden partijen;
- Tijdige sturing op grondexploitaties in het kader van renteontwikkelingen (stijging);
- Renterisico en prijsrisico in het kader van de investeringen en projecten zoals de kindclusters en het Sportpad.
- Herziening inrichting jeugdhulp en te realiseren besparingen.

Conclusie
Ondanks de grote onzekerheden en verslechterde financiële omstandigheden kwalificeert ons weerstandsvermogen als uitstekend voor de korte termijn risico's. Wij hebben ruim voldoende buffer om incidentele tegenvallers op te vangen. Om ook op de langere termijn financieel gezond te blijven, starten we meteen na vaststelling van deze begroting het traject om te bezien welke bezuinigingen/ ombuigingen mogelijk zijn voor de komende jaren.

FINANCIËLE KENGETALLEN

Al een aantal jaren maken de financiële kengetallen vast onderdeel uit van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van gemeentelijke jaarrekeningen. Er is vanuit het BBV geen normering aangegeven waaraan deze kengetallen kunnen worden getoetst. De provincies hebben in 2016 gezamenlijk met het ministerie van Binnenlandse Zaken signaleringswaarden benoemd. Deze signaleringswaarden passen wij hieronder toe bij de beoordeling van de kengetallen op zich en geven een indicatie over de financiële situatie van onze gemeente.

Algemeen beeld
Op basis van onderstaande beoordelingen kan worden geconcludeerd dat onze gemeente in het verslagjaar 2023 een redelijke tot goede financiële positie heeft. De meeste kengetallen vallen in de categorie minst risicovol of neutraal. Pas als er meerdere kengetallen in de meest risicovolle categorie vallen, kan dit wijzen op een zwakke financiële positie. Onderstaande kengetallen geven alleen een beeld over het verslagjaar (begroot en werkelijk) en het voorgaande verslagjaar. In de begroting wordt het meerjarig toekomstbeeld geschetst.

Het totaaloverzicht aan financiële kengetallen geeft het volgende meerjarenbeeld:

Jaarverslag jaar 2023		Verloop van de kengetallen		
Kengetallen:		Verslag 2022	Begroting 2023	Verslag 2023
netto schuldquote		49%	102%	40%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		37%	89%	29%
solvabiliteitsratio		42%	27%	44%
structurele exploitatieruimte		10%	3%	10%
grondexploitatie		7%	8%	2%
belastingcapaciteit		114%	113%	114%

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Den Haag
Datum: 8 juli 2024

1. Netto Schuldquote

In dit kengetal wordt het bedrag van de financieringsmiddelen (schulden) minus de financiële activa (vorderingen) uitgedrukt in % van de totale baten in het jaar.

Kengetal:		Verslag 2022	Begroting 2023	Verslag 2023
netto schuldquote		49%	102%	40%

Inzicht
Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de netto schuldenlast uitgedrukt in een percentage van de totale baten exclusief reservemutaties.

Signaalwaarde

Waarde	oordeel
< 90%	minst risicovol
90% > 130%	neutraal
> 130%	meest risicovol

Oordeel: minst risicovol
In 2023 is de netto schuldquote ruim onder de 90% en is daarmee een stuk gunstiger dan begroot. Het grote verschil wordt primair veroorzaakt door het planningsoptimisme van uitgaven op kredieten, kapitaalstortingen voor de GEM, en de reguliere exploitatie, ten tijde van de begrotingsopstelling.

2. Netto Schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

In dit kengetal wordt het vorige kengetal gecorrigeerd met de aan derden doorgeleende gelden.

Kengetal:		Verslag 2022	Begroting 2023	Verslag 2023
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		37%	89%	29%

Inzicht
De gecorrigeerde netto schuldquote is in feite een nadere analyse van de netto schuldquote waarbij de invloed van afgesloten leningen die zijn doorbetaald aan derden is geëlimineerd. De gecorrigeerde netto schuldquote geeft hierdoor een gunstiger beeld.

Signaalwaarde
De netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen draagt dezelfde signaalwaarden als de netto schuldquote.

Oordeel: minst risicovol
De netto schuldquote geeft hetzelfde beeld als de schuldquote.

3. Solvabiliteitsratio

In dit kengetal wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Hoe hoger het percentage hoe beter de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Kengetal:		Verslag 2022	Begroting 2023	Verslag 2023
solvabiliteitsratio		42%	27%	44%

Inzicht
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Signaalwaarde

Waarde	oordeel
> 50%	minst risicovol
20% > 50%	neutraal
< 20%	meest risicovol

Oordeel: neutraal
De solvabiliteitsratio is ten op zichtte van de begroting verbetert. Dat hangt samen met het feit dat er minder is geleend (zie schuldquote), dit leidt tot een lager balanstotaal, terwijl anderzijds ook het eigen vermogen is toegenomen door onderbesteding bij de exploitatie.

4. Structurele exploitatieruimte

In dit kengetal worden de structurele baten verminderd met de structurele lasten en dit saldo wordt weergegeven in een percentage van de totale baten.

Kengetal:		Verslag 2022	Begroting 2023	Verslag 2023
structurele exploitatieruimte		10%	3%	10%

Inzicht
Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Een positief percentage geeft aan dat de structurele baten van de gemeente toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Hiermee kan worden beoordeeld of de gemeente in staat is structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Signaalwaarde

Waarde	oordeel
Begrotingsruimte > € 0	minst risicovol
Begrotingsruimte = € 0	neutraal
Begrotingsruimte < € 0	meest risicovol

Oordeel: minst risicovol
Het jaarrekeningresultaat geeft een exploitatieoverschot en daarmee kwalificeert dit kengetal als minst risicovol. Maar bij de jaarrekening wordt slechts over een momentopname gerapporteerd. Er wordt niet meerjarig voorruit gekeken. Daarmee is de kengetal nu van beperkte betekenis.

5. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de boekwaarde van de grondposities) is ten opzichte van de jaarlijkse baten.

Kengetal:		Verslag 2022	Begroting 2023	Verslag 2023
grondexploitatie		7%	8%	2%

Inzicht
Dit kengetal geeft aan of een gemeente verhoudingsgewijze veel middelen heeft geïnvesteerd in haar grondexploitatie. Dit is geld dat nog terugverdiend moet worden uit de grondverkopen. Het risico of dit wel of niet lukt is afhankelijk van de vraag en het aanbod.

Signaalwaarde

Waarde	Oordeel
< 20%	minst risicovol
20% > 35%	Neutraal
> 35%	meest risicovol

Oordeel: minst risicovol
Uit de berekende kengetallen kan worden geconcludeerd dat de gemeente eind 2023 een gezonde grondpositie heeft. Het percentage ligt lager dan begroot en is in de afgelopen jaren steeds iets gunstiger geworden. Paragraaf 7 geeft meer inzicht in de grondexploitaties.

6. Kengetal belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit drukt de gemiddelde belastingdruk uit in een percentage ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Kengetal:		Verslag 2022	Begroting 2023	Verslag 2023
belastingcapaciteit		114%	113%	114%

Inzicht
Dit kengetal is voorgeschreven om inzicht te krijgen in de belastingcapaciteit. Hierbij wordt gekeken hoe de lokale belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde.

Signaalwaarde

Waarde	oordeel
< 95%	minst risicovol
95% > 105%	neutraal
> 105%	meest risicovol

Oordeel: meest risicovol
Bij deze indicator worden de woonlasten voor een huiseigenaar (OZB, riool- en afvalheffing) vergeleken met het landelijk gemiddelde. Een laag percentage suggereert weinig risico omdat er nog ruimte is om de belastingen te verhogen. Wij zitten met 114% boven gemiddeld. Daar hoort wel een nuancering bij. Het landelijk gemiddelde waarmee wordt vergeleken, is dat van vorig jaar. Dit kengetal vergelijkt dus onze woonlasten van 2023 met het landelijk gemiddelde van 2022. Een tweede nuancering betreft de interpretatie van het oordeel ‘meest risicovol’. In de algemene uitkering maakt het Rijk een normatieve raming van de door ons te heffen OZB. Maar wij heffen circa € 0,7 miljoen minder OZB dan de rijksnorm. In de berekening van onze benodigde algemene uitkering, gaat het rijk er van uit dat wij OZB inkomsten genereren conform hun rijksnorm.

Paragraaf 3 – Onderhoud kapitaalgoederen

Introductie
De gemeente beheert de openbare ruimte en gebouwen waarin wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. De gemeente beschikt over kapitaalgoederen zoals gebouwen, wegen, kunstwerken, riolering, speelvoorzieningen, groen en water. Vanzelfsprekend moeten deze kapitaalgoederen worden onderhouden. Door middel van visies, beleidsplannen en beheerplannen wordt richting gegeven aan het meerjarig beheer en onderhoud van deze kapitaalgoederen. In 2023 is de openbare ruimte onderhouden aan de hand van het IBOR (Integraal Beheerplan Openbare Ruimte) 2020-2024, welke 27 januari 2020 is vastgesteld.

Overzicht beheerplannen
De volgende beheerplannen vormen het uitgangspunt voor het beheer van de openbare ruimte, de gewenste kwaliteit en de hiervoor beschikbare budgetten.

Beheerplan	Datum raadsbesluit	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting
IBOR 2020-2024	Januari 2020	2024	Ja
Riolering (GRP)	Q4 2018	2023	Ja
Gebouwen (MJOP) 2020-2024	Q4 2019	2024	Ja
Civiele kunstwerken	2020-2024	2024	Ja evaluatie in 2023
Water (Baggerplan)	2014	2023	Ja

KAPITAALGOEDEREN IN OPENBARE RUIMTE

Integraal beheer openbare ruimte

Kwaliteitsniveaus: De door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveaus voor de openbare ruimte zijn gebaseerd op de CROW-standaard voor beeldkwaliteit. Deze kwaliteitsniveaus zijn de basis voor het beheer en de onderbouwing voor de beschikbare budgetten. In de figuur hieronder zijn de in het IBOR 2020-2024 vastgestelde kwaliteitsniveaus per beheercategorie weergegeven. Beheeronderdelen die niet in het IBOR zijn meegenomen betreft civiele kunstwerken, speelvoorzieningen, riolering en gebouwen. Inzet en ambities voor deze beheeronderdelen is vastgelegd in aparte beheerplannen.

Beheercategorie - Beheergroep	Doorgaande wegen	Bedrijventerrein	Woongebieden	Fietspaden	Buitengebied	Centra
GROEN	< B >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
VERHARDING	< B >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
WATER	< B >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
MEUBILAIR	< B >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
REINIGING	< B >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >

Wegen
Kaders waarbinnen het wegbeheer wordt uitgevoerd zijn onder andere: de CROW-richtlijnen, de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) en het eerdergenoemde IBOR. De reconstructieprojecten worden gerapporteerd in de Voortgangs- en Verantwoordingsmonitor.

In 2023 is uitvoering gegeven aan of zijn voorbereidingen getroffen voor verschillende reconstructies en grote onderhoudsprojecten. Enkele in het oog springende projecten waren de reconstructies van de Dokter Lothlaan in Woubrugge, de van Klaverweijdeweg in Hoogmade en het groot onderhoud aan de Alkemadelaan in Roelofarendsveen.

Tot slot, en dat zien we ook bij de rioleringsprojecten en de civiele kunstwerken, capaciteitsproblemen blijven een zorg in 2023. Ingenieursbureaus hebben last van de krapte op de arbeidsmarkt. En zijn druk, waardoor de voorbereiding van projecten vertraging oploopt. Daarnaast is in 2023 de impact van de enorme opgave van netbeheerder Liander immens. Omdat zij tegen de grenzen van hun realisatie capaciteit aanlopen vertragen onze projecten ook.

Riolering
Het beheer en onderhoud van de riolering vallen binnen de kaders van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019 - 2023 (GRP). In 2023 werd een nieuw plan, het Watertakenplan opgesteld. En in december door de gemeenteraad vastgesteld.

Het Watertakenplan beschrijft hoe we de aankomende jaren (2024-2027) invulling geven aan onze watertaken. Dit plan biedt inzicht in de beleidskaders en schetst onze visie en ambities voor de komende jaren. Binnen het programma water en riolering worden specifieke plannen gemaakt om invulling te geven aan de verschillende zorgplichten in de nieuwe planperiode. Bovendien wordt in het Watertakenplan de benodigde financiering, ontwikkeling van de rioolheffing en personele capaciteit vast gesteld.

In 2024 zal worden gestart met de implementatie van het Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW, voorheen bekend als BasisRioleringsPlan). In het SSW worden alle delen van het stedelijk watersysteem gedetailleerd beschreven, inclusief hun functioneren, evaluatie en eventuele benodigde maatregelen. Dit biedt een uitgebreide kijk op de zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater, waarbij niet alleen de riolering, maar ook de openbare ruimte en het oppervlaktewater betrokken zijn.

Groen
Het afgelopen jaar is het areaal bomen verder gestegen naar een totaal van 9917 bomen. (In dit aantal zijn de bomen in het Ghoybos en op het Natuurpad in Oude Wetering niet meegenomen, deze bomen staan niet apart geregistreerd) . Bij de herinrichting van de openbare ruimte is blijvend aandacht voor het ontstenen en vergroenen. Daar waar bestrating niet noodzakelijk is, wordt steeds vaker gekozen voor groen. Dit heeft als gevolg dat er ook steeds meer groenbeheer is. Op dit moment is dit werk vanwege een reeds aangestelde extra groenploeg nog te overzien. Als de trend van vergroenen doorzet zullen er in de toekomst structureel extra middelen voor beschikbaar gesteld moeten worden.
Om inwoners te betrekken bij het vergroenen heeft de gemeente afgelopen jaar deelgenomen aan Operatie Steenbreek en het NK Tegelwippen. Daarnaast is er geveltuinenbeleid opgesteld en is er meer aandacht geweest voor de mogelijkheid om openbaar groen te adopteren via het groenadoptieprogramma ‘Groen en Doen’.

Water
Door de ligging van onze gemeente in het veenweidegebied van Nederland hebben we relatief veel water binnen onze gemeentelijke grenzen. Onderhoud vindt plaats als gevolg van de inspectie die in 2020 uitgevoerd is in opdracht van de gemeente. Tot dat moment was het onduidelijk hoeveel watergangen beschoeid waren en in welke conditie deze zich bevonden. Het totale areaal betreft op

dit moment circa 47 km beschoeide watergang. Er dient rekening mee gehouden worden dat het areaal beschoeiingen groter wordt, in verband met de aanleg van nieuwe woonwijken. Per kalenderjaar is er financieel de mogelijkheid om ca 1km beschoeiing te vervangen. De baggerwerkzaamheden worden naar planning uitgevoerd. Zoals elk jaar wordt er een gedeelte van het areaal gebaggerd volgens het meerjarig onderhoudsplan. In 2024 wordt een nieuwe cyclus baggerwerkzaamheden gestart, hiervoor is een meerjarig onderhoudsplan 2024-2033 voor opgesteld. De gerealiseerde lasten waren in 2023 fors lager dan begroot. Een deel van het baggerwerk kwam niet voor rekening van de gemeente. Dat nieuwe inzicht over de onderhoudsplicht van de gemeente is inmiddels verwerkt in het meerjaren baggeren plan. Daarnaast trad er ook een vertraging op in de aanbesteding van de beschoeiingen. Dat werk wordt in 2024 uitgevoerd.

Civiele kunstwerken
Door de aanwezigheid van veel oppervlaktewater binnen de gemeente bezit de gemeente relatief veel civiele kunstwerk. De afgelopen jaren zijn gebruikt om weer grip te krijgen op de risico's en ons areaal en is verdere uitvoering gegeven aan het beheerplan kunstwerken.

In 2023 heeft er een uitgebreide inspectie plaatsgevonden van de algehele conditie van onze civiele kunstwerken. Deze verzamelde gegevens zijn ingezet om ons beheer toekomstbestendiger te maken en het beheersysteem verder te vullen met geactualiseerde data over de staat van onderhoud. Deze inzet vergemakkelijkt niet alleen het beheer van onze civiele kunstwerken, maar draagt ook bij aan het verminderen van zowel financiële als maatschappelijke risico's. Ook zijn deze gegevens gebruikt voor het stuk evaluatie beheerplan civiele kunstwerken 2021-2024. Deze evaluatie is eind 2023 gedeeld met de gemeenteraad via een raadsinformatiebrief.

De aangehouden beheerstrategie op basis van deze inspecties vergemakkelijkt niet alleen het beheer van onze civiele kunstwerken, maar draagt ook bij aan het verminderen van zowel financiële als maatschappelijke risico's. Om verdere risico's te verminderen in de communicatie zijn alle kunstwerken nu voorzien van een uniek ID-nummerplaatje, wat de identificatie in het veld aanzienlijk vereenvoudigt.

De inspectieresultaten vormen de fundamenten voor de ontwikkeling van een nieuw beheerplan. In het komende jaar, 2024, staan zowel de vernieuwing van het Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) als het beheer en beleidsplan civiele kunstwerken op de agenda. Waarbij de civiele kunstwerken opnieuw geïntegreerd zullen worden als onderdeel van het IBOR. Deze plannen dragen bij aan optimaal en doeltreffend beheer van de gemeentelijke infrastructuur.

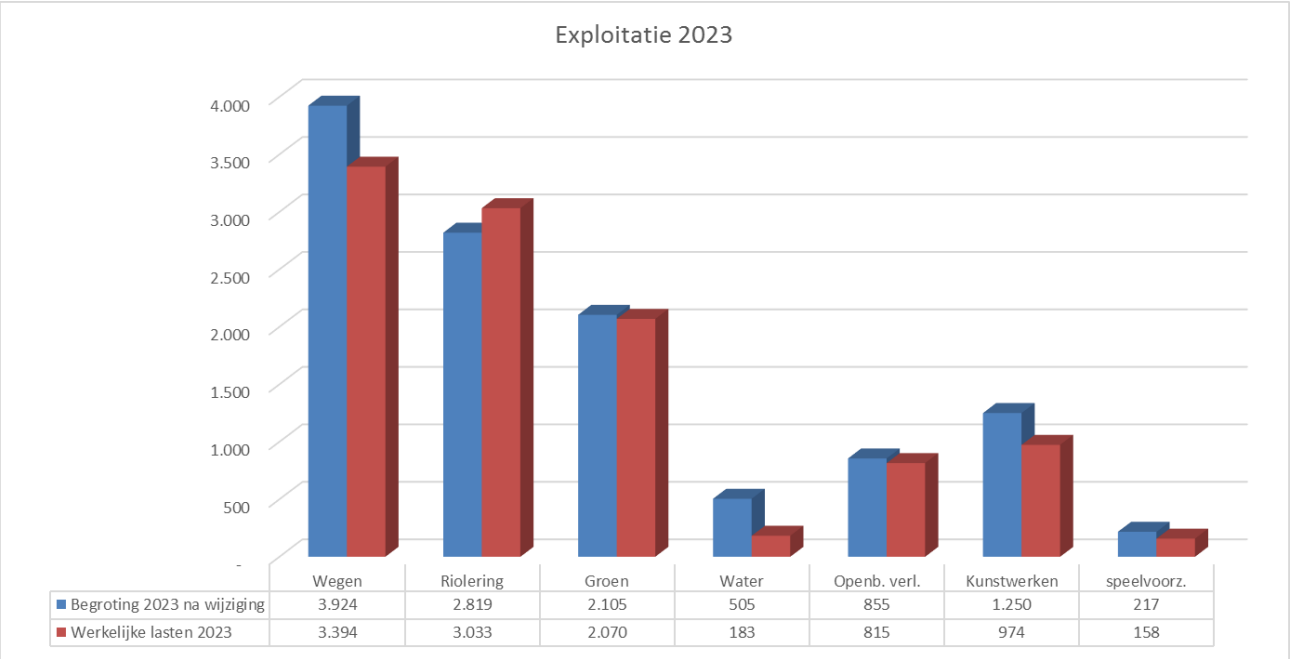
Gebouwen
De gemeente is eigenaar van verschillende gebouwen, die worden beheerd en onderhouden aan de hand van een meerjarig onderhoudsplan (MJOP) dat door de raad wordt vastgesteld en eens in de vier jaar wordt geactualiseerd. Het bedrag dat jaarlijks gemiddeld nodig is voor de uitvoering van het MJOP, wordt gestort in de voorziening voor onderhoud van gebouwen. Met behulp van een jaarplan wordt bepaald welke werkzaamheden worden uitgevoerd, met het oog op de toekomst.

Het huidige MJOP is vastgesteld voor de periode 2020-2024. In 2024 zal een nieuw MJOP worden opgesteld voor de periode 2025-2029. De vastgoedstrategie voor gebouwen blijft ongewijzigd, waarbij we nog steeds uitgaan van 'afstoten tenzij'. Momenteel worden er gesprekken gevoerd over de overname van drie gebouwen. De oude schoollocatie in Rijnsaterwoude, met onder andere de voormalige school, het kinderdagverblijf en de sportzaal, staat onder beheer van een leegstandsbeheerder en maakt deel uit van een groter ontwikkelingsproject.

Gebouwen en opstallen kunnen terugkeren naar de gemeente, bijvoorbeeld na de realisatie van een Integraal Kindcentrum (IKC). Verenigingsgebouwen en gronden worden soms verkocht of in gebruik gegeven via een recht van opstal of een gebruiksovereenkomst. Hoewel de opstal eigendom is van de vereniging, blijven de gronden eigendom van de gemeente. De gemeente overweegt ook haar eigen

huisvesting te herzien, hiervoor lopen diverse onderzoeken. Daarnaast werken we samen met het Sportbedrijf, dat diverse sportlocaties beheert en het onderhoud verzorgt namens ons.

Financiële kaders
In onderstaande figuur zijn de geraamde en de werkelijke kosten/opbrengsten voor 2023 van de exploitatie weergegeven:



	Wegen	Riolering	Groen	Water	Openb. verl.	Kunstwerken	speelvoorz.
Begroting 2023 na wijziging	3.924	2.819	2.105	505	855	1.250	217
Werkelijke lasten 2023	3.394	3.033	2.070	183	815	974	158

**) Bedragen x € 1.000. Dit betreft de lasten en baten per taakveld, inclusief salarislasten en kapitaalslasten.*

Paragraaf 4 – Financiering

In de Financiële verordening van de gemeente Kaag en Braassem is in artikel 21 opgenomen dat de gemeente jaarlijks bij de begroting en de jaarstukken in de paragraaf financiering verslag doet van de wijze waarop de gemeente de treasuryactiviteiten uitvoert.
Hierbij komen in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- de kasgeldlimiet;
- de renterisiconorm;
- de rentevisie;
- het kredietrisicobeheer;
- de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende vier jaar;
- de schulden met een looptijd korter dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de schulden met een looptijd langer dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Hiermee is deze paragraaf het instrument voor het transparant maken van de treasuryfunctie. De uitgangspunten en richtlijnen voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de financiële verordening (artikel 17). De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn opgenomen in het treasurystatuut.

RENTERISICOBEHEER

Wet Fido en financiering
De wet Fido beoogt decentrale overheden een kader te geven om renterisico's op leningen zo beperkt mogelijk te houden. Renterisico ontstaat door wijzigingen in rentepercentages van opgenomen langlopende leningen en kasgeldleningen. Er zijn twee verplichte richtlijnen in de wet Fido om de renterisico's te bewaken en te beheersen; de kasgeldlimiet voor korte financiering en de renterisiconorm voor lange financiering.

Kasgeldlimiet
De door het rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de korte schuld (looptijd < 1 jaar) tot 8,5% van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Voor 2023 bedraagt de limiet voor de gemeente Kaag en Braassem € 6,0 miljoen. Bij het aantrekken van kortlopende financiering wordt bewaakt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet overschrijdt.
In het onderstaande overzicht is zichtbaar dat de kasgeldlimiet in 2023 niet is overschreden, aangezien de gemeente gedurende het grootste deel van het afgelopen jaar een overschot aan middelen heeft gehad.

bedrag x € 1.000

Kasgeldlimiet 2023	1 jan 2023	1 feb 2023	1 mrt 2023	1 apr 2023	1 mei 2023	1 jun 2023	1 jul 2023	1 aug 2023	1 sep 2023	1 okt 2023	1 nov 2023	1 dec 2023	1 jan 2024
vlottende schuld:													
Kasgeldlening													
Liquide middelen		1.433	557										2.221
(1) vlottende schuld:	0	1.433	557	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2.221
vlottende middelen:													
Deposito													
Liquide middelen	317			1.714	2.285	4.041	9.494	5.746	6.088	5.323	2.293	987	
(2) vlottende middelen:	317	0	0	1.714	2.285	4.041	9.494	5.746	6.088	5.323	2.293	987	0
(3) netto vlottend (+) of overschot middelen (-)	-317	1.433	557	-1.714	-2.285	-4.041	-9.494	-5.746	-6.088	-5.323	-2.293	-987	2.221
(4) gemiddelde van (3)			558			-2.680			-7.109			-2.868	
kasgeldlimiet													
(7) begrotingsomvang			70.173			70.173			70.173			70.173	
(8) het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage			8,5%			8,5%			8,5%			8,5%	
(5) kasgeldlimiet (7x8)			5.965			5.965			5.965			5.965	
(6a) ruimte onder de kasgeldlimiet (5>4)			-5.407			-8.645			-13.074			-8.832	
(6b) overschrijding van de kasgeldlimiet (4>5)													

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijden van de kapitaalmarktleningen (looptijd > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moet worden aangepast. Het rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Het maximale bedrag aan aflossingen en renteherziening op de vaste schuld bedraagt daardoor in 2023 € 14,0 miljoen. In 2023 is voor € 10,6 miljoen afgelost; waardoor de renterisiconorm niet is overschreden. Op basis van de meerjarenbegroting is de verwachting dat we de renterisiconorm de komende jaren niet zullen gaan overschrijden.

bedrag x € 1.000

Renterisico(norm) op vaste schuld	2023	2024	2025	2026	2027
renterisico op vaste schuld					
(1a) renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0	0
(1b) renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0	0
(1) netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0	0
(2) betaalde aflossingen	10.623	10.883	15.731	6.405	6.293
(3) renterisico op vaste schuld (1+2)	**10.623**	**10.883**	**15.731**	**6.405**	**6.293**
renterisiconorm					
(4a) begrotingsomvang	70.173	77.659	78.652	76.644	77.573
(4b) het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%	20%
(4) renterisiconorm (4ax4b)	**14.035**	**15.532**	**15.730**	**15.329**	**15.515**
(5a) ruimte onder renterisiconorm (4>3)	3.412	4.649	0	8.924	9.222
(5b) overschrijding renterisiconorm (3>4)					

Rentevisie

De rente voor langlopende leningen is afgelopen jaar weer iets gedaald en bedraagt ultimo 2023 3,26%. Voor de begroting volgen we de rentevisie van de BNG (Bank Nederlandse gemeenten). De BNG verwacht dat de rente van langlopende leningen (10 jaar fixe) komend jaar wat zal oplopen naar 3,71%.

KREDIETRISICOBEHEER

Regeling Schatkistbankieren voor decentrale overheden en uitgezette gelden

De regeling Schatkistbankieren heeft tot gevolg dat de decentrale overheden verplicht zijn om financiële overschotten, als ze die hebben, bij het rijk onder te brengen. De maatregel is bedoeld om de EMU-positie van Nederland te verbeteren. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden (niet zijnde verticaal toezicht). Wel is er sprake van een bepaald drempelbedrag dat de gemeente maximaal buiten de schatkist van het rijk mag houden. De ondergrens van het

drempelbedrag is verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal; wat voor de gemeente Kaag en Braassem neerkomt op € 1,4 miljoen in 2023. Over de middelen die een decentrale overheid in de schatkist aanhoudt, vergoedt de schatkist rente (ESTER / daggeldrente (r/c) of inleenrente (deposito)). De stand in de schatkist per 31 december 2023 is voor de gemeente € 0 (r/c saldo) en € 0 (depositosaldo). In onderstaande tabel is zichtbaar dat gerekend over een heel kwartaal het op dagbasis buiten de schatkist aangehouden bedrag gemiddeld niet hoger is dan het drempelbedrag ad € 1,4 miljoen.

bedrag x €1.000

Gemiddeld buiten de schatkist aangehouden bedrag 2023	
1e kwartaal	170
2e kwartaal	369
3e kwartaal	369
4e kwartaal	361

Verstrekte leningen en uitgezette leningen
De gemeente Kaag en Braassem heeft uit hoofde van haar publieke taak leningen (door)verstrekt aan woningcorporaties, verenigingen/stichtingen, SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) en personeel (hypothecaire leningen; er worden geen nieuwe hypothecaire leningen verstrekt). Eind 2023 is er aan (door)verstrekte leningen een boekwaarde van € 4,6 miljoen. Daarnaast is een converteerbare obligatielening aan Alliander beschikbaar gesteld van € 2,7 miljoen.

Verstrekte gemeentegaranties
De gemeente Kaag en Braassem staat eind 2023 voor een aantal geldgevers ten bedrage van € 0,5 miljoen borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die zijn aangetrokken door verenigingen of stichtingen die activiteiten verzorgen die in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Tevens staat de gemeente garant voor hypotheken op woningen van inwoners ad € 0,5 miljoen. Dit betreft de afloop van in het verleden verstrekte garantstellingen, waarvoor de gemeente nog steeds garant staat. Al geruime tijd valt dit onder de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) en de gemeente gaat sindsdien geen nieuwe garanties meer aan (voor hypotheken op woningen voor andere garantiestellingen stellen we ons terughoudend op). Daarnaast staat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) borg voor leningen aan woningbouwcorporaties ten bedrage van € 46,2 miljoen, waarbij de gemeente samen met het rijk in de achtervang staat. Het verlies dat achtervangers kunnen lijden, is beperkt tot de rentederving over leningen die ze bij een calamiteit aan het WSW moeten verstrekken.

In het treasurystatuut is vastgelegd dat voor het verstrekken van leningen aan derden en het garanderen van middelen uit hoofde van de publieke taak goedkeuring nodig is van het college (tot € 50.000) dan wel de gemeenteraad (hoger dan € 50.000). De treasurycommissie is bevoegd tot het aantrekken en uitzetten van gelden.

Tot en met juli 2021 had het WSW met de gemeente een ongelimiteerde achtervangovereenkomst voor de twee in de gemeente werkzame corporaties ‘Stichting Woondiensten Aarwoude’ en ‘Stichting MeerWonen’, tot een maximum van het door het WSW bepaald borgingsplafond (= wat een corporatie maximaal kan lenen gelet op de prognosegegevens van de corporatie (dPi)). WSW staat borg voor deze leningen, waarbij de gemeente samen met het rijk in de achtervang staat. Het verlies dat achtervangers kunnen lijden, is beperkt tot de rentederving over leningen die ze bij een calamiteit aan het WSW moeten verstrekken. In verband met de veranderde werkwijze van de achtervang heeft de WSW vanaf 1 augustus 2021 een nieuwe achtervangovereenkomst gesloten met alle gemeenten; waarbij alle contracten per die datum gelijk zijn getrokken. Hierbij worden de nieuwe leningen via een verdeelsleutel toegewezen aan de gemeenten waar de corporatie werkzaam is. Voorheen werd een lening één op één gekoppeld aan een gemeente.

GEMEENTEFINANCIERING

Wet Hof en EMU-saldo

De wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) zorgt ervoor dat de schulden van de totale Nederlandse overheid niet te hoog worden. Het EMU-saldo van de decentrale overheden telt mee voor het EMU-saldo van de totale Nederlandse overheid. Om het EMU-saldo van de decentrale overheden gezamenlijk te bepalen, moeten de decentrale overheden gegevens aanleveren zoals het opnemen van de meerjarige EMU-begrotingsgegevens in de begroting. Daarnaast wordt de ontwikkeling van het EMU-saldo gevolgd door middel van verplichte rapportages (Iv3) aan het Centraal Bureau van de Statistiek. Voor decentrale overheden is een gezamenlijk plafond voor de tekortnorm vastgesteld (macronorm). Bij een (dreigende) structurele overschrijding van de vastgestelde tekortnorm voor de decentrale overheden samen, kunnen maatregelen volgen via een correctiemechanisme (bestuurlijke afspraken over verbeterplannen EMU-saldo) en in uiterste geval kan het sanctiemechanisme in werking treden (zoals het faseren van investeringen of in uiterste instantie het opleggen van kortingen). Voor de gemeente Kaag en Braassem is het gerealiseerde EMU-saldo over boekjaar 2023 + € 5,6 miljoen (= overschot).

Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

Voor het uitoefenen van de treasuryfunctie is inzicht nodig in de huidige en toekomstige kasstromen. Deze kasstromen bestaan uit:

1. de kasstroom uit operationele activiteiten (de exploitatie);
2. de kasstroom uit investeringen;
3. de kasstroom uit financieringsactiviteiten (aflossingen en stortingen van aangetrokken en uitgezette geldleningen).

Het inzicht hierin wordt verkregen door het permanent actualiseren van onze liquiditeitsplanning. Uit de jaarcijfers 2023 is een financieringsoverschot van € 1,2 miljoen zichtbaar (excl. jaarrekeningresultaat). Dit zal voornamelijk ingezet worden voor de financiering van de bouwgrondcomplexen ad € 1,4 miljoen.
In 2023 hebben we geldleningen afgelost en geherfinancierd, samen € 6,75 miljoen (voornamelijk in het verleden aangegane niet tussentijds aflosbare leningen voor onroerendgoedtransacties). Daarnaast zijn er verder geen kortlopende leningen aangetrokken.

Het onderstaande overzicht geeft de mutaties weer in de leningenportefeuille 2023 ev:

bedrag x € 1.000

Mutaties in de leningenportefeuille	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	44.058	40.186	77.553	71.322	72.917
(her)financiering	6.750	48.250	9.500	8.000	3.000
Reguliere aflossingen	10.623	10.883	15.731	6.405	6.293
Vervroegde aflossingen	-	-	-	-	-
Stand per 31 december	40.186	77.553	71.322	72.917	69.624
Gemiddeld rentepercentage	2,29%	2,93%	3,35%	3,44%	3,42%

In tegenstelling tot de groei van de schuld (die aan een maximum gebonden is door de Wet Hof) is de hoogte van de schuld een politieke keuze zolang de schuld beheersbaar blijft. Dat wil zeggen dat de gemeente bij een scenario met economisch slecht weer genoeg geld moet overhouden om aan de schuldverplichtingen (aflossingen en interest) te kunnen blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. Daarnaast is het de samenhang tussen meerdere factoren – in dit geval de schuldpositie, de structurele weerstandscapaciteit en de rek in de belastingopbrengsten – die bepaalt of de gemeente financieel gezond is (zie voor nadere toelichting paragraaf weerstandsvermogen).

Financieringswijze
Zolang de kortlopende rente lager is dan de rente op de kapitaalmarkt, wordt de ruimte die de kasgeldlimiet biedt zoveel mogelijk benut. Indien nodig worden langlopende leningen aangetrokken om een overschrijding van de limiet tegen te gaan. Bij de keuze van de looptijden van financieringsmiddelen is het uitgangspunt dat deze zoveel mogelijk aansluiten bij de financieringsbehoefte uit de liquiditeitsplanning.

RENTETOEREKENING EN RENTERESULTAAT

Het saldo van de externe rentelasten en -baten moet in eerste aanleg worden toegerekend aan de grondexploitatie en taakvelden die op projectbasis zijn gefinancierd. Het resterende saldo wordt samen met de rente die wordt berekend over voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd, omgeslagen naar de taakvelden die integraal zijn gefinancierd.

Het renteomslagpercentage wordt vervolgens berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd (= 1,07%); waarbij het renteomslagpercentage binnen een marge van 0,5% mag worden afgerond (= 1,20%). Het financieringsresultaat voor 2023 komt dan uit op € 98.579 voordelig.

Door de aantrekkende rente op de kapitaalmarkt en nieuwe investeringen; is de verwachting dat de rekenrente zal gaan stijgen door het aflopen en herfinancieren van langlopende leningen en het aantrekken van nieuwe langlopende leningen.

Renteschema 2023					
De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 894.797	
De externe rentebaten (idem)			-/-	€ 296.975	
Saldo rentelasten en rentebaten				€ 597.822	
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend		€ 178.005			
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-€ 112.140			
			-/-	€ 65.865	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				€ 531.957	
Rente over eigen vermogen				€ 0	
Rente over voorzieningen				€ 291.356	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				€ 823.313	*1,07%*
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-/-	€ 921.892	*1,20%*
Renteresultaat op het taakveld treasury				**-€ 98.579**	*-0,13%*

Paragraaf 5 – Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van de gemeente heeft een belangrijke rol in de realisatie van de doelen van de gemeente. Bedrijfsvoering is een onderdeel van zowel de primaire processen, dienstverlening aan inwoners, beleids- en bestuurlijke processen als de ondersteunende processen, het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning. De bedrijfsvoering en de daarbij behorende interne ondersteunende en dienstverlenende disciplines zijn:

- Control
- Financiën
- Juridische zaken
- HRM
- Communicatie
- Documentaire informatievoorziening
- Facilitaire zaken
- Informatie- en gegevensbeheer (ICT)
- Burgerzaken
- Vergunningen, toezicht en handhaving
- Klantcontactcentrum

Met uitzondering van ICT en Control is de bedrijfsvoering bij de gemeente Kaag en Braassem ondergebracht binnen één afdeling. Control is belegd in een afzonderlijke eenheid met een onafhankelijke positie in de organisatie en valt rechtstreeks onder de gemeentesecretaris.

Hieronder lichten we de belangrijkste onderdelen van Bedrijfsvoering toe die in 2022 naast de reguliere werkzaamheden extra inspanningen hebben geleverd om de doelstellingen van de bedrijfsvoering te realiseren.

AMBTELIJKE ORGANISATIE EN HRM

De ambtelijke organisatie van onze gemeente is een professionele organisatie die dienstbaar is aan de samenleving en het bestuur van Kaag en Braassem. Een aantal jaar geleden zijn we begonnen met een verdere doorontwikkeling van de organisatie.

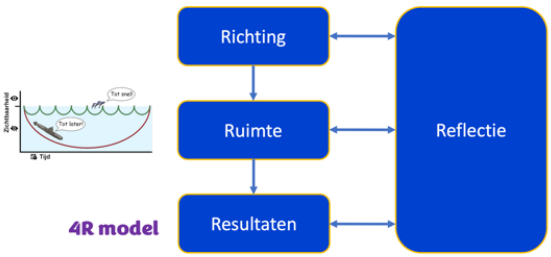
Deze organisatie:

- heeft een regiefunctie bij de ontwikkeling en uitvoering van maatschappelijke en ruimtelijke taken;
- bereikt efficiënt, effectief en klantgericht maatschappelijke doelen door samen te werken;
- benut en stimuleert eigen verantwoordelijkheid van inwoners, bedrijven en instellingen;
- communiceert open en duidelijk;
- heeft aandacht voor de vraag naar en het leveren van producten en diensten;
- ontvangt waardering van de inwoner voor de producten en dienstverlening die worden geleverd en zij laat leveren.

Organisatieontwikkeling
In 2022 is een nieuwe stap gezet in de ontwikkeling van de ambtelijke organisatie. De nieuwe ontwikkeling is erop gericht om te werken aan een flexibele, professionele en innovatieve organisatie. Het college heeft de volgende doelstellingen voor de ambtelijke organisatie geformuleerd.

- We staan midden in de samenleving
- We zijn een sterke regiopartner
- We leveren een top dienstverlening
- We zijn een goede werkgever
- We zijn een professionele organisatie

Vanuit de organisatiedoelstelling is de organisatie aan de slag gegaan met de verdere uitwerking. Want wat is er nodig om invulling te geven aan deze organisatiedoelstellingen? Wat voor organisatie past hier bij? Dit heeft geleid dat er een visie op de organisatie is opgesteld en dat er invulling is gegeven aan de kaders waarbinnen we werken. Het college en de raad is gevraagd in te stemmen met het uitbreiden van formatie op enkele cruciale ondersteunende taken. Dit heeft ertoe geleid dat onder andere het aantal managers van vier naar zes is uitgebreid en dat er een concerncontroller is aangesteld. Na de komst van deze nieuwe medewerkers is in 2023 gestart met een leiderschapsprogramma om de nieuwe managers op te leiden. Een leiderschapsprogramma waarbij het 4R model centraal staat. Een werkwijze waarbij ruimte is om uitvoering te geven aan je eigen taken, maar waarbij ook interactie is tussen medewerkers onderling en tussen medewerkers en leidinggevenden.



Visie op samenwerking
Voor de aansturing van de organisatie is gekozen voor een platte en smalle organisatie. We werken vanuit integraliteit. Het belang van de organisatie gaat boven het belang van de afdeling. De integrale benadering gaat boven de sectorale benadering. Dit vraagt ook integrale adviezen vanuit de organisatie aan het bestuur. En we gaan meer en meer werken vanuit de opgave. Dit heeft geleid tot een aanpassing van de organisatie per 1 maart 2023.



Op 31 december 2023 moment beschikte de gemeentelijke organisatie van Kaag en Braassem over 169,80fte incl. 3,03 fte griffie. Dit is 5,82 fte per 1000 inwoners. Van deze 169,80 fte is momenteel 14,44 fte vacant. Dit houdt in dat de bezetting 155,36 fte bedraagt wat per 1000 inwoners 5,33 fte betekent.
Omdat de gemeentelijke organisatie een aantal vacatures kent wordt extern ingehuurd om deze vacatures deels in te vullen. Ook wordt er extern ingehuurd als gevolg van projecten of ontwikkelingen die niet binnen de bestaande formatie kunnen worden opgevangen. Onder externe inhuur vallen ook de kosten voor onderhoud in de buitenruimte dat wordt uitgevoerd door Rijnvicus. In totaal bedroeg de externe inhuur in 2023 € 1.980.858,51. Ten opzichte van de totale loonsom van € 11.612.305 is dit 17,06%.

Binnen de afdeling Dienstverlening zijn alle bedrijfsvoeringstaken van de ambtelijke organisatie ondergebracht. Het merendeel van de activiteiten van de afdeling Dienstverlening wordt tot de overhead gerekend. Onder overhead wordt verstaan alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hierbij zijn BBV-regels en de uitgangspunten uit de Notitie Overhead van de BBV toegepast. Onze overhead bedraagt in 2023 € 9.256.880. Uitgedrukt in een percentage van de totale lasten, zijnde € 87.086.798 bedraagt dit percentage 10,63%. Uitgedrukt per inwoner bedragen de apparaatskosten € 317 per inwoner.

Cao ontwikkeling
Vanaf 2 januari 2023 geldt de cao voor heel 2023. In deze cao zijn nieuwe afspraken gemaakt over een structurele salarisstijging van €240,- en daar bovenop een stijging van 2%. De financiële gevolgen zijn verwerkt in de begroting.

Dienstverlening
We zien als bestuur het belang van goede dienstverlening. Zo is de afdeling Bedrijfsvoering veranderd in de afdeling Dienstverlening. Ook is begin 2023 de klanttevredenheid naar onze dienstverlening en bereikbaarheid over 2022 gemeten.
Er wordt gewerkt aan een organisatie-brede visie op dienstverlening en onze dienstverlening is verder doorontwikkeld. Een voorbeeld van digitale doorontwikkeling is de aansluiting op verlorenofgevonden.nl, het grootste landelijke platform voor verloren en gevonden voorwerpen.

Een voorbeeld van fysieke doorontwikkeling is het in de middag bemensen van de receptie, waarmee de wens voor een ‘warm welkom’ en laagdrempelige informatievoorziening ook in de middag gerealiseerd wordt.

Boeien en binden
In 2023 zijn we verder gegaan met het in 2022 gestarte introductieprogramma voor nieuwe medewerkers. Een 2-daags programma voor medewerkers om de kernwaarden van de organisatie te leren kennen. Maar ook om de verbinding te maken tussen verschillende delen van de organisatie. En natuurlijk ook om te zorgen dat men met plezier werkt bij onze mooie gemeente. Juist nu thuiswerken meer aan de orde van de dag is, is het maken van verbinding van groot belang om medewerkers te binden aan onze organisatie.

Crisisorganisatie
In 2022 hebben veel medewerkers één of meerdere trainingen gevolgd in het kader van de crisisorganisatie. Ook heeft er een team bevolkingszorg oefening plaatsgevonden. We beschikken momenteel over een goed opgeleide en getrainde crisisorganisatie. Aandachtspunt is het grote verloop onder het personeel, waardoor er veel nieuwe mensen opgeleid moeten worden.

FINANCIËN

In de afgelopen jaren hebben we de P&C-cyclus en -producten vernieuwd. Dit heeft als doel de raad beter te bedienen en daarbij de informatie te geven die nodig is om heldere kaders te kunnen stellen, de voortgang scherper te controleren en de mogelijkheid te bieden om sneller bij te sturen, indien nodig. Daarnaast heeft de vernieuwing van de planning & control functie tot doel om de financiële sturing in de ambtelijke organisatie te versterken.

ICT EN INFORMATIEBEHEER

BVO Rijn en Braassem
Met ingang van 1 januari 2018 is de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem (BVO) in werking getreden, de samenwerking op het gebied van ICT en automatisering. Uitgangspunt voor de samenwerking is standaardisatie van de I&A-dienstverlening, inclusief de bijbehorende standaardinrichting van de gemeentelijke werkprocessen en het daarbij passende applicatielandschap. De samenwerking heeft als beoogd doel om voor beide gemeenten voordelen te behalen. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Integratie op procesniveau (zoveel als mogelijk dezelfde applicaties en bijbehorende werkprocessen) om zo meer kwaliteit en efficiency te behalen.
- Integratie tussen beide gemeenten in andere werkvelden wordt hierdoor eenvoudig.
- De grotere schaal zorgt voor inkoopvoordeel en een betere onderhandelingspositie bij leveranciers.
- De grotere schaal maakt het ook mogelijk om specialistische I&A-expertises (als informatieplanning en security management) volwaardig in te vullen en goed te organiseren en daarmee zal de samenwerking beter in staat zijn de noodzakelijke en ambitieuze digitale overheidsagenda te volgen.
- Samenwerking noodzaakt tot een nog verdere professionalisering van de I&A-dienstverlening, uitbouw van de regierol en werken met servicelevels.

In 2023 zijn er diverse doelen bereikt, onder andere de uitrol van laptops voor inhuurkrachten en het installeren van twee nieuwe hybride vergaderruimten. In 2023 is ook de nieuwe organisatiestructuur binnen onze gemeente gestart, dit heeft veel werk gekost binnen de ICT. Ook zijn er in 2023 nieuwe projecten gestart voor 2024 en doorgewerkt aan lopende projecten, zoals een nieuwe telefooncentrale, een nieuw WiFi netwerk Govroam en de overgang van Vodafone naar Odido voor het mobiele netwerk.

Informatieveiligheid
Met de VNG-resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente' van november 2013 hebben gemeenten afgesproken om de informatiebeveiliging op orde te krijgen en te houden. Eén van de afspraken in de resolutie was dat elke gemeente in het jaarverslag een aparte paragraaf opneemt over informatiebeveiliging, waarin het college verantwoording aflegt aan de gemeenteraad over informatiebeveiliging in brede zin ('horizontale verantwoording').

In 2022 is met de komst van de nieuwe Chief Information Security Officer (CISO) voor de gemeenten Kaag en Braassem en Alphen aan den Rijn een beveiligingsorganisatie ontstaan waarin, in nauwe samenwerking met de Privacy Officer en Functionaris gegevensbescherming, de kwaliteit van de informatiebeveiliging en gegevensbescherming is verbeterd. Er zijn gezamenlijke initiatieven ontstaan waarbij de juiste stappen zijn gezet voor een verdere professionalisering van informatieveiligheid. Zo is er hard gewerkt aan een nieuw Strategisch informatiebeveiligingsbeleid, gebaseerd op de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO). Ook is samen met de gemeente Alphen aan den Rijn een driejarig programma ingekocht om bewustwording op het gebied van informatieveiligheid en privacy te verhogen.

In het jaar 2024 wordt verder gebouwd aan informatieveiligheid. Zo wordt er per 17 oktober 2024 nieuwe Europese Informatiebeveiligingswetgeving voor gemeenten ingevoerd. Deze Network and Information Security Directive, ook wel bekend als de NIS2-richtlijn, is vastgesteld door de Europese Unie om de cyberbeveiliging en de weerbaarheid van essentiële diensten in EU-lidstaten te verbeteren. Ook onze gemeente moet hieraan voldoen.

ENSIA-verantwoording
Ook over 2023 legt het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Kaag en Braassem verantwoording af over de stand van zaken op het gebied van informatieveiligheid binnen de gemeentelijke organisatie. Dit gaat op basis van de landelijke en voor gemeenten verplichte Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) systematiek. Daarmee legt de gemeente verantwoording af aan de gemeenteraad (horizontale verantwoording) en aan de verschillende toezichthouders (verticale verantwoording).

De ENSIA-verantwoording voor het jaar 2023 gaat over onderstaande onderdelen:

- Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwinet) – Geauditeerde zelfevaluatie
- Digitale Persoonsidentificatie (DigiD) – Geauditeerde zelfevaluatie
- Basis Registratie Personen (BRP) – Zelfevaluatie
- Paspoort Uitvoeringsregeling Nederland (PUN) – Zelfevaluatie
- Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) – Zelfevaluatie op datakwaliteit
- Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) – Zelfevaluatie op datakwaliteit
- Basisregistratie Ondergrond (BRO) – Zelfevaluatie op datakwaliteit

BAG

Basisregistratie	Onderdeel	Score in %
BAG	Categorie 1: gegevenskwaliteit	77 %
	Categorie 2: proces en organisatie	80 %
	Totaalscore	78 %

BGT

Basisregistratie	Onderdeel	Score in %
BGT	Categorie 1: gegevenskwaliteit	100 %
	Categorie 2: proces en organisatie	100 %
	Totaalscore	100 %

BRO

Basisregistratie	Onderdeel	Score in %
BRO	Categorie 1: gegevenskwaliteit	60 %
	Categorie 2: proces en organisatie	66 %
	Totaalscore	63 %

BRP

Onderdeel ENSIA	Gemeente Kaag en Braassem	Maximale score	Percentages
BRP-organisatie	370	400	92,5 %
BRP-toegang	365	400	91,3 %
BRP-naleving	370	400	92,5 %
Puntentotaal BRP ENSIA	1.105	1.200	92,1 %

Reisdocumenten

Onderdeel ENSIA	Gemeente Kaag en Braassem	Maximale score	Percentages
Reisdocumenten-organisatie	380	400	95,0 %
Reisdocumenten-toegang	355	400	88,8 %
Reisdocumenten-naleving	365	400	91,3 %
Puntentotaal Reisdocumenten	1.100	1.200	91,7 %

Toelichting cijfers over 2023
De BAG is de afgelopen 2 jaar gezakt van 85% naar 78%. Het proces is op orde, de knelpunten liggen buiten de invloedssfeer van de gemeente. De BGT is de laatste drie jaar geheel op orde. De BRO is ook gezakt van 72% naar 63%. Het proces is inmiddels ingebed in de organisatie en heeft geen verbeterpunten meer. De knelpunten liggen ook hier buiten de invloedsfeer van de gemeente.

De SUWI-zelfevaluatie wordt door de samenwerking met gemeente Alphen aan den Rijn - taken werk en inkomen (SUWI) door Alphen aan den Rijn uitgevoerd. Zij zullen de verbeterplannen uitvoeren.

De DigiD-koppeling op de website voor het digitaalgemeenteloket wordt door de samenwerking met Alphen aan den Rijn uitgevoerd en de DigiD-koppeling naar het Zaaksysteem valt onder de Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem en zijn daarom hier niet opgenomen.

De kwaliteit van de BRP en van de reisdocumenten is op orde met een score van respectievelijk 92,1% en 91,7%

Privacy
In 2018 is de nieuwe privacywet, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), in werking getreden. Een belangrijke plicht vanuit de AVG is dat wij een Functionaris Gegevensbescherming (FG) aan hebben moeten stellen. Wij voldoen hieraan. De FG heeft in essentie een toezichthoudende rol en kan – voor zover dit zijn toezichthoudende rol niet doorkruist – de gemeente en haar medewerkers van advies voorzien en handvatten meegeven hoe conform de AVG te werken. Daarnaast brengt de FG ieder jaar een rapportage uit (het 'FG-Jaarverslag'), waarin zijn bevindingen over de naleving van de AVG binnen de gemeente staan geformuleerd.

De Privacy Officer zorgt ervoor dat de AVG wordt nageleefd binnen de gemeente. In 2023 is de rol van Privacy Officer gecombineerd met de rol van Information Security Officer en is dit uitgebreid naar een fulltime functie. De Privacy Officer is onder andere verantwoordelijk voor het opstellen van het privacybeleid en -reglement, helpt bij de uitvoering van privacy-onderzoeken en de afhandeling van datalekken. In 2023 is mede door inzet van de Privacy Officer het 'Missie, Visie en Doelen'-document vastgesteld om proactief te kunnen sturen op privacy. De gemeente voldoet hiermee aan een belangrijke aanbeveling van de Functionaris gegevensbescherming (FG).

Ook wordt aandacht besteed aan het verhogen van privacybewustzijn in onze organisatie, middels een driejarig programma dat samen met de gemeente Alphen aan den Rijn wordt doorlopen. Hierin wordt samen opgetrokken met informatieveiligheid.

Wet open overheid (verder: Woo)
Het is de bedoeling van de wetgever dat de externe dienstverlening van gemeenten ook digitaal beschikbaar is en blijft. Deze digitale dienstverlening moet voor iedereen toegankelijk zijn (digitale inclusie) en moet zo zijn ingericht dat inwoners en ondernemers alleen informatie bij de gemeente hoeven aan te leveren waar de overheid nog niet over beschikt. Verder vragen onder andere de Wet open overheid (Woo), de decentralisaties (waaronder de nieuwe Wet Inburgering) en de Omgevingswet om verbetering van de informatie en informatiesystemen.

Met ingang van 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) ingegaan. De wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Gemeenten Kaag en Braassem en Alphen aan den Rijn trekken samen op in één aanpak om de Woo te implementeren. Net als de Wob regelt de Woo dat overheden gehoor moeten geven aan informatieverzoeken (passieve openbaarmaking). Daarnaast introduceert de Woo ook 'actieve openbaarmaking': voor 11 informatiecategorieën zullen de komende jaren (gefaseerd) alle einddocumenten ongevraagd online gepubliceerd moeten gaan worden. Bovendien bevat de Woo een aantal andere regels, zoals de plicht om in de begroting en het jaarverslag aandacht aan openbaarmaking te besteden. De plichten raken aan alle onderdelen van het gemeentelijk apparaat, zoals de medewerkers, informatiehuishouding, processen en samenwerkingsverbanden. In totaal zorgt de Woo voor een complexe en veelkoppige implementatieopgave.

In 2022 is daartoe een projectmatige organisatie opgestart met een stuurgroep, een kernteam een aantal actieteams. Daardoor wordt de implementatieopgave in behapbare deelopgaven opgedeeld. De actieteams zijn elk verantwoordelijk voor één van de deelonderdelen van de aanpak. In 2022 is de

aanpak succesvol opgestart en in 2023 zijn hier verdere stappen in gezet. Zo is in 2023 het nieuwe werkproces voor het afhandelen van Woo-verzoeken (passieve openbaarmaking) in kaart gebracht en geïmplementeerd. Daarnaast is de informatiecategorie 'Raadstukken' afgerond, wat betekent dat de documenten binnen deze categorie nu, zoals straks verplicht onder de Woo, geopenbaard worden. Ook is verder gewerkt aan informatiecategorieën zoals het actief openbaren van Woo-verzoeken en de organisatie- en bereikbaarheidsgegevens. Naast de implementatie van de informatiecategorieën is ook aandacht besteed aan ondersteunende zaken om de Woo zo goed mogelijk binnen de gemeente op te nemen. Daarbij kan gedacht worden aan ontwikkelingen voor de aanschaf van een publicatietool en anonimiseertool,

Ook in 2024 zullen de actieteams verder werken om documenten binnen nieuwe informatiecategorieën te openbaren en medewerkers bewust te maken van de impact van de Woo.

INTERNE BEHEERSINGSORGANISATIE

Algemeen
Met de landelijke invoering van de rechtmatigheidsverantwoording vanaf het verslagjaar 2023 blijft het college weliswaar nog steeds verantwoordelijk voor de getrouwheid van de (financiële) informatieverstrekking én financiële rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen die aan de baten, lasten en balansmutaties van de jaarrekening ten grondslag liggen maar moet het college in haar jaarstukken expliciet verantwoording afleggen over het financieel rechtmatig handelen van de gemeente door opname van een tweetal nieuwe aanvullende stukken:

1) Een intern onderbouwde en met de Verbijzonderde Interne Controles (VIC) gecontroleerde rechtmatigheidsverantwoording als onderdeel van de jaarrekening die gericht is op rapportering van de ontdekte financiële rechtmatigheidsfouten en -onduidelijkheden bij de voor de jaarrekening financieel kritische processen die de door de raad vastgestelde rechtmatigheidsverantwoordingsgrens van 1% van de totale lasten inclusief reservedotaties overschrijden;
2) Een intern onderbouwde extra collegetoelichting over de kwaliteit van de interne beheersingsorganisatie als onderdeel van de Bedrijfsvoeringsparagraaf. Het college geeft hierin een toelichting c.q. gaat in op de getroffen en/of te treffen interne beheersmaatregelen ter voorkoming in de toekomst van:
    a. De ontdekte financiële rechtmatigheidsfouten en -onduidelijkheden die de door de raad vastgestelde rechtmatigheidsverantwoording van 1% van de totale lasten inclusief reservedotaties overschrijden en daarmee wettelijk verplicht in de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen moeten worden;
    b. De ontdekte kleinere financiële rechtmatigheidsfouten en -onduidelijkheden ≥ € 150.000 die niet wettelijk verplicht in de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen dienen te worden maar op basis van de door de raad vastgestelde lokale Financiële verordening 2023 aan de gemeenteraad gerapporteerd moeten worden.

De rechtmatigheidsverantwoording bestaat uit het Begrotingscriterium (handelingen niet in strijd met het budgetrecht van de raad), het Voorwaardencriterium (de eisen die op basis van wet- en regelgeving worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen) en het Misbruik en Oneigenlijk gebruik criterium.

Om te kunnen voldoen aan de rechtmatigheidsverantwoordingsplicht is een goed opgezet en aantoonbaar werkend gemeente breed intern (fiscaal) risico beheerssysteem vereist. Medio 2023 is door de gemeenteraad besloten hiervoor eenmalige projectkosten te reserveren voor het instellen van een projectteam. Tevens is besloten vanaf 2024 structureel middelen te reserveren, onder meer voor het intern borgen van de verbijzonderde interne controle functie.

Het projectteam heeft diverse kaderstukken herijkt, is gestart met de opzet van een intern risico beheerssysteem en heeft een aantal Verbijzonderde Interne Controles uitgevoerd. Het doel van de gemeente Kaag en Braassem is hier in 2024 verder op door te ontwikkelen onder meer door het opstellen van adequate AO/IB procesbeschrijvingen en deze vast te leggen in het in 2023 aangeschafte processysteem Engage. De concern controller en de medewerker verbijzonderde interne controle hebben hierin een ondersteunende rol richting de clustermanagers als proceseigenaren (1e lijn).

Naast de rechtmatigheidsverantwoording heeft het projectteam ook een rol gehad in het traject van het Doorontwikkeling Horizontaal Toezicht convenant. In november 2023 is er een nieuw convenant met de Belastingdienst afgesloten voor een periode van drie jaar.

Bevindingen
De gemeente Kaag en Braassem is een zogenoemde regiegemeente. Dit betekent dat een aantal gemeentelijke taken door uitvoerende organisaties worden uitgevoerd. Dit is ook van invloed op de uit te voeren Verbijzonderde Interne Controles. Voor een aantal gemeentelijke processen is de gemeente geheel verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid. Voor een aantal gemeentelijke processen is de gemeente deels verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid en afhankelijk van de (controle)verklaring van de uitvoerende organisatie

Op basis van de door de gemeente zelf uitgevoerde Verbijzonderde Interne Controles en de (controle)verklaringen van de uitvoerende organisaties zijn er voor wat betreft het Begrotingscriterium geen financiële niet acceptabele rechtmatigheidsfouten en -onduidelijkheden geconstateerd ≥ € 150.000. Wel zijn er financiële acceptabele rechtmatigheidsfouten en -onduidelijkheden geconstateerd ≥ € 150.000. Deze afwijkingen zijn opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording en worden verder toegelicht in de jaarrekening. Deze afwijkingen hoeven niet verder toegelicht te worden in dit onderdeel van de paragraaf Bedrijfsvoering.

Voor het Voorwaardencriterium en het Misbruik en Oneigenlijk gebruik criterium geldt dat er geen financiële niet acceptabele rechtmatigheidsfouten en -onduidelijkheden zijn geconstateerd ≥ € 150.000.

Voor wat betreft het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium is door de gemeente een overkoepelende nota M&O beleid opgesteld. De (aanvullende) M&O risicobeheersmaatregelen ten aanzien van de in deze nota M&O beleid onderkende M&O risicogevoelige processen moeten nog zichtbaar ingebed worden in de bijbehorende AO/IB procesbeschrijvingen. Daarbij opgemerkt dat een aantal M&O risicogevoelige processen (belastingen, WMO, Jeugd en subsidie), en daarmee ook de naleving van misbruik en oneigenlijk gebruik, door uitvoerende organisaties worden uitgevoerd. Signalen van daadwerkelijke afwijkingen als gevolg van misbruik zijn er niet geweest in 2023.

Tenslotte is uit de door de gemeente zelf uitgevoerde Verbijzonderde Interne Controles wel naar voren gekomen dat het vaststellen van uniforme processen en zichtbare vastlegging van onder meer de prestatielevering aandachtspunten zijn die in 2024 meegenomen moeten worden in de bredere actie om in 2024 verder invulling te geven aan het opstellen van adequate AO/IB procesbeschrijvingen en deze vast te leggen in het in 2023 aangeschafte processysteem Engage.

Paragraaf 6 – Verbonden partijen

Als zelfstandige gemeente zoekt Kaag en Braassem naar samenwerking als dit voordeel oplevert bij vraagstukken die erg complex of kostbaar zijn. In deze paragraaf worden de rechtspersonen beschreven waar de gemeente een bestuurlijk en financieel belang in heeft. Er is sprake van een bestuurlijk belang in het geval van zeggenschap (stemrecht of het hebben van een zetel in het bestuur). Van een financieel belang is sprake als aan een verbonden partij een bedrag ter beschikking wordt gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de verbonden partij in financiële problemen raakt of failliet gaat.

Visie op en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

De visie van Kaag en Braassem stond voor 2023 beschreven in het Raadsakkoord 2022-2026 ‘Samen bouwen aan de toekomst van onze dorpen.’ Vanuit haar zelfstandige positie maakt de gemeente gebruik van en draagt ze in de regio bij aan de uitvoeringskracht, het kennisnetwerk en de lobbyfunctie richting andere regio’s, provincie en rijk. Op deze manier pakt ze de grote vraagstukken aan. Samenwerken in verbonden partijen is immers efficiënter, goedkoper en soms gewoon een wettelijke verplichting.

Beleidsvoornemen is dat Kaag en Braassem vooral een regiegemeente is. Om regie te voeren is het van belang de grip op verbonden partijen te hebben en is een scherpe inhoudelijke focus binnen prioritaire thema’s nodig. Deze inhoudelijke focus voor 2023 is terug te vinden in de Regionale agenda Kaag en Braassem. In deze agenda staan de regionale ambities verwoord die we in samenwerking met onze verbonden partijen en/ of regionale partners willen behalen. Zoals in het raadsakkoord 2022 – 2026 is afgesproken hebben we de Regionale agenda in 2023 weer geactualiseerd.

Rapporteren over verbonden partijen

Verbonden partijen voeren beleid uit van de gemeente. Als een taak uitgevoerd wordt door een verbonden partij, dan blijft de gemeente verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Kaag en Braassem rapporteert over de verbonden partijen op diverse momenten in de P&C cyclus, zoals de jaarrekening, de begroting en de voortgangsmonitor.

VERBONDEN PARTIJEN KAAG EN BRAASSEM

Gemeenschappelijke regelingen	Overig
Holland Rijnland	BNG NV
Veiligheidsregio Hollands Midden	Oasen NV
Omgevingsdienst West Holland	Cyclus NV
Hecht Hollands Midden	Alliander NV
BVO Rijn en Braassem	De Tweesprong BV
Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland	GEM Braassemerland VOF

Op www.kaagenbraassem.nl is alle informatie over de verbonden partijen te vinden

INZICHT IN DE FINANCIËN VAN DE VERBONDEN PARTIJEN

Door een financiële en beleidsmatige check van de begrotingen en jaarrekeningen van de verbonden partijen is er een goed inzicht in de financiën. Voordat een advies over een zienswijze aan de raad wordt aangeboden vinden er regionaal ambtelijke overleggen plaats. Deze adviseren aan de bestuurlijke (portefeuillehouders) overleggen. Door deze 'brede blik' neemt de kwaliteit van toetsing toe. Daarnaast geven deze regionale overleggen de mogelijkheid om input te leveren en vragen te stellen zodat er bijstelling van de begrotingen mogelijk is voordat de raad zijn zienswijze vaststelt.
Er zijn ook risico's. Hierbij wordt gedacht aan consequenties van nieuw overheidsbeleid, wijzigingen in wet- en regelgeving en ontbreken van commitment. Risico's kunnen beperkt worden door het functioneren van de verbonden partij goed te volgen qua budget en beleid. Voor zover risico's nu actueel en relevant zijn, worden ze opgenomen in de risicoparagraaf.

De bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd. De (advies)processen zijn gestroomlijnd door het aanwijzen van een driehoek van accounthouder, financieel consulent en manager waarbij de accounthouder primair verantwoordelijk is voor alle zaken die met de verbonden partij samenhangen.

ONTWIKKELINGEN VERBONDEN PARTIJEN 2023

- Holland Rijnland
  Binnen Holland Rijnland werken we samen om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van inwoners, ondernemers en instellingen te verbeteren. Holland Rijnland profileert zich vooral als netwerkpartij van de 13 aangesloten gemeenten die zich sterk maakt voor beleidsmatige-, lobby- en faciliterende werkzaamheden. Zo is Holland Rijnland onder andere het platform waarmee we lobbyen voor het knooppunt Leimuiderbrug. In 2022 is het Werkprogramma Holland Rijnland 2022-2026 vastgesteld en in 2023 is gewerkt aan het opstellen van een gezamenlijke Regionale Investeringsagenda (RIA) Holland Rijnland. De RIA zal in 2024 ter zienswijze worden aangeboden aan de dertien gemeenteraden van Holland Rijnland.

  Daarnaast werken we in Holland Rijnland als regio grote opgaven zoals: grote tekorten op de woningmarkt, de ontwikkelingen rondom het stikstofdossier, de steeds grotere impact van klimaatverandering en de noodzaak tot economische vernieuwing in een veranderende wereld. De vastgestelde strategische documenten (Regionale Energie Strategie, Regionale Omgevingsagenda en de Regionale Strategie Mobiliteit) vormden de basis voor het werkprogramma 2022 -2026.

- VRHM
  Veiligheidsregio Hollands-Midden staat voor de (fysieke) veiligheid van burgers, bedrijven en instellingen. Naar aanleiding van nieuwe ontwikkelingen en veranderende risico's in de samenleving heeft de Veiligheidsregio het Regionaal Beleidsplan 2023-2026 opgesteld. Begin 2024 wordt dit beleidsplan, na consultatie van de raden, vastgesteld. Dit strategisch beleidsplan geeft richting aan de inspanningen en beschrijft de te behalen prestaties van de veiligheidsregio. Ook 2023 stond in het teken van de aanpak van de vluchtelingencrisis, zowel van Oekraïense ontheemde als asielzoekers. De aanpak binnen de Veiligheidsregio in de achterliggende periode kenmerkt zich door zorgvuldige afstemming, betrouwbare facilitering en eenduidigheid ten aanzien van de taakstelling. Dit resulteerde in een consistent bestuurlijk (crisis)optreden.

- Hecht HM (voormalig RDOG)
  Hecht bestaat uit GGD Hollands Midden, GHOR Hollands Midden, RAV Hollands Midden en Zorg- en Veiligheidshuis Hollands Midden. Hecht zet zich in voor de gezondheid en veiligheid van de inwoners van de regio Hollands Midden.
  Hecht is een deskundige partner in de zorg- en veiligheidsketen met een duidelijk doel: alles

wat zij doen draagt bij aan een beter leven van de inwoners van de regio Hollands Midden: meer gezondheid, meer veiligheid en meer kansen.

Hecht 2024
Het Programma Hecht2024 moet ervoor zorgen dat Hecht in 2024 een wendbare, moderne en klantgerichte organisatie is. Een organisatie die kan meebewegen met veranderingen in de maatschappij en die vanuit integrale gezondheidsdeskundigheid kan blijven bijdragen aan een gezonder en veiliger Hollands Midden. Er is een nieuwe organisatiestructuur en een nieuwe governance structuur neergezet
In september 2023 is Dennis Christmas Directeur Hecht in de raad geweest om de voortgang van het Hecht 2024 traject te bespreken.

In 2023 heeft Hecht een voorstel gedaan voor een begrotingswijziging. Deze begrotingswijziging is door een meerderheid van de 18 gemeente in Hollands-Midden afgewezen.

- <u>Omgevingsdienst West-Holland</u>
  De ODWH levert een bijdrage aan het verbeteren en bewaken van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving in de gemeente Kaag en Braassem en twaalf andere gemeenten in Holland Rijnland. Daartoe heeft de gemeente de milieutaken gemandateerd aan deze gemeenschappelijke regeling. Dit staat beschreven in de begroting 2023 van de omgevingsdienst en is verder uitgewerkt in het werkplan 2023. In het werkplan zijn de producten en diensten beschreven en de kosten hiervan.
  De ODWH heeft zich op vijf inhoudelijke programma's gericht: Milieu, Bodem, Omgevingsadvies, Duurzaamheid, Bouwen. De belangrijkste taken van de ODWH hierbij zijn: vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieuwetgeving en milieuadvisering van de gemeente voor bouwplannen en RO projecten.

- <u>Cyclus</u>
  In 2023 is gewerkt conform de dienstverleningsovereenkomst met Cyclus. In deze DVO is zowel de inzameling als de verwerking van het huishoudelijk afval opgenomen. Ook verzorgt Cyclus het beheer van de inzamelmiddelen (containers). In 2023 is vanuit Cyclus opnieuw aandacht besteed aan het voorkómen van vervuiling van de ingezamelde grondstoffen. Hierdoor zijn de ingezamelde grondstoffen van betere kwaliteit en is er minder sprake van afkeur.

- <u>VOF Braassemerland</u>
  De gemeentelijke gronden worden fasegewijs aan de vennootschap overgedragen. In 2024 werd de openbare ruimte in fase 1 en 2 opgeleverd aan de gemeente. In fase 3 zijn alle woningen in de loop van 2022 gebouwd en in 2023/2024 werden ze opgeleverd; tevens wordt er gestart met woonrijp maken. De openbare ruimte van fase 3 wordt in 2024 opgeleverd. In 2019 zijn de gronden van fase 4, 5 en 11 economisch geleverd en in 2024 wordt er gestart met het bouwrijp maken van fase 4. Fase 5 en 11 volgen in 2025/2026. De realisatie van de tweede sluis dient omwille van redenen van subsidieverstrekking bij voorkeur aan te vangen vóór 31-12-2024. De benodigde grondverwerving en de voorbereidende werkzaamheden zijn 2023 begonnen.

- <u>Sportbedrijf Kaag en Braassem</u>
  - De Tweesprong is partner bij de ontwikkelingen van het Sportpad. Bij Focus met Ambitie heeft de gemeenteraad hoge prioriteit gegeven aan een IKC 0-12 aan het Sportpad en het vernieuwen van De Tweesprong. Het is de bedoeling dat op termijn het hele gebied Sportpad wordt herontwikkeld. Om deze langetermijnontwikkeling goed te doorlopen is een projectstructuur opgesteld waar De Tweesprong een belangrijke spilfunctie vervult. Er is gewerkt aan een ontwerp voor de twee voorzieningen (kindcentrum en Sportbedrijf) en

dit ontwerp is de basis voor de kredietaanvraag die in Q1 van 2023 door de raad is gegaan.
    - Tot de nieuwbouw wordt pragmatisch omgegaan met het onderhoud en is groot onderhoud aan de accommodatie uitgevoerd aan onderdelen die blijven staan bij de nieuwbouw, of waar nodig om veilig en doelmatig te kunnen blijven functioneren. Er is een onderhoudsplan gemaakt om inzicht te krijgen in noodzakelijk onderhoud tot aan de nieuwbouw.
    - Om de hoge energiekosten van 2022 en 2023 te dekken is gebruik gemaakt van steunmaatregelen van de Rijksoverheid (SPUK-MEOZ). Deze is in 2023 toegekend en zal in 2024 worden uitbetaald.

- BVO Rijn en Braassem:
    - De Gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem is een samenwerkingsverband met de gemeente Alphen aan den Rijn en voorziet in uitvoering van de taken op het gebied van informatisering, automatisering en andere niet overheidstaken voor de gemeente.
    - In 2023 zijn diverse doelen bereikt, onder andere de uitrol van laptops voor inhuurkrachten en het installeren van twee nieuwe hybride vergaderruimten. Dit jaar is de nieuwe organisatiestructuur binnen de Gemeente Kaag & Braassem gestart, dit heeft veel werk gekost voor de ICT. Ook zijn er in 2023 nieuwe projecten gestart voor 2024, zoals een nieuwe telefooncentrale en de overgang van Vodafone naar Odido voor het mobiele netwerk.

Serviceorganisatie Zorg (SOZ) Holland Rijnland

In 2022 hebben de gemeenten in Holland Rijnland de Gemeenschappelijke Regeling Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ) ingericht voor een doelmatige uitvoering van bedrijfsvoeringstaken in het kader van de Jeugdwet. Deze SOZ voert vanaf 1 januari 2023, op basis van een Gemeenschappelijke regeling, o.a. de inkoop van, contractmanagement op en monitoring van jeugdhulp uit. Voor onze gemeente ging het in 2023 daarbij alleen om gesloten jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Vanaf 2024 sluiten we voor alle specialistische jeugdhulp aan bij de SOZ. Dit vanwege het aflopen van de overeenkomst met GO! voor jeugd. Het jaar 2023 heeft in het teken gestaan van de contractering van deze specialistische jeugdhulp voor onze gemeente, het opstellen van een begroting, het toekennen van budgetten en het inregelen van alle noodzakelijke randvoorwaarden. Hierin heeft de SOZ een zeer waardevolle bijdrage geleverd.

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING

Vestigingsplaats	Leiden
Doel/activiteit	Holland Rijnland is het samenwerkingsverband van en voor dertien gemeenten gelegen in het hart van de Randstad met gezamenlijk een uitstekende woonregio, groen open landschap en een aantal topsectoren (Greenports, Biobased, Space en Life Science & Health). Binnen Holland Rijnland werken we samen om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van burgers, bedrijven en instellingen te verbeteren. Samen optrekken geeft meerwaarde voor de uitdagingen die te complex zijn voor de individuele gemeente, die gemeentegrensoverschrijdend zijn of waarbij samenwerking tot meer efficiëntie leidt. In het werkprogramma Holland Rijnland 2022-2026 is vastgesteld welke activiteiten de regio de komende vier jaar gezamenlijk wil oppakken. Zoals u weet zijn die opgaven omvangrijk en in aantal groot. Denk aan grote tekorten op de woningmarkt, de ontwikkelingen rondom het stikstofdossier, de steeds grotere impact van klimaatverandering en de noodzaak tot economische vernieuwing in een veranderende wereld. Samenwerking in het aanpakken van de opgaven is daarom noodzakelijk. Het werkprogramma Holland Rijnland 2022-2026 is het antwoord op hoe de regio een bijdrage wil leveren aan die uitdagingen. In 2023 is gewerkt aan het opstellen van een gezamenlijke Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland welke in 2024 ter zienswijze en besluitvorming voor zal liggen bij de dertien gemeenten. Verder voert Holland Rijnland enkele taken uit die aan het samenwerkingsorgaan zijn overgedragen: de Regiotaxi, de Urgentiecommissie Woonruimte en het Regionaal Bureau Leerplicht. Kaag en Braassem profiteert van het schaalvoordeel en slagkracht van deze strategische samenwerking.
Belangen	Financieel: Bijdrage regulier Holland Rijnland 2023 € 237.649 Bijdrage Regionaal Bureau Leerplicht 2023 € 96.788 Bijdrage Regionale VSV-projecten € 13.004 Bijdrage SOZ Jeugd 2023 € 21.593 Regionaal Investeringsfonds 2023 (t/m 2024) € 284.345 Bestuurlijk: De leden van het algemeen bestuur worden aangewezen door de raden van de gemeenten. Het AB wijst de leden van het dagelijks bestuur aan. Het dagelijks bestuur bestaat (inclusief voorzitter) uit 9 leden ondersteund door de secretaris. Het AB bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente. De stemverhouding verschilt naar inwoneraantal per gemeente. Er zijn in gezamenlijkheid 189 stemmen (waarvan Kaag en Braassem er 9 heeft). In het AB hebben zitting de burgemeester Astrid Heijstee-Bolt en wethouder Nick van Egmond.
Financiële gegevens	De cijfers van 2023 zijn nog niet beschikbaar. Daarom zijn de cijfers uit het jaarverslag 2022 opgenomen. 1-1-2022 — 31-12-2022 Omvang eigen vermogen € 1.666.519 — € 1.609.435 Omvang vreemd vermogen € 58.808.554 — € 43.820.058 Financieel resultaat 2022 € 212.239 N

Vestigingsplaats	Leiden
Doel/activiteit	Veiligheidsregio Hollands Midden behartigt, op grond van de vastgestelde gemeenschappelijke regeling, de gemeenschappelijke belangen van 18 gemeenten op de volgende terreinen: De brandweerzorg, het inrichten en in stand houden van de gemeenschappelijke meldkamer, de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR), de multidisciplinaire rampenbestrijding en crisisbeheersing en de samenwerking bij de gemeentelijke crisisbeheersing
Belangen	Financieel: gemeentelijke bijdrage 2023 € 1.854.149 Bestuurlijk: De 18 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Burgemeester Van der Velden van de gemeente Leiden is de voorzitter van het Algemeen Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zes leden (inclusief voorzitter). Burgemeester Heijstee maakt onderdeel uit van het DB en is portefeuillehouder multidisciplinaire crisisbeheersing.
Financiële gegevens	De cijfers van 2023 zijn voorlopig. 01-01-2023 — 31-12-2023 Omvang eigen vermogen € 5.724.000 — € 6.422.000 Omvang vreemd vermogen € 79.547.000 — € 67.394.000 Voorlopig Financieel resultaat 2023: € 935.000 voordelig

Vestigingsplaats	Leiden
Doel/activiteit	De Omgevingsdienst staat voor duurzaamheid, veiligheid en een verbetering van de leefomgeving. Ze stelt vergunningen op voor de gemeente en ziet toe op naleving van milieuwetgeving (toezicht en handhaving). Ook geeft de ODWH milieuadvies aan gemeenten en zorgt ervoor dat in ruimtelijke plannen van gemeenten aandacht wordt besteed aan een goede milieukwaliteit (gericht op diverse milieuaspecten, zoals bodem, lucht, geluid, natuur en veiligheid). Om een goede en efficiënte uitvoering te geven aan de wettelijke milieutaken heeft Kaag en Braassem al deze taken bij de Omgevingsdienst ondergebracht.
Belangen	Financieel: gemeentelijke bijdrage 2023 € 1.086.000 Bestuurlijk: Het AB bestaat uit 26 leden (inclusief de voorzitter). Twee collegeleden hebben zitting in het AB (wethouder Kistemaker en wethouder Peters). In het vijfkoppige DB is onze gemeente niet meer vertegenwoordigd. Kaag en Braassem heeft 12 van de 200 stemmen (6%).
Financiële gegevens	De cijfers van 2023 zijn nog niet beschikbaar. Daarom zijn de cijfers uit het jaarverslag 2022 opgenomen. 1-1-2022 — 31-12-2022 Omvang eigen vermogen € 1.383.543 — € 1.757.764 Omvang vreemd vermogen € 11.269.061 — € 13.521.948 Financieel resultaat 2022: € 372.757 voordelig

Vestigingsplaats	Leiden
Doel/activiteit	Regionale dienst Hecht Hollands Midden bestaat uit de vier sectoren: openbare gezondheidszorg (GGD), geneeskundige hulpverlening (GHOR) en ambulancezorg (RAV) en het zorg- en veiligheidshuis (ZVH). Hecht bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisomstandigheden. Deelname aan Hecht is een wettelijke verplichting (volgens artikel 14 van de Wet publieke gezondheid). Deze taken worden door Hecht (onderdeel GGD) uitgevoerd in het zogenaamde basistakenpakket. De aanvullende diensten en markttaken op het gebied van volksgezondheid worden in opdracht van de 18 gemeenten van Hollands Midden op projectenbasis geregeld.
Belangen	Financieel: gemeentelijke bijdrage 2023 € 1.795.000 Bestuurlijk: Het Algemeen Bestuur van Hecht bestaat uit de portefeuillehouders Volksgezondheid van de 18 gemeenten in de regio Hollands Midden. Voor onze gemeente is dat wethouder Gerben van Duin. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zeven leden. Kaag en Braassem heeft 2 van de 50 stemmen.
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op de voorlopige jaarstukken Financieel resultaat 2023 € 3.919.000 nadelig .

	1-1-2023		31-12-2023	
Omvang eigen vermogen	€ 5.889.000		€ 631.000	
Omvang vreemd vermogen	€ 33.822.000		€ 38.323.000	

Vestigingsplaats	Alphen aan den Rijn
Doel/activiteit	Het doel van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de taken van de gemeenten op het gebied van informatievoorziening, automatisering en andere niet overheidstaken en het daarbij vergaand ontdubbelen van ICT-functionaliteit, waardoor de gemeenten beter in staat zijn zich te focussen op hun kerntaken.
Belangen	Financieel: gemeentelijke bijdrage 2023 € 2.754.696 Bestuurlijk: Het bestuur bestaat uit 4 leden (inclusief de voorzitter). Twee collegeleden hebben zitting in het bestuur (wethouder Van Egmond en de burgemeester).
Financiële gegevens	Financiële gegevens van de BVO Rijn en Braassem zijn gebaseerd op de voorlopige jaarstukken 2023: 1-1-2023 / 31-12-2023 Omvang eigen vermogen € 9.959 / € 52.920 Omvang vreemd vermogen € 8.229.791 / € 6.169.277 Financieel resultaat 2023 (gerealiseerd): € 1.092.061,40

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER NAAMLOZE VENNOOTSCHAP

Doel/activiteit	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen ten behoeve van het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Belangen	Financieel: 121.719 aandelen (€ 2,50 nominaal). De staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Dividend over 2022, ontvangen in 2023: € 304.298. Dividend over 2023: € 223.476. Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de aandeelhoudersvergaderingen.
Financiële gegevens	1-1-2023 / 31-12-2023 Omvang eigen vermogen € 4.615 miljoen / € 4.721 miljoen Omvang vreemd vermogen € 107.459 miljoen / € 110.819 miljoen Financieel resultaat 2023: € 254 miljoen voordelig.

Doel/activiteit	Tot de kernactiviteiten van Oasen behoren duurzaam verzorgen van winning, productie en levering van topkwaliteit (drink)water in Zuid-Holland.
Belangen	Financieel: 26 aandelen Het voorstel is om het volledige resultaat 2022 toe te voegen aan de algemene reserves. Bestuurlijk: Oasen N.V. is een structuurvennootschap. De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financiële gegevens	De cijfers van 2023 zijn nog niet beschikbaar. Daarom zijn de cijfers uit het jaarverslag 2022 opgenomen. 1-1-2022 — 31-12-2022 Omvang eigen vermogen € 122.426 miljoen — € 125.600 miljoen Omvang vreemd vermogen € 188.121 miljoen — € 221.955 miljoen Financieel resultaat 2022: € 3.174 miljoen voordelig.

Doel/activiteit	Cyclus stelt zich als doel het doelmatig inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval voor deelnemers. Het streven hierbij is om zoveel mogelijk grondstoffen her te gebruiken en te recyclen.
Belangen	Financieel: 486.055 geplaatste aandelen (€ 7 nominaal) dividend 2022: € 0 Bestuurlijk: Er zijn drie formele bestuursorganen: • Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) bestaande uit de aandeelhoudende gemeenten. De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de aandeelhoudersvergaderingen. • Raad van Commissarissen (RvC): vijf commissarissen, benoemd door de AVA • Bestuur Cyclus: directeur Cyclus Informeel is er een Grondstoffenplatform. Dit bestaat uit een ambtelijk en bestuurlijk overleg, beide bestaande uit vertegenwoordigers van de gemeenten die diensten afnemen van Cyclus. Aan het bestuurlijk overleg neemt wethouder Kistemaker deel. Verder is er nog een financiële commissie, ter voorbereiding van de AVA.
Financiële gegevens	De cijfers van 2023 zijn nog niet beschikbaar. Daarom zijn de cijfers uit het jaarverslag 2022 opgenomen. 1-1-2022 — 31-12-2022 Omvang eigen vermogen € 10.342.000 — € 10.568.00 Omvang vreemd vermogen € 26.225.000 — € 22.916.000 Financieel resultaat 2021 € 225.000 V

Doel/activiteit	Alliander is het Netwerkbedrijf van voormalig Nuon. Deze is actief in de distributie van elektriciteit, gas en warmte en daarmee samenhangende producten/diensten.
Belangen	Financieel: dividend 2022, ontvangen in 2023: € 374.682 (deel Kaag en Braassem)
	Bestuurlijk: Alliander is een structuurvennootschap met een Raad van Bestuur en een Raad van Commissarissen. De vennootschap wordt bestuurd door de Raad van Bestuur. Toezicht vindt plaats door de Raad van Commissarissen. Beide organen handelen onafhankelijk van elkaar en leggen over de uitoefening van hun taken verantwoording af aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financiële gegevens	1-1-2023 / 31-12-2023 Omvang eigen vermogen € 4.570 miljoen / € 4.749 miljoen Omvang vreemd vermogen € 6.106 miljoen / € 6.877 miljoen Financieel resultaat 2023: € 267 miljoen voordelig

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER BESLOTEN VENNOOTSCHAP

Doel/activiteit	Sportbedrijf Kaag en Braassem draagt duurzaam bij aan een gezonde en actieve levensstijl voor de inwoners van de gemeente Kaag en Braassem, door zo veel mogelijk mensen in de gemeente te laten sporten en bewegen. Om zijn missie te bereiken biedt het Sportbedrijf goed toegankelijke, uitnodigende sportaccommodaties (Sport en recreatiecentrum De Tweesprong, Sportzaal Kaskade en Gemeenschapscentrum Het Spant) en activiteiten aan. Verder werkt het Sportbedrijf samen met andere (verbonden partijen) die aan diezelfde doelen werken. Naast het faciliteren van sport en bewegen verzorgt Sportbedrijf Kaag en Braassem ook sport- en bewegingsstimulering en welzijnsactiviteiten zoals zwemmen voor mensen met dementie. Hiermee levert Sportbedrijf Kaag en Braassem een bijdrage aan de doelstellingen uit de Omgevingsvisie.
Belangen	Financieel: 40 aandelen die zijn geplaatst en volgestort ad € 18.152
	De gemeente is 100% aandeelhouder van De Tweesprong B.V. (hoe het Sportbedrijf staat geregistreerd bij de KVK) en eigenaar van alle - op Kaskade na (eigendom woningbouwvereniging) - panden. Binnen de gemeente is de verantwoording met betrekking tot het bestuur van De Tweesprong B.V. verdeeld in opdrachtgeverschap en aandeelhouderschap. Deze twee taken zijn verdeeld over verschillende bestuursleden. Het aandeelhouderschap ligt bij burgemeester Astrid Heijstee-Bolt en het opdrachtgeverschap bij wethouder Gerben van Duin.
Financiële gegevens	De cijfers van 2023 zijn nog niet beschikbaar. Daarom zijn de cijfers uit het jaarverslag 2022 opgenomen. 01-01-2022 / 31-12-2022 Omvang eigen vermogen € 18.152 / 18.152 Omvang vreemd vermogen € 1.115.114 / 1.298.633 Financieel resultaat 2022: € 40.004,- nadelig.

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER VENNOOTSCHAP ONDER FIRMA

Doel/activiteit	De VOF heeft ten doel het voor haar rekening en risico (doen) uitvoeren van de grondexploitatie met betrekking tot het exploitatiegebied zoals aangeduid in de Samenwerkingsovereenkomst (inclusief bijlagen), gelegen binnen het Plangebied Braassemerland en overigens al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin. In Braassemerland worden 1.352 woningen ontwikkeld. Hiervan zijn 452 gerealiseerd.
Belangen	Financieel: Gemeente heeft in het verleden verschillende stortingen gedaan richting de VOF. Ultimo 2022 was er € 2,5 miljoen aan eigen vermogen gestort. In 2023 hebben door de gemeente 2 miljoen aan betalingen plaatsgevonden. Daarmee bedroeg het totale ingebrachte eigen vermogen ultimo 2023 een bedrag van EUR 4,5 miljoen. In komende jaren zullen naar verwachting verschillende stortingen worden gedaan omdat in de komende jaren met name uitgaven worden verwacht en beperkt opbrengsten uit grondverkopen zal realiseren. Die gaan conform de prognoses weer in 2025 plaatsvinden. Dit heeft ook tot gevolg dat de maximale inbreng van eigen vermogen door de vennoten wordt verhoogd van maximaal € 5 miljoen naar maximaal € 10 miljoen. Deze extra inbreng van eigen vermogen is benodigd om de uitgaven in de komende jaren te bekostigen. de grondexploitatie heeft een positief resultaat. Dat betekent dat de inzet van eigen vermogen volledig wordt terug verdiend door de geprognosticeerde opbrengsten in 2025 tot en met 2032 (einde looptijd van het project). Eind 2023 is de afspraak gemaakt dat de rente die door de VOF over het inbreng van eigen vermogen wordt betaald, wordt verhoogd. Voor in ieder geval 2024 wordt een rente van 3,95% toegepast. Deze is gebaseerd op de BNG fixed 10-jaars geldleningen aan gemeenten +0,5%. Gemeente 'verdiend' dus aan het ingebrachte eigen vermogen. Bestuurlijk: de vennoten van de VOF zijn de gemeente Kaag en Braassem en Aan de Braassem BV (project BV van de ontwikkelaars. De vakwethouder, mevrouw Peters en de heer Van den Wildenberg, partner bij Fakton B.V. te Rotterdam, hebben mandaat van het college om rechtshandelingen namens de gemeente te verrichten. Zij vormen samen met de afvaardiging van de ontwikkelaar het bestuur van de VOF Braassemerland.
Financiële gegevens	De financiële gegevens zijn gebaseerd op de concept jaarrekening 2023.

	1-1-2023	31-12-2023
Omvang eigen vermogen	€ 4.784.494	€ 8.753.281
Omvang vreemd vermogen	€ 15.613.160	€ 19.716.092
Totaal vermogen	€ 20.397.654,-	€ 28.469.373,-

Financieel resultaat 2023 : € 31.213 nadelig

Paragraaf 7 – Grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is een beleidsinstrument waarin de beleidsafspraken staan. We geven hierin aan hoe de gemeente met nieuwe (gebieds)ontwikkelingen omgaat. Hierbij wordt ingegaan op zaken als actief en faciliterende grondbeleid, grondverwerving, -productie, -uitgifte en tijdelijk beheer. Dit zijn de ingrediënten van elke gebiedsontwikkeling. Of het nu gaat om het bouwen van woningen, aanleggen van infrastructuur, het aanbieden van maatschappelijke voorzieningen. Of dat het gaat om het bevorderen van de economische ontwikkeling.

Onderdeel van de gemeentelijke jaarstukken is een paragraaf grondbeleid. Hierin wordt de raad jaarlijks inzicht geboden in de vorderingen van alle in ontwikkeling genomen en nog te ontwikkelen grondcomplexen.
In deze paragraaf grondbeleid komen aan de orde:

- het actueel grondbeleid;
- ontwikkelingen grondexploitatieprojecten in 2023
- ontwikkeling grondposities in 2023;
- af te sluiten grondcomplexen per 31-12-2023.

De richtlijnen voor de te hanteren parameters in de grondexploitaties per **01-01-2023**, zijn**:**

meters grondexploitatie	per 01-01-2024
Kostenindex	2,00%
Opbrengstenindex	Contract / 0,00%
Rente/disconteringsvoet	2,05% / 2,05% *)

*) Disconteringsvoet van 2,05% bij verliesgevende exploitaties

In 2023 is een forse inflatie en daarmee bouwkostenstijging gerealiseerd. De indexering van de bouwkosten is verwerkt in de actuele prognoses van nog uit te voeren projecten. Marktprognoses laten zien dat de inflatie voor 2024 weer richting het oude niveau gaat en ook voor de daarop volgende jaren wordt weer een meer reguliere inflatie verwacht. Veel projecten binnen de gemeente Kaag en Braassem hebben nog een korte doorlooptijd met relatief weinig omvangrijke uitvoeringsprojecten (en daarmee uitvoeringskosten). Om die reden wordt voor de actualisatie van de grondexploitaties het langjarig gemiddelde inflatiepercentage aangehouden van 2%.

De opbrengstenindexatie is in veel projecten contractueel overeengekomen. Indien er geen contracten aanwezig zijn, wordt een opbrengstenindex van 0% gehanteerd.

De rente- en disconteringsvoet is gebaseerd op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. De herfinanciering van een aantal leningen heeft geleid tot stijging van de rekenrente van 1,75% naar 2,05%. Voor de verliesvoorziening zou volgens de BBV-richtlijnen een disconteringsvoet van 2% gehanteerd moeten worden voor de verliesgevende grondexploitaties, echter omdat de huidige begrote rente hoger is dan deze 2% wordt voor alle projecten een disconteringsvoet van 2,05% aangehouden.

ACTUEEL GRONDBELEID

Het grondbeleid voor 2023 was vastgelegd in de nota Grondbeleid 2020-2024 (en geactualiseerd in 2024 in de Nota Grondbeleid 2024-2027). De gemeente Kaag en Braassem heeft ervoor gekozen de regie te voeren in het ruimtelijk domein. En zo een actieve rol zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast is actief ingezet op het realiseren van extra sociale woningbouw. Dit heeft geleid tot een aantal concrete projecten die sinds vorig jaar in uitvoering zijn. Jaarlijks worden in de grondprijzenbrief de

grondprijzen en de wijze van vaststellen van deze grondprijzen voor de diverse functies en bestemmingen geactualiseerd. Aanvullend grondprijsbeleid is vastgelegd in de nota Vereveningsfondsen 2013 (herzien in 2024) en in het snippergroenbeleid. In verband met de inwerkingtreding van de nieuwe omgevingswet en vanwege de motie van de gemeenteraad om meer actief grondbeleid te voeren worden deze instrumenten in 2024 geactualiseerd.

Daarnaast verwijzen wij u naar Programma 3 Ruimte en leefomgeving van de programmarekening. Daarin is verantwoording afgelegd over de realisatie van de doelstellingen specifiek voor 2023.

ONTWIKKELING GRONDCOMPLEXEN IN 2023

Actualisatie grondcomplexen

De grondexploitaties (grex'en) worden elk jaar geactualiseerd bij het opstellen van de jaarrekening. Dit is onder andere noodzakelijk voor inzicht in de verliesvoorzieningen en de stand van de reserve bouwgrondexploitatie per balansdatum. In 2023 is de grondexploitatie Grietpolder vastgesteld. Daarmee heeft de gemeente zes actieve grondexploitaties.

Hieronder volgt achtereenvolgens een opsomming van het saldo van uitgaven en inkomsten per grondexploitatie in 2023 (mutaties boekwaarden), een actualisatie van het resultaat op netto contante waarde per grondexploitatie op basis van het voortschrijdend inzicht (mutaties resultaten). Deze actualisatie geeft inzicht in de herijking van de grondexploitatieresultaten, zoals deze per peildatum 01-01-2024 zijn voorzien. Dit geeft, naast de verantwoording over het afgelopen jaar, een vooruitblik op de verwachte resultaten van de grondexploitatieprojecten, de te verwachten verliesvoorzieningen en de effecten daarvan op de reservepositie. Aanvullend is in beeld gebracht wat per complex aangegeven wanneer we verwachten dat het project is afgerond. Daarnaast geven we aan wat op dat moment het geprognosticeerde resultaat is, het zogenaamde resultaat op eindwaarde.

Ruimtelijk project	Boekwaarde 01-01-2023	Mutatie 2023	Boekwaarde 31-12-2023	Belangrijkste verklaringen van de
Verliesgevende grondexploitaties				
Centrumplan Leimuiden	€ 1.793.088-	€ 251.653	€ 2.044.741-	Werkz. Stapenséastraat
Braassemerland (Westend en GEM-gebied)	€ 11.629.383-	€ 4.086.247-	€ 7.543.135-	Boeking economisch geleverde gronden
subtotaal	**€ 13.422.471-**	**€ 3.834.594-**	**€ 9.587.876-**	
Winstgevende grondexploitaties				
Voormalig gemeentehuis	€ 25.184	€ 159.821	€ 134.638-	BRM/WRM, verkoop sociale huur app. Tussentijdse winstneming
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€ 13.439	€ 59.794-	€ 73.233	Bouwrijp maken en grondverkoop kavel 2
Grietpolder Leimuiden	€ -	€ 11.651	€ 11.651-	Plankosten
subtotaal	**€ 38.623**	**€ 111.677**	**€ 73.055-**	
Afgesloten grondexploitaties				
Niet van toepassing		€ -		
subtotaal	**€ -**	**€ -**	**€ -**	
TOTAAL	**€ 13.383.848-**	**€ 3.722.917-**	**€ 9.660.931-**	

(Alle vermelde bedragen zijn, voor zover niet aangeduid, prijspeil 01-01-2024 en exclusief btw.)

Mutaties boekwaarden

Na actualisatie bedraagt de boekwaarde per 31-12-2023 afgerond -/- € 9,7 miljoen. Het gaat ten opzichte van de boekwaarde op 01-01-2023 (€ -13,4 miljoen) om een daling van circa € 3,7 miljoen. In alle projecten hebben mutaties plaatsgevonden die elkaar opheffen. De belangrijkste mutaties hebben betrekking op:

- Braassemerland – Gemeente brengt gronden in, in de ontwikkeling Braassermerland. De opbrengst van deze gronden wordt in deze grondexploitatie geboekt. Gronden worden

economisch geleverd en betaling vindt plaats bij juridische levering. Op deze wijze heeft de VOF een uitgestelde betaling. Met ingang van deze jaarrekening worden de economisch geleverde gronden als gerealiseerd beschouwd;
- Centrumplan Leimuiden - betaling opdracht werkzaamheden Stapenséastraat;
- GREX Voormalig gemeentehuis Rijnsaterwoude – realisatie bouwrijp maken;.
- Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord – grondverkoop deelgebied 5 en realisatie bouw- en woonrijp maken.

Met betrekking tot de uitgaven zijn in alle plannen plan- en rentekosten gerealiseerd. Daarnaast zijn voor de projecten Braassemerland en Nieuwe Wetering Noord ook uitvoeringskosten gemaakt.

Mutaties resultaten grondexploitaties

In 2023 hebben enkele mutaties plaatsgevonden binnen de diverse plangebieden en zijn de kapitaallasten verwerkt. De verschillende mutaties leiden tot een negatief resultaat van circa - /- € 7,7 miljoen. Voor de actieve grondexploitaties zijn de geactualiseerde saldi op netto contante waarde van prijspeil 01-01-2023 naar prijspeil 01-01-2024 hieronder weergegeven.

Ruimtelijk project	Resultaat 01-01-2023	Mutatie 2023	Resultaat 31-12-2023	Belangrijkste verklaringen van de mutaties (resultaat)
Verliesgevende grondexploitaties				
Centrumplan Leimuiden	€ 2.653.988-	€ 45.935-	€ 2.699.922-	Plankst. En rente
Braassemerland (Westend en GEM-gebied)	€ 5.836.409-	€ 301.180	€ 5.535.229-	Actualisatie kosten en ontvangen res. verg.
subtotaal	**€ 8.490.397-**	**€ 255.245**	**€ 8.235.152-**	
Winstgevende grondexploitaties				
Voormalig gemeentehuis	€ 501.499	€ 86.135-	€ 415.364	Hogere grondwaarde 2^1 kap woningen
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€ 41.037	€ 29.289	€ 70.326	Hogere kosten bouwrijp maken en plankosten. Hogere geprognosticeerde grondopbrengsten
Grietpolder Leimuiden	€ -	€ 14.362	€ 14.362	Verwerking geactualiseerde bieding GPO
subtotaal	**€ 542.536**	**€ 42.484-**	**€ 500.052**	
Afgesloten grondexploitaties				
Niet van toepassing		€ -		
subtotaal	**€ -**	**€ -**	**€ -**	
TOTAAL	**€ 7.947.861-**	**€ 212.762**	**€ 7.735.100-**	

Het totaal saldo van de verliesgevende grondexploitaties bedraagt circa -/- € 8,2 miljoen. De afname van het negatieve resultaat wordt in grote mate veroorzaakt door lagere geraamde uitvoeringskosten in de grondexploitatie Braassemerland.

Het saldo van de grondexploitaties met een positief resultaat bedraagt circa € 0,5 miljoen ten opzichte van € 0,54 miljoen in 2023. De wijzigingen ontstaan met name door gerealiseerde rentekosten en plankosten en omdat de geprognosticeerde kosten voor bouwrijp maken naar beneden zijn bijgesteld

Resultaten grondexploitaties op eindwaarde

In de volgende tabel is per project de verwachte einddatum en het geprognosticeerde resultaat op eindwaarde weergegeven. Dit is het resultaat dat daadwerkelijk op dat moment is gerealiseerd op basis van de huidige inzichten.

ntelijk project	Datum eindwaarde	Resultaat Eindwaarde
Verliesgevende grondexploitaties		
Centrumplan Leimuiden	31-12-2025	€ 2.811.754-
Braassemerland (Westend en GEM-gebied)	31-12-2033	€ 6.515.756-
Winstgevende grondexploitaties		
Voormalig gemeentehuis	31-12-2025	€ 432.569
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	31-12-2025	€ 73.239
Grietpolder Leimuiden	31-12-2030	€ 16.554

Hieronder volgt per grondcomplex een nadere toelichting op de werkzaamheden die in 2023 zijn verricht en de belangrijkste mutaties die hebben geleid tot een gewijzigd resultaat.

Centrumplan Leimuiden

Op dit moment speelt een discussie met de aannemer over de verzakking van het dijklichaam van de Grietpolderweg ten gevolge van de aanleg van de haven en doorsteek door de dijk. Bij de werkzaamheden is duidelijk geworden dat het dijklichaam instabiel was, waardoor deze enige tijd zijn stil gelegd. De gemeente is van mening dat ontwikkelaar hiervoor aansprakelijk is. De ontwikkelaar is van mening dat het dijklichaam al instabiel was en dat deze kosten voor rekening van de gemeente zijn. Indien daarvan sprake is komen de kosten niet voor de grondexploitatie, omdat de kosten niet toerekenbaar zijn aan het project. De kosten komen in dat geval ten laste van de Algemene Reserve. Hierin staat het risico ook beschreven als incidenteel risico.
Om uit de discussie te komen is een vaststellingsovereenkomst afgesloten, waarmee in ieder geval de schade hersteld kon worden. In de eerste plaats heeft de gemeente nog een poging gedaan om het geschil te schikken maar dat heeft niet tot een oplossing geleid. De gemeente is voornemens een procedure te starten bij de rechtbank.

Nieuwe Wetering Noord (I tot en met VII, voorheen Regenboogweg)

Voor deelgebied 2 wordt een CPO-ontwikkeling gerealiseerd. Het plangebied is bouwrijp gemaakt. Een deel van de grond is geleverd en in februari 2024 wordt het resterende deel geleverd. Inmiddels is ook gestart met de bouw van de 16 woningen.

Deelgebied 5 omvat de realisatie van 12 sociale rijwoningen die door Meerwonen worden afgenomen. Onderzocht is of het mogelijk is om de sloot achter het perceel te verleggen. Dat blijkt niet realiseerbaar, dus daarom is het plan zo aangepast zodat de 12 woningen kunnen worden gerealiseerd. Voor het plan is een koop- realisatieovereenkomst opgesteld, deze wordt in 2024 met Meerwonen getekend.

Braassemerland
Binnen de ontwikkeling van Braassemerland resteren nog twee gemeentelijke deelgrondexploitaties (GEM en Westend). In 2013 is voor een deel van het gebied ook een gezamenlijke grondexploitatiemaatschappij (GEM) opgericht. Deze gemeentelijke deelneming wordt in paragraaf 6 van de jaarrekening verantwoord.

- Deelgebied Westend.
  In 2016 heeft een grondruil plaatsgevonden tussen de gemeente en Westend BV (onderdeel Heembouw-groep). Hierdoor heeft Westend alle percelen binnen het plangebied in haar bezit gekregen en is de gemeente eigenaar geworden van het “Wijsmanterrein” waar de GEM het beoogde woningbouwprogramma gaat ontwikkelen en realiseren. De exploitatieafspraken voor de ontwikkeling en realisatie van het beoogde programma voor Westend zoals overeengekomen zijn de basis voor de grondexploitatie. In 2023 is de laatste kavel uitgegeven. In 2024 vindt de oplevering en overdracht van de openbare ruimte plaats. Daarna kan deze grondexploitatie worden afgesloten.

- Deelgebied GEM.
  De gronden binnen de grondexploitatie GEM Braassemerland worden fasegewijs in de GEM ingebracht. De ontwikkeling van Braassemerland omvat de realisatie van 1.352 woningen, waar 452 woningen van zijn gerealiseerd. Komend jaar vinden er alleen voorbereidende en uitvoeringswerkzaamheden plaats. In 2024 vinden geen gronduitgiften voor woningbouw plaats. Gronduitgiften zijn geprognosticeerd in 2025 tot en met 2030.
  Belangrijke doorgevoerde mutatie in 2023 is dat de reeds economisch geleverde gronden, maar nog niet juridisch geleverde gronden als gerealiseerd worden beschouwd en deze zijn dan ook opgenomen in de boekwaarde van de GREX. Hierdoor neemt de boekwaarde af.

Voormalig gemeentehuis Rijnsaterwoude
Eind 2018 is de grondexploitatie Voormalig gemeentehuis Rijnsaterwoude vastgesteld. Het plan omvat de herontwikkeling van het voormalige gemeentehuis naar een school, 8 vrije sector appartementen en 7 sociale sector huurappartementen. Daarnaast wordt op het terrein achter het voormalige gemeentehuis 8 2^1 kap woningen gerealiseerd. De grondexploitatie omvat alle (gemeentelijke) kosten- en opbrengsten van de ontwikkeling, met uitzondering van de kosten met betrekking tot de school.

De herontwikkeling van het voormalig gemeentehuis is afgerond en de school en appartementen zijn opgeleverd en deels overgedragen naar de woningcorporatie. De 2^1 kap woningen zijn in 2023 allemaal (onder voorbehoud) verkocht. Inmiddels is het plangebied bouwrijp gemaakt en zijn de eerste vergunningen aangevraagd. Realisatie van de woningen is in 2024 en 2025 gepland.

De grondexploitatie heeft een positief resultaat. Hier is eerder tussentijdse winst genomen (€ 240.000,- in totaal). Het plan heeft nog een positief resultaat, maar dit jaar kan geen winstneming plaatsvinden omdat de boekwaarde van het project dit niet toelaat.

Grietpolder Leimuiden
In 2023 is de grondexploitatie Grietpolder Leimuiden vastgesteld. Deze grondexploitatie omvat de herontwikkeling van drie deelgebieden. Uit deelgebied 1 (locatie Kerklaan) en deelgebied 3 (locatie Polderlaan) worden de bestaande volkstuinen, schaatsvereniging, scoutingclub verplaatst naar deelgebied 2 (locatie Verenigingen). Vervolgens worden op deelgebied 1 en 3 in totaal 207 woningen gerealiseerd, waarvan 30% in sociale huur en 30% in de categorie betaalbare koop.

Voor deze ontwikkeling wordt in 2024 twee samenwerkingsovereenkomsten getekend. Één tussen de gemeente en de verenigingen en Één tussen de gemeente en de ontwikkelaar. In deze samenwerkingsovereenkomsten worden afspraken gemaakt om tot de ontwikkeling van het plan te

komen en de definitieve grondtransacties en start van de realisatie. Gedurende het komende jaar zal nadat het plan verder is uitgewerkt de planologische procedure worden gestart.

Eind 2025 kan worden gestart met de realisatie en het plan kan in 2029 worden afgerond.
Het plan heeft een klein positief resultaat. Doelstelling is de hele ontwikkeling budgetneutraal te realiseren.

RISICOANALYSE GRONDEXPLOITATIES

De financiële effecten van ontwikkelingen in de gemeentelijke ruimtelijke projecten worden mede in beeld gebracht door een inventarisatie van risico's en kansen. Een risicoanalyse per project is de basis voor het bepalen van het totale risicoprofiel voor het meerjarenperspectief. Een risicoprofiel van een grondexploitatie houdt in, dat ten opzichte van het geraamde resultaat, een bandbreedte wordt bepaald. Deze bandbreedte volgt uit de geïnventariseerde kansen en risico's. Dit resultaat wordt in het geval van een verliesgevend project gereserveerd in de reserve bouwgrondexploitatie. Indien een project een positief financieel resultaat heeft, maar door het bijbehorende risicoprofiel negatief dreigt te worden, dan wordt ook dat deel in de reserve bouwgrondexploitatie gereserveerd.

Naar aanleiding van de mondiale ontwikkelingen en meerdere crisissen spelen met betrekking tot de lopende grondexploitaties op dit moment de volgende risico's en kansen:

- Lagere verkoopwaarden woningen en daarmee lagere grondopbrengsten – We zien een kentering in de gerealiseerde verkoopprijzen voor woningen en is er sprake van hogere bouwkosten. Deze ontwikkelingen leiden beiden tot een risico ten aanzien van de te realiseren grondopbrengsten in de grondexploitatie. Deze vallen lager uit indien deze residueel worden bepaald of de grondopbrengsten worden later dan geprognosticeerd ontvangen. Het risico's ten aanzien van de hoogte van de grondopbrengsten en fasering van verkoop worden vooralsnog als beperkt ingeschat. Voor alle nog lopende gemeentelijke grondexploitaties zijn de grondopbrengsten al gecontracteerd of worden deze vastgesteld op basis van vaste grondprijzen (zoals bij sociale woningbouw).
- Hogere uitvoeringskosten – De bouwkosten stijgen en dit heeft ook consequenties voor de gemeentelijke uitgaven ten aanzien van bouw- en woonrijp maken. Bij de actualisatie van de grondexploitatie zijn geactualiseerde prognoses opgenomen in de ramingen. Daarnaast wordt rekening gehouden met een indexering van 2%. Vanwege de nog relatief korte looptijd van de meeste grondexploitaties, en daarmee een redelijk goed beeld van de verwachte kosten, wordt dit risico vooralsnog beperkt geacht.

Van de uitkomsten wordt het berekende grondexploitatieresultaat genomen voor het bepalen van de minimaal benodigde stand voor de reserve bouwgrondexploitatie. Het geactualiseerde resultaat is een momentopname per 01-01-2024.

Overzicht projecten	Resultaat per 31-12-2023	Risicoanalyse bouwgrondexploitatie
Centrumplan Leimuiden	€ 2.699.922-	€ 37.500
Braassemerland	€ 5.535.229-	€ 1.820.000
Verliesgevende grondexploitaties	**€ 8.235.152-**	**€ 1.857.500**
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€ 70.326	€ 25.000
Voormalig gemeentehuis	€ 415.364	€ 25.000
Grietpolder Leimuiden	€ 14.362	€ 200.000
Winstgevende grondexploitaties	**€ 500.052**	**€ 250.000**
Totaalresultaat (verlies + winst)	**€ 7.735.100-**	**€ 2.107.500**

Voor de verliesgevende grondexploitaties moet rekening worden gehouden met in totaal circa € 1,86 miljoen aan risico's. Voor de winstgevende projecten moet rekening worden gehouden met in totaal

circa € 0,25 miljoen aan risico's, bij de winstgevende projecten kunnen deze risico's volledig worden afgedekt door het geprognosticeerde resultaat van die grondexploitaties.

In 2023 werd een reserve aangehouden van circa € 3,46 miljoen. De benodigde reserve voor 2023 is bepaald op circa € 4,14 miljoen. Het risicoprofiel voor de grondexploitaties is toegenomen vanwege de toegevoegde grondexploitatie Grietpolder Leimuiden. Door daarnaast een toename van het Vereveningsfonds is de benodigde weerstandscapaciteit per saldo groter.

erve bouwgrondexploitatie	1-1-2023	Mutatie	1-1-2024
behoeve van risico's			
Centrumplan Leimuiden	€ 37.500	€ -	€ 37.500
Braassemerland grondexploitaties	€ 1.820.000	€ -	€ 1.820.000
Voormalig gemeentehuis Rijnsaterwoude	€ -	€ -	€ -
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€ -	€ -	€ -
Grietpolder Leimuiden	€ -	€ 185.638	€ 185.638
odigde reserve voor risico's	**€ 1.857.500**	**€ 185.638**	**€ 2.043.138**
Specifieke reserveringen			
Vereveningsfonds	€ 1.301.480	€ 490.588	€ 1.792.068
Reservering bijdrage passage N207	€ 300.000	€ -	€ 300.000
odigde reserve specifiek	**€ 1.601.480**	**€ 490.588**	**€ 2.092.068**
odigde weerstandscapaciteit totaal	**€ 3.458.980**	**€ 676.226**	**€ 4.135.206**

De toename van het Vereveningsfonds ontstaat doordat er nieuwe bijdragen zijn gedaan, op basis van afgesloten anterieure overeenkomsten voor diverse bouwplannen, per saldo circa € 490.588-- positief. De reservering voor de passage N207 betreft een gemeentelijke bijdrage aan het provinciaal project voor de realisatie van de passage ter plaatse van Leimuiden. Aan deze gemeentelijke bijdrage ligt een uitvoeringsovereenkomst ten grondslag met de Provincie die ondanks de onzekerheid van het project nog wel steeds van toepassing is.

VERLIESVOORZIENING EN RESERVE BOUWGRONDEXPLOITATIE

Mutaties verliesvoorziening

Voor negatieve grondexploitaties moet ter hoogte van het voorziene negatieve contante waarde resultaat op balansdatum 31-12-2023 een verliesvoorziening worden getroffen. Bij de actualisatie van de grondexploitaties zijn de negatieve grondexploitatieresultaten bijgesteld. Ten gevolge daarvan is de verliesvoorziening bijgesteld. In onderstaande tabel zijn de mutaties weergegeven.

Verliesgevende grondexploitaties	Verlies voorziening 01-01-2023	Verwachte voorziening per 31-12-2023	Benodigde voorziening 31-12-2023	Verschil
Centrumplan Leimuiden	€ 2.653.988-	€ 2.708.395-	€ 2.699.922-	€ 8.472
Braassemerland (grondexploitatie)	€ 5.836.409-	€ 5.956.055-	€ 5.535.229-	€ 420.826
Totaal verliesgevende grondexploitaties	**€ 8.490.397-**	**€ 8.664.450-**	**€ 8.235.152-**	**€ 429.298**

De totale verliesvoorziening voor de negatieve grondexploitaties bedraagt op basis van de actualisatie van de grondexploitaties circa € 8,2 miljoen. Dat is een verbetering van circa € 0,43 mln. ten opzichte van het verwachte resultaat per 31-12-2023. Dit verwachte resultaat betreft de verliesvoorziening per 01-01-2023 verhoogd met de disconteringvoet (2,05%).

De afname van de verliesvoorziening wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de verbetering van het resultaat van de grondexploitaties Braassemerland. Dit leidt tot onderstaande samenvatting voor wat betreft de verliesvoorziening en reserve.

Grondcomplexen	1-1-2023	Verwacht 31-12-2023	Benodigd 31-12-2023	Verschil
Totaal verliesgevende grondexploitaties	€ 8.490.397-	€ 8.664.450-	€ 8.235.152-	€ 429.298
Reserve bouwgrondexploitatie	€ 3.458.980		€ 4.135.206	€ 676.226

TUSSENTIJDSE WINSTNEMING

Conform de spelregels van het Besluit Begroting en Verantwoording dient indien er sprake is van een geprognosticeerd resultaat tussentijds winst te worden genomen. Dit betekent dat een deel van het geprognosticeerde resultaat van de Netto Contante Waarde als resultaat wordt ingeboekt.

De tussentijdse winstneming wordt berekend op basis van het “Percentage of Completion methode”. Hierbij wordt de tussentijdse winstneming berekend op basis van de netto contante waarde van de grondexploitatie, na aftrek de eventuele risico’s en vermenigvuldiging van per percentage gerealiseerde opbrengsten en kosten. Voorwaarde is daarnaast dat het resultaat materieel is.

In het geval van de grondexploitatie Voormalige Gemeentehuis Rijnsaterwoude is in het verleden sprake van geweest. Bij de jaarrekening 2021 en 2022 is reeds tussentijds winst genomen voor een bedrag van € 240.000,-. Ook heeft op dit moment de grondexploitatie een positief eindresultaat, echter op dit heeft het project een positieve boekwaarde.

JAARREKENING



Balans

x € 1000

ACTIVA	31-12-2022	31-12-2023
Vaste activa		
Materiële vaste activa	**73.379**	**75.718**
Economisch nut (niet in erfpacht uitgegeven)	29.941	31.230
Economisch nut; waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (niet in erfpacht uitgegeven)	29.844	30.457
Maatschappelijk nut (niet in erfpacht uitgegeven)	13.594	14.031
Financiële vaste activa	**12.103**	**13.824**
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	3.445	5.445
Rekening-courantverhouding met SVn	1.518	1.063
Lening aan deelnemingen	2.745	2.745
Overige langlopende leningen	4.396	4.571
Totaal vaste activa	**85.483**	**89.542**
Vlottende activa		
Voorraden	**4.897**	**1.430**
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	4.893	1.426
Gereed product en handelsgoederen	4	4
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	**3.482**	**2.689**
Vorderingen op openbare lichamen	442	22
Rekening-courantverhouding met het rijk	0	0
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	1	1
Overige vorderingen	3.040	2.665
Liquide middelen	**317**	**1**
Overlopende activa	**13.120**	**18.376**
Nog te ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel	1.601	3.165
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	11.518	15.211
Totaal vlottende activa	**21.817**	**22.495**
TOTAAL ACTIVA	**107.299**	**112.037**

x € 1000

PASSIVA	31-12-2022	31-12-2023
Vaste passiva		
Eigen vermogen	**44.803**	**49.434**
Algemene reserve	26.242	25.274
Bestemmingsreserves	9.599	16.292
Gerealiseerd resultaat	8.963	7.868
Voorzieningen	**9.086**	**8.946**
Vaste schulden met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	**44.058**	**40.186**
Onderhandse leningen van:		
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	44.058	40.186
Totaal vaste passiva	**97.948**	**98.566**
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	**2.545**	**6.046**
Overige schulden	2.545	3.824
Bank	0	2.222
Overlopende passiva	**6.806**	**7.425**
Nog te betalen bedragen	4.166	4.704
Van overheden ontvangen, nog te besteden uitkeringen	1.756	1.794
Overige nog te betalen en vooruitontvangen bedragen	884	927
Totaal vlottende passiva	**9.351**	**13.471**
TOTAAL PASSIVA	**107.299**	**112.037**

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

TOELICHTING ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

- De vorderingen (uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar), liquide middelen en schulden zijn opgenomen tegen nominale waarde.
- De langlopende uitgezette leningen en de langlopende opgenomen leningen zijn gerubriceerd onder respectievelijk de financiële vaste activa en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Immateriële en materiële vaste activa

De immateriële vaste activa komen in 2023 niet voor op de balans.
De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de historische aanschafprijs, verminderd met de jaarlijkse afschrijvingen en/of bijdragen van derden en/of beschikkingen over reserves. De geactiveerde investeringen zijn opgenomen op de balans op basis van het gestelde in de Financiële verordening dan wel op basis van afzonderlijke raadsbesluiten. De activeringsgrens bedraagt € 10.000. De afschrijvingsmethode is vastgelegd in de Financiële verordening. Afschrijving van vaste activa vindt met ingang van het jaar 2011 plaats op basis van annuïteit. Door de annuïteitenmethode is een stabieler beeld van begroting en meerjarenraming verkregen. Vanaf 2017 is het wegens de vernieuwing BBV ook verplicht geworden om investeringen met een maatschappelijk nut te activeren. Deze mogen dan niet meer in één keer als last worden genomen. De activering wordt gelijkgetrokken aan materiële vaste activa met een economisch nut. Dit betekent dat afschrijving moet plaatsvinden over de gebruiksduur en dat reserves niet meer direct in mindering op de investering mogen worden gebracht.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen, langlopende uitgezette leningen en overige uitzettingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van eventuele aflossingen. De deelnemingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer worden gedurende de gehele looptijd onder de financiële vaste activa opgenomen.

Voorraden

De voorraden zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs / verkrijgingsprijs (inkoopprijs inclusief bijkomende kosten waaronder rentetoerekening) conform artikel 63 lid 2 BBV. Indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs (inclusief de bijkomende kosten), dan worden de voorraden met een verliesvoorziening gecorrigeerd tot de marktwaarde.
De rentetoerekening vindt plaats met een rente, gebaseerd op de gewogen gemiddelde rente van de bestaande leningenportefeuille gecorrigeerd met de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen: 1,33% (2022: 1,21%). Voor de verliesvoorziening zou volgens de BBV-richtlijnen een disconteringsvoet van 2% gehanteerd moeten worden voor de verliesgevende grondexploitaties,

echter omdat de huidige begrote rente hoger is dan deze 2% wordt voor alle projecten een disconteringsvoet van 2,05% aangehouden.

De opbrengstenindexatie is in veel projecten contractueel overeengekomen en wordt deze opbrengsten index gehanteerd. Indien er geen contracten aanwezig zijn, wordt een opbrengstenindex van 0% gehanteerd. Daarnaast worden de geactualiseerde grondprijzen op basis van het grondprijsbeleid aangehouden waarin de indexering van de grondwaarde is opgenomen. De kostenindexatie is gebaseerd op een langjarig gemiddelde van 2% vanaf 2024.

Vorderingen (uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar)

Voor dubieuze debiteuren is een voorziening opgenomen die direct in mindering is gebracht op de openstaande debiteuren.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico´s ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is.

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen per einde jaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting voor de wethouders is op de contante waarde van de toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De vorming van een voorziening, de dotatie of juist vrijval van een bestaande voorziening, is in de exploitatie in het betreffende boekjaar verantwoord. De aanwendingen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord. Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Reserves

In de balans worden de reserves onderscheiden naar:

- algemene reserve; dit is een vrij besteedbare reserve. Het voorziet als weerstandsvermogen voor incidentele risico’s en als dekkingsmiddel voor incidentele tegenvallers.
- bestemmingsreserve; een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Mutaties in reserves zijn enkel mogelijk op basis van een raadsbesluit genomen voor het einde van het betreffende begrotingsjaar. De reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR RESULTAATBEPALING

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van werkelijke baten en lasten die toegerekend worden aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Lasten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd, c.q. de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. Onder baten wordt verstaan de baten die rechtstreeks aan het jaar zijn toe te rekenen en die in het jaar als gerealiseerd kunnen worden beschouwd. Voor zover niet anders vermeld, luiden alle bedragen in nominale waarden.

Bijzonderheden

Het resultaat van bouwgrondexploitaties wordt indien mogelijk tussentijds genomen en/of bij afronding van het betreffende complex als deze volledig is afgerond.
Indien wordt verwacht dat van een complex de boekwaarde de opbrengstwaarde overtreft, wordt voor dit verlies op het complex in het betreffende jaar ten laste van de reserve bouwgrondexploitatie of de exploitatie een verliesvoorziening getroffen. Voorraden (de magazijngoederen van de afdeling Uitvoering Openbare Ruimte) worden rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht.
Bij projecten die voor meerdere jaren in exploitatie genomen worden, is het mogelijk tussentijds winst te nemen. Voortijdige winstneming is mogelijk als een deelproject is afgesloten of de winst is gerealiseerd en er geen verder verlies is te verwachten, tenzij daar voldoende voorzieningen voor zijn getroffen. Tussentijdse winstneming bij grondexploitaties kan, conform de richtlijnen in het BBV, plaatsvinden als wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- er is geen belangrijke onzekerheid over de totale omvang van het plan (project);
- er bestaan geen belangrijke onzekerheden ten aanzien van de nog te realiseren opbrengsten;
- met een redelijke mate van nauwkeurigheid kunnen reeds gemaakte en nog te maken (geraamde) kosten worden toegerekend aan respectievelijk het gerealiseerde en niet gerealiseerde deel van het betreffende complex;
- de vergelijking van werkelijke kosten met de voorcalculatie per onderdeel (fase) van het plan is mogelijk.

Conform de richtlijnen van het BBV moeten ontvangen voorschotbedragen van overheidslichamen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel onder overlopende passiva afzonderlijk worden opgenomen (artikel 44, lid 2 en artikel 49).

Bij het bepalen van de hoogte van de algemene uitkering dient de gemeente uit te gaan van de laatste accresmededeling, opgenomen in de septembercirculaire. We zijn afgeweken van dit standpunt van de commissie BBV omdat we zijn uitgegaan van de meest actuele stand van zaken zijnde de uitkeringsspecificatie van 20 december 2023.

Na het vaststellen van de jaarrekening 2022 is er een onjuistheid geconstateerd in de waarde van borg- en garantstelling. Deze waardeaanpassing is in de beginbalans 2023 gecorrigeerd. In onderstaande tabel is dit inzichtelijk gemaakt:

x € 1.000

Omschrijving	Eindbalans 2022	aanpassing	Beginbalans 2023
Borg- en garantstelling	44.138	200	44.338

Waarderingsgrondslagen WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector, kortweg Wet normering topinkomens (WNT), is in 2013 in werking getreden. Deze wet is als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

GRONDSLAGEN VOOR RECHTMATIGHEID

De grondslagen voor rechtmatigheid zijn vastgelegd in:

- de financiële verordening 2023: https://ap.lc/NXoZO
- het controleprotocol 2023 met geactualiseerd normenkader 2023: https://ap.lc/tsDWY

Toelichting op de balans

Activa

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2022	investeringen 2023	desinveste-ringen 2023	bijdragen van derden	afschrij-vingen 2023	boekwaarde 31-12-2023
Investeringen met economisch nut	29.941	2.441	0	133	1.019	31.230
Investeringen met economisch nut; waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	29.844	1.704	0	74	1.017	30.457
Investeringen met maatschappelijk nut	13.594	1.510	0	647	426	14.031
Totaal	**73.379**	5.655	0	855	2.462	**75.718**

Specificatie van materiële vaste activa x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2022	investeringen 2023	desinveste-ringen 2023	bijdragen van derden	afschrij-vingen 2023	boekwaarde 31-12-2023
Investeringen met economisch nut:						
Gronden en terreinen	2.941	0	0		11	2.930
Woonruimten	0	0	0		0	0
Bedrijfsgebouwen (EN)	22.280	2.202	0	133	530	23.819
Grond-, weg- en waterb.wrk (ex. riolering)	1.855	17	0		193	1.679
Vervoermiddelen	1.881	49	0		150	1.781
Machines, apparaten en installaties	156	50	0		28	179
Overige materiële vaste activa	828	122	0		108	842
Totaal	29.941	2.441	0	133	1.019	31.230
Investeringen met economisch nut met heffing:						
Grond-, weg- en waterb.wrk (riolering)	29.844	1.704	0	74	1.017	30.457
Totaal	29.844	1.704	0	74	1.017	30.457
Investeringen met maatschappelijk nut:						
Bedrijfsgebouwen (MN)	0	0	0		0	0
Grond-, weg- en waterbouwk.werken (MN)	13.592	1.510	0	647	425	14.030
Overige materiële vaste activa (MN)	2	0	0		1	1
Totaal	13.594	1.510	0	647	426	14.031

De bijdragen van derden, opgenomen onder de post bedrijfsgebouwen (EN) van € 133.201 betreft toegerekende subsidie voor Nieuwbouw Tweesprong Sportpad en IKC Oude Wetering.

De bijdragen van derden, opgenomen onder de post grond-, weg- en waterbouwkundige werken (EN) van € 74.166 betreft de bijdrage van een projectpartner voor reconstructie riolering Meerkreuk Oude Wetering.

De bijdragen van derden, opgenomen onder de post grond-, weg- en waterbouwkundige werken (MN) van € 647.268 betreft de bijdrage van diverse projectpartners voor IMNOR wegen (met name Klaverweijdeweg); en hoofdinfrastructuur Braassemerland (bovenwijkse voorzieningen).

Verder is voor de materiële vaste activa geen sprake van afwaardering wegens duurzame waardeverminderingen.

In onderstaande overzichten worden de voornaamste (des)investeringen (boven de € 50.000) in materiële vaste activa gespecificeerd.

Specificatie van belangrijkste investeringen materiële vaste activa in 2023:

Investeringen met economisch nut (> € 50.000):		x € 1.000
Bedrijfsgebouwen (EN)	IKC Leimuiden 2020 (2020 gereed)	59
Bedrijfsgebouwen (EN)	Nieuwbouw IKC Oude Wetering	687
Bedrijfsgebouwen (EN)	Uitbreiding IKC Kaskade/Kiem	790
Bedrijfsgebouwen (EN)	Nieuwbouw Tweesprong Sportpad	636
Grond-, weg- en waterb.wrk (riolering)	GRP 2022 Vrij verval	906
Grond-, weg- en waterb.wrk (riolering)	GRP 2022 Vervangen gemalen	133
Grond-, weg- en waterb.wrk (riolering)	GRP 2022 Bouwkundige vervangingen	139
Grond-, weg- en waterb.wrk (riolering)	GRP 2023 Vrij verval	526
Machines, apparaten en installaties	Veeg- en onkruidborstels	50
Investeringen met maatschappelijk nut (> € 50.000):		**x € 1.000**
Grond-, weg- en waterbouwk.werken (MN)	Vervanging kunstwerken 2023	169
Grond-, weg- en waterbouwk.werken (MN)	IMNOR wegen 2022	1217
Grond-, weg- en waterbouwk.werken (MN)	Infrastructuur IKC Woubrugge 2024	71

Financiële vaste activa x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2022	investeringen 2023	desinveste-ringen 2023	aflossingen 2023	boekwaarde 31-12-2023
Kapitaalverstr. aan deelnemingen	3.445	2.000			5.445
Rekening-courantverhouding met SVn	1.518		454		1.063
Lening aan deelnemingen	2.745				2.745
Overige langlopende leningen	4.396	646		471	4.571
Totaal	**12.103**	2.646	454	471	**13.824**

De gemeente heeft een rekening-courant bij de SVn waaruit leningen worden verstrekt via revolverende fondsen. De rekening-courant is afgenomen met per saldo € 454.312. De toename van deze post is toe te wijzen aan ontvangen aflossingen en rente (met aftrek van beheerskosten) ad € 191.961. Verder is hieruit een aantal nieuwe langlopende leningen verstrekt betreffende maatschappelijk vastgoedleningen ad € 315.575, startersleningen ad € 310.698, en duurzaamheidsleningen ad € 20.000. Daarnaast is in 2021 is een reverse converteerbare hybride obligatielening aan Alliander N.V. beschikbaar gesteld ten bedrage van € 2.744.921 in het het kader van het Klimaatakkoord.

Specificatie kapitaalverstrekking aan deelnemingen x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2022	Stand op 31-12-2023
Aandelen Bank voor Nederlandse Gemeenten	296	296
Aandelen Oasen NV	12	12
Aandelen Alliander NV	563	563
Aandelen Cyclus NV	75	75
Aandelen Braassemerland VOF	2.500	4.500
Totaal	**3.445**	**5.445**

Als deelnemer in de VOF Braassemerland heeft de gemeente de verplichting aan de VOF om eigen vermogen in te brengen. Afhankelijk van de geactualiseerde grondexploitatie en de hierbij behorende vermogensbehoefte van de VOF wordt jaarlijks de gemeentelijke inbreng bepaald. In 2023 heeft er een inbreng van eigen vermogen plaatsgevonden ad € 2.000.000; verder heeft de gemeente geen bedrag aan middelen terug ontvangen.

Specificatie overige langlopende leningen x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2022	Stand op 31-12-2023
Dorpshuizen	159	142
Lening HCA 2009	6	0
Lening T.C. Rijpwetering	54	34
Hypothecaire en overige leningen aan personeel	1.478	1.280
Leningen Cultureel centrum	772	726
Lening Hertogspark	123	118
SVn lening hockeyclub	48	43
SVn startersleningen	669	906
SVn duurzaamheidsleningen	419	375
SVn Maatschappelijk vastgoedleningen	0	312
SVn leningen woningbouwcorporatie	667	634
Totaal	**4.396**	**4.571**

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Den Haag
Datum: 8 juli 2024
T.B.

De toename van de post overige langlopende leningen is enerzijds toe te wijzen aan de ontvangen aflossingen ad € 471.294. Daarnaast heeft de gemeente een rekening-courant bij de SVn waaruit leningen worden verstrekt via revolverende fondsen (zoals hierboven beschreven); in 2023 is hieruit een aantal nieuwe langlopende leningen verstrekt; totaal € 646.273.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2022	Stand op 31-12-2023
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	4.893	1.426
Gereed product en handelsgoederen	4	4
Totaal	**4.897**	**1.430**

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie (IEGG) x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2022	uitgaven 2023	inkomsten 2023	winst/verlies neming	boekwaarde 31-12-2023	verlies-voorziening	Totaal IEGG	NCW per 1/1/2023
Braassemerland (grondexploitatie)	11.629	513	-4.599		7.543	-5.535	2.008	-5.535
Nieuwe Wetering Noord	-13	227	-287		-73	0	-73	70
Centrumplan Leimuiden	1.793	252	0		2.045	-2.700	-655	-2.700
Vm. gemeentehuis Rijnsaterwoude	-25	160	0		135	0	135	415
Grietpolder Leimuiden	0	12	0		12	0	12	14
Totaal	13.384	1.164	-4.887	0	9.661	-8.235	1.426	-7.735

De in exploitatie genomen gronden zijn per 1/1/2024 geactualiseerd op basis van voortschrijdend inzicht. Conform de voorschriften van het BBV is een voorziening gevormd voor in exploitatie genomen gronden waarbij een nadelig exploitatieresultaat wordt verwacht. Voor nadere toelichting op de verliesvoorziening, de ontwikkeling van de boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden en winst- en verliesnemingen verwijzen wij volledigheidshalve naar de paragraaf grondbeleid.

In onderstaande tabel zijn de geraamde kosten en opbrengsten weergegeven van de in exploitatie genomen gronden. Deze zijn opgebouwd uit de boekwaarde, de geprognosticeerde kosten en opbrengsten per 01-01-2024 en het eindsaldo (nominaal). De boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden bedraagt circa € 9,7 mln. Daarnaast worden vanaf 01-01-2024 nog circa € 12,4 miljoen aan kosten en € 14,7 miljoen aan opbrengsten verwacht, gecombineerd met de huidige boekwaarde resulterend in een totaal geprognosticeerd eindsaldo van circa € 7,4 miljoen (zie ook totaaloverzicht MPG).

x € 1.000

	Saldo boekwaarde 31-12-2023	Geraamde kosten vanaf 1-1-2024	Geraamde opbrengsten vanaf 1-1-2024	Geraamd eindresultaat (nominaal)
Braassemerland (grondexploitatie)	7.543	2.771	-4.837	5.477
Nieuwe Wetering Noord	-73	579	-586	-80
Centrumplan Leimuiden	2.045	655	0	2.700
Voormalig gemeentehuis	135	448	-1.015	-433
Grietpolder Leimuiden	12	7.942	-8.214	-261
Totaal grondexploitaties	9.661	12.395	-14.653	7.403

Hieronder volgt per grondcomplex een nadere toelichting op de geraamde kosten en opbrengsten en het eindresultaat.

Braassemerland
Braassemerland bestaat uit twee deelexploitaties namelijk Westend en het GEM Braassemerland gebied. Deelexploitatie Westend is vrijwel volledig afgerond, nog slechts één kavel moet worden verkocht. De deelexploitatie Westend kan dan ook naar verwachting eind 2024 worden afgesloten. GEM Braassemerland heeft nog een langere resterende looptijd van circa 10 jaar. De geprognosticeerde kosten in de grondexploitatie GEM Braassemerland bestaan voornamelijk uit de plankosten aangezien de gemeente deze ontwikkelingen voornamelijk faciliteert op basis van (exploitatie)overeenkomsten. Voor 2024 en verder zijn de plankosten verhoogd ten behoeve van extra begeleiding vanuit de gemeente.

Belangrijkste mutatie in 2024 betreft het toerekenen van de economisch, maar nog niet juridisch geleverde gronden in het project Braassemerland. De economisch geleverde gronden worden als gerealiseerd beschouwd wat leidt tot een omvangrijke afname van de boekwaarde.

Daarnaast bevat de grondexploitatie budget voor het uitvoeren van civieltechnische maatregelen in het gebied. In de risico's zijn enkele risico's opgenomen die mogelijk deels voor rekening en risico van de gemeente komen. Het betreft investeringen voor aanleg/verbetering van de toeleidende routes. De geprognosticeerde opbrengsten betreffen de contractueel overeengekomen grondverkopen en de reserveringsvergoeding met betrekking tot de GEM Braassemerland en de exploitatiebijdragen voor Westend.

Nieuwe Wetering Noord
De geprognosticeerde kosten voor Nieuwe Wetering Noord bestaan met name uit kosten voor het bouw- en woonrijp maken en de plankosten. De civieltechnische kosten zijn geraamd op basis van het planvoorstel voor deelgebied 5. De plankosten zijn bepaald op basis van een plankostenraming. De geprognosticeerde opbrengsten bestaan uit de verkoop van de grond van de laatste twee deellocaties en zijn gebaseerd op het grondprijsbeleid of onderhandelingsresultaten.

Centrumplan Leimuiden
De geprognosticeerde kosten voor Centrumplan Leimuiden bestaan uit een contractueel overeengekomen bijdrage voor de herinrichting van het openbaar gebied, een reservering voor de aansluiting op de herinrichting van de zuidzijde van het dorpshart Leimuiden en plankosten. De opbrengsten op basis van de gecontracteerde grondverkoop aan de ontwikkelaar zijn gerealiseerd.

Voormalig gemeentehuis Rijnsaterwoude
De geprognosticeerde kosten voor deze locatie bestaan uit kosten voor het bouw- en woonrijp maken en de plankosten. De kosten voor het bouw- en woonrijp maken zijn geraamd op basis van referentiecijfers. De plankosten zijn bepaald op basis van een plankostenraming. De opbrengsten met betrekking tot de herontwikkeling van het voormalige gemeentehuis zijn volledig gerealiseerd. De resterende opbrengsten betreffen de opbrengsten uit de uitgifte van de kavels van de twee onder één kap woningen op het achter perceel. Hiervoor is inmiddels een aanbestedingsprocedure voor de bouw doorlopen en zal medio dit jaar met de verkoop van de woningen worden gestart.

Grietpolder Leimuiden
De geprognosticeerde opbrengsten bestaan uit de grondverkoop van gronden aan Grietpolder ontwikkeling B.V. De kosten bestaan uit de aankoop van gronden voor de plot van de verenigingen en de realisatiekosten voor de inrichting van de verenigingen plots. Daarnaast zijn plankosten voor de gemeentelijke kosten geraamd.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2022	Stand op 31-12-2023
Vorderingen op openbare lichamen	442	22
Rekening-courantverhouding met het rijk	0	0
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	1	1
overige vorderingen (debiteuren)	3.040	2.665
Totaal	**3.482**	**2.689**

Schatkistbankieren is verplicht voor lagere overheden. De stand in de schatkist per 31 december 2023 is voor de gemeente € 0. In onderstaande tabel is zichtbaar dat gerekend over een heel kwartaal het op dagbasis buiten de schatkist aangehouden bedrag gemiddeld niet hoger is dan het drempelbedrag van € 1,4 miljoen; zie voor nadere toelichting de paragraaf financiering.

x € 1.000

Gemiddeld buiten de schatkist aangehouden bedrag 2023	
1e kwartaal	170
2e kwartaal	369
3e kwartaal	369
4e kwartaal	361

Specificatie vorderingen op openbare lichamen en overige vorderingen (debiteuren) x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2022	Stand op 31-12-2023
Debiteuren (vorderingen op openbare lichamen)	442	22
Debiteuren	2.288	2.084
Voorziening dubieuze debiteuren	-185	-142
Debiteuren WMO	0	0
Debiteuren bijstand (SOZA)	1.362	1.128
Voorziening dubieuze debiteuren bijstand (SOZA)	-425	-404
Totaal	**3.482**	**2.688**

De grootste post, debiteuren (*zonder toevoeging*) bestaat voor een derde uit belastingdebiteuren. De tweede grote post, debiteuren bijstand (SOZA) bestaat uit de vorderingen in het kader van de sociale zekerheid. Conform de Financiële verordening wordt jaarlijks een inschatting gemaakt van de oninbare vorderingen. Dit zijn de twee posten voorziening dubieuze debiteuren.

Liquide middelen x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2022	Stand op 31-12-2023
Kasgelden	2	1
Banksaldi	315	0
Totaal	**317**	**1**

Voor de financieringsbehoefte kan de gemeente gebruik maken van een kortlopende kredietfaciliteit (tot een maximum van € 5.000.000) bij de BNG. De hoogte en het gebruik van deze faciliteit is onderdeel van de treasuryfunctie.

Overlopende activa x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2022	Stand op 31-12-2023
Nog te ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel	1.601	3.165
Subtotaal	1.601	3.165
Vooruitontvangen facturen mbt volgend boekjaar	4.156	4.402
Vooruitbetaalde subsidies	273	54
Nog te ontvangen bedragen	1.540	5.351
Te vorderen BTW	5.549	5.404
Overige overlopende activa	0	0
Subtotaal	11.518	15.211
Totaal	**13.120**	**18.376**

De vier grootste posten zijn hier:
De nog te ontvangen voorschotbedragen betreft met name de bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne (BOOO). De gemeentelijke opvangvoorzieningen (GOO) wordt vergoed op basis van normbedragen dat hoger is dan de werkelijke uitgaven; daarnaast zijn de transitiekosten (kosten die gemeenten maken voor het geschikt maken of realiseren van gebouwen voor de opvang van ontheemden) hoger uitgevallen; welke volledig door het rijk vergoed worden.

De vooruitontvangen facturen betreft een bevoorschotting van een aantal samenwerkingspartners w.o. Cyclus NV, Stichting Meerwonen, BVO Rijn en Braassem, Hecht.
Verder is hieronder een vooruitbetaling opgenomen van € 467.272. Dit ziet toe op een vooruitbetaling van de gemeente inzake een gesloten vaststellingsovereenkomst met een ontwikkelaar.
Binnen een grondexploitatie is een risico aanwezig met betrekking tot een dijklichaam.
In 2021 is gebleken dat bij werkzaamheden voor de aansluiting van de weg op de nieuwe brug in het dijklichaam, het dijklichaam instabiel was geworden. Dit had tot gevolg dat, op aanwijzen van het Hoogheemraadschap Rijnland, de werkzaamheden moesten worden gestaakt. Op dit moment heeft de gemeente hierover een dispuut met de ontwikkelaar die verantwoordelijk was voor de werkzaamheden. Om verdere vertraging van het project te voorkomen, heeft de gemeente een vaststellingsovereenkomst gesloten met de ontwikkelaar, waarbij door de gemeente € 467.272 is vooruitbetaald. Partijen zijn echter niet tot een minnelijke schikking gekomen en de gemeente is voornemens een procedure te starten bij de rechtbank. De verwachte uitkomst ligt tussen de 0,- en 2,5 miljoen euro. Zie ook de toelichting onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen. Als de uitkomst niet op nihil uitkomt, zal de vooruitbetaling (gedeeltelijk) niet inbaar zijn.

De post nog te ontvangen bedragen betreft met name het toerekenen van de economisch, maar nog niet juridisch geleverde gronden in het project Braassemerland. Met ingang van deze jaarrekening worden de economisch geleverde gronden als gerealiseerd beschouwd, wat leidt tot een omvangrijke afname van de boekwaarde. Verder is er nog een bedrag aan BTW die nog moet worden terugontvangen.

Hieronder is een verloopoverzicht opgenomen van de nog te ontvangen subsidies van openbare lichamen met een specifiek bestedingsdoel.

x € 1.000

Subsidies	stand op 31-12-2022	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Stand op 31-12-2023
het rijk				
SISA - A16 BOOO	1.432	2.665	1.432	2.665
SISA - B2 GHGT		105		105
SISA - C62 kwijtschelding belasting		1		1
SISA - G2 BUIG	58	95		152
SISA - G12 Kwijtschelding KOT		2		2
SISA - H4 SPUK Sport	43	65		108
SISA - H35B IZA		52		52
overige nederlandse overheidslichamen				
SISA - E27B BDU Sluipverkeer	5			5
Willem van der Veldenweg	63		63	0
Versnelling sociale woningbouw		75		75
Totaal	**1.601**	**3.059**	**1.495**	**3.165**

De afwikkeling van deze posten vindt in het volgende boekjaar verder plaats.

SISA betekent eenmalige informatie verstrekking, eenmalige accountantscontrole. Met SISA verantwoord de gemeente aan het rijk/provincie hoe de specifieke uitkeringen zijn besteed. SISA is een verantwoordingsvorm voor specifieke uitkeringen. De verantwoording wordt opgenomen in de SISA-bijlage dat onderdeel uitmaakt van deze jaarstukken.

Passiva

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2022	toevoegingen 2023	onttrekkingen 2023	resultaat vg jaar	boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserves	26.242	475	10.405	8.963	25.274
Bestemmingsreserves	9.599	9.084	2.391	0	16.292
Totaal	**35.841**	**9.558**	**12.796**	**8.963**	**41.566**

Algemene reserves: x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2022	toevoegingen 2023	onttrekkingen 2023	resultaat vg jaar	boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserve	26.242	475	10.405	8.963	25.274
Totaal	**26.242**	475	10.405	8.963	**25.274**

Algemene reserve

De algemene reserve is het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers. Aanwending vindt plaats op basis van aparte raadsbesluiten. In 2023 is enerzijds het jaarresultaat 2022 aan de reserve toegevoegd; en is de bestemmingsreserve Covid vrijgevallen ten gunste van de algemene reserve; anderzijds heeft de raad met verschillende besluiten tegenvallers gedekt uit deze reserve.

Bestemmingsreserves: x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2022	toevoegingen 2023	onttrekkingen 2023	resultaat vg jaar	boekwaarde 31-12-2023
Bouwgrondexploitatie	3.459	676	0		4.135
Holland Rijnland	738	0	284		453
Wegen infrastructuur	1.135	1.013	1.174		974
Onderhoud riolering	3.456	0	0		3.456
Covid	481	0	481		0
Sportpad	331	7.394	452		7.273
Totaal	**9.599**	9.084	2.391	0	**16.292**

Hieronder wordt per bestemmingsreserve het doel van de reserve kort toegelicht:

Reserve bouwgrondexploitatie

Verwachte verliezen zijn opgenomen in de voorziening bouwgrondexploitaties. Deze reserve dient als buffer voor het afdekken van de geanalyseerde risico's bij de verliesgevende grexen. Het saldo moet voldoende zijn om de gekwantificeerde risico's die voortvloeien uit de risicoanalyses voor de lopende grondexploitaties te dekken. De berekening wordt jaarlijks gemaakt bij de opstelling van de jaarrekening. Indien dit onvoldoende is, wordt deze reserve aangevuld vanuit de exploitatie of de algemene reserve. Andersom wordt een overschot aan middelen ten gunste van de exploitatie of de algemene reserve gebracht. De gekwantificeerde risico's zijn per ultimo 2023 opnieuw bepaald en de reserve is hierop aangepast. Voor een grondige analyse verwijzen wij naar hetgeen is opgenomen in paragraaf 7 grondbeleid.

Reserve Holland Rijnland

De aangesloten gemeenten bij de regio Holland Rijnland zijn een regionaal investeringsfonds overeengekomen. Voor de kosten hiervan moeten de deelnemende gemeenten jaarlijks een bedrag betalen. Voor Kaag en Braassem betekent dit € 284.345 per jaar. Om de reguliere gemeentebegroting hiermee niet jaarlijks te belasten, is hiervoor een bestemmingsreserve gevormd.

Egalisatiereserve wegen infrastructuur

De middelen uit deze reserve worden gebruikt voor het opvangen van schommelingen in het jaarlijkse uitgavenpatroon bij het (groot) onderhoud van de gemeentelijk wegen infrastructuur (wegen, waterwegen, bruggen en groen).

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Den Haag T.B.
Datum: 8 juli 2024

Reserve onderhoud riolering
Deze reserve is bedoeld voor de niet beklemde middelen voor riolering zoals efficiencyvoordelen en hoger dan geraamde opbrengsten.

Reserve Covid
De reserve Covid is bedoeld ter egalisatie van schommelingen in het jaarlijkse inkomsten- en uitgavenpatroon van Covid. Deze reserve is bij de Voortgangsmonitor – na dekking van de lasten – vrijgevallen ten gunste van de algemene reserve.

Reserve Sportpad
De reserve Sportpad is bedoeld voor de gebiedsontwikkeling Sportpad, ten behoeve van het egaliseren van de inkomsten en uitgaven van de totale ontwikkeling, en de uitgaven van fase 2.

Voor een toelichting op alle mutaties in de reserves verwijzen wij volledigheidshalve naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

Voorzieningen x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2022	toevoegingen 2023	onttrekkingen 2023	resultaat vg jaar	boekwaarde 31-12-2023
Voorzieningen voor verplichtingen	3.606	188	169	0	3.625
Kostenegalisatie voorzieningen	895	378	404	0	869
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan bestemming gebonden is	4.586	46	179	0	4.452
Totaal	**9.086**	**612**	**752**	**0**	**8.946**

Specificatie van de voorzieningen x € 1.000

Omschrijving		boekwaarde 31-12-2022	toevoegingen 2023	onttrekkingen 2023	resultaat vg jaar	boekwaarde 31-12-2023
Voorzieningen voor verplichtingen:						
Voorziening verplichting wethouderspensioenen		3.606	148	169		3.585
Voorziening verlofsparen		0	40	0		40
	Totaal	3.606	188	169	0	3.625
Kostenegalisatie voorzieningen:						
Voorziening onderhoud gebouwen		895	378	404		869
	Totaal	895	378	404	0	869
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan bestemming gebonden is						
Voorziening Ghoybos PZH		168	3	16		155
Voorziening Ghoybos KGG		293	0	163		130
Voorziening riolering		4.125	43	0		4.167
	Totaal	4.586	46	179	0	4.452

Hieronder wordt per voorziening het doel van de voorziening kort toegelicht:

Voorziening verplichting wethouderspensioenen
De pensioenverplichting voor ambtenaren is ondergebracht bij het ABP. Voor wethouders is dit niet het geval. Deze verplichting rust bij de gemeente zelf. Om in de toekomst aan deze verplichting te kunnen voldoen is een voorziening gevormd. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde en is gebaseerd op actuariële berekeningen per 31 december 2023. De actuariële berekeningen voor de niet-actieve wethouders die geen pensioenuitkering ontvangen worden elke vijf jaar geactualiseerd.

Voorziening verlofsparen
Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit kan gaan leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen, dient hier een voorziening voor gevormd te worden.

Voorziening onderhoud gebouwen
De voorziening onderhoud (gemeentelijke) gebouwen is bedoeld om de jaarlijks schommelende lasten voor onderhoud te egaliseren. De feitelijke uitgaven zijn gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan en variëren van jaar tot jaar. Door middel van de onderhoudsvoorziening bereiken we een gelijkmatige belasting van de begroting.

Voorzieningen Ghoybos (PZH en KGG)
In 2015 is de gemeente eigenaar geworden van het Ghoybos. Bij de overdracht heeft de gemeente een afkoopsom (op basis van 15 jaar) ontvangen van de provincie Zuid-Holland voor het toekomstig onderhoud van het bos. Conform de BBV-voorschriften is hiervoor een voorziening gevormd. Jaarlijks valt een vast bedrag van deze voorziening vrij ter dekking van het groenonderhoud.

Daarnaast heeft de gemeente in 2021 een koopsom voor een perceel uit het Ghoybos ontvangen van Koninklijke Ginkel Groep ad € 312.000 voor beheer Ghoybos. Hiervan zal het onderhoud van het gehele Ghoybos bekostigd worden. In 2023 is een vrijval van de gerealiseerde overwinst geboekt ad € 124.800 die op basis van verjaring toekomt aan de Gemeente; dat vervolgens gedoteerd is aan de reserve wegeninfrastructuur.

Voorziening riolering
De voorziening is bedoeld voor het egaliseren van schommelingen in de jaarlijkse exploitatie van riolering (baten minus lasten). De middelen in de voorziening kunnen uitsluitend worden besteed aan riolering.

Voorziening verwachte tekorten bouwgrondexploitatieplannen
Op grond van de voorschriften van het BBV moet een voorziening worden getroffen voor bouwgrondexploitatieplannen waarbij een nadelig exploitatieresultaat wordt verwacht. Volgens de voorschriften wordt deze voorziening niet separaat gepresenteerd onder de voorzieningen, maar gesaldeerd met de boekwaarde van de grondexploitaties onder de voorraden (onderhanden werk bouwgrondexploitaties). De omvang van deze voorziening is gelijk aan de te verwachten verliezen bij de bouwgrondexploitatie tegen contante waardeberekening. Voeding van deze voorziening komt uit de lopende exploitatie van het betreffende jaar. Overschotten naar aanleiding van de jaarlijkse actualisatie komen weer ten gunste van de lopende exploitatie. Voor een grondige analyse verwijzen wij naar hetgeen is opgenomen in paragraaf 7 grondbeleid.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2022	opname 2023	aflossingen 2023	boekwaarde 31-12-2023	rentelasten 2023
Bank voor Nederlandse Gemeenten	39.058	6.750	10.623	35.186	989
Nederlandse Waterschapsbank	5.000			5.000	-25
Totaal	**44.058**	**6.750**	**10.623**	**40.186**	**964**

Voor de financieringsbehoefte kan de gemeente Kaag en Braassem gebruik maken van langlopende leningen. De hoogte en het gebruik zijn onderdeel van de treasuryfunctie, die in paragraaf 4 financiering wordt toegelicht. In 2023 hebben we geldleningen afgelost en geherfinancierd, samen € 6,75 miljoen (vnl. in het verleden aangegane niet tussentijds aflosbare leningen voor onroerendgoedtransacties). De gemiddelde rentelast 2023 bedroeg 2,29%.

VLOTTENDE PASSIVA

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2022	Stand op 31-12-2023
Openstaande crediteuren	2.545	3.824
Banksaldi	0	2.222
Totaal	**2.545**	**6.046**

Overlopende passiva x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2022	Stand op 31-12-2023
Nog te betalen bedragen:		
Nog te betalen bedragen	3.297	3.774
Nog te betalen rente langlopende leningen	389	489
Te betalen/ontvangen rijk (SOZA)	408	394
Tussenrekening te betalen WWB (SOZA)	72	47
Subtotaal	4.166	4.704
Van overheden ontvangen, nog te besteden uitkeringen:		
Vooruitontvangen subsidies	1.769	1.795
Tussenrekening ontvangen WWB (SOZA)	0	0
Voorschotten WWB (SOZA)	-12	-1
Subtotaal	1.756	1.794
Overige nog te betalen en vooruitontvangen bedragen:		
Vooruitontvangen bedragen	82	83
Nog functioneel te verantwoorden baten	0	0
Waarborgsommen	3	3
Horeca-convenant	0	0
Loonheffing (SOZA)	-560	36
Nog te betalen loonheffing en sociale premies	753	792
Nog te betalen salarissen	0	8
Te verwerken / verwerkte belastingontvangsten	12	4
Overige overlopende passiva	594	0
Subtotaal	884	927
Totaal	**6.806**	**7.425**

De grootste post, ‘nog te betalen bedragen’ (€ 3.773.820) heeft betrekking op werkzaamheden uit 2023, die aan de gemeente zijn gefactureerd in 2024.

Met betrekking tot de eigen bijdrage van de Wmo: door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Hieronder is een verloopoverzicht opgenomen van de vooruitontvangen subsidies.

x € 1.000

Subsidies	Stand op 31-12-2022	Ontvangen voorschot	Vrijval i.v.m realisatie	Stand op 31-12-2023
het rijk				
SISA - A7 Toezicht en handhaving	64	0	64	0
SISA - A13 Corona Toegangsbewijzen (CTB)	91	0	91	0
SISA - A16 BOOO	0	2.387	2.387	0
SISA - B2 GHGT	2	0	2	0
SISA - C43 RREW	25	0	0	25
SISA - C55 Energiearmoede	460	157	285	332
SISA - C56 Huisvesting aandachtsgroepen	10	0	0	10
SISA - C92 Digitale overheid	0	27	27	0
SISA - C94 Isolatieprogramma	0	477	0	477
SISA - D8 OAB	0	345	345	0
SISA - D14 Onderwijsvertraging (NPO)	89	76	126	39
SISA - E84 Verkeersveiligheid	104	0	104	0
SISA - F28 CDOKE	0	508	388	119
SISA - G10 Wet inburgering	82	296	162	216
SISA - G13 Onderwijsroute	24	36	60	0
SISA - H4 SPUK Sport	-0	176	176	0
SISA - H8 Sportakkoord	64	0	64	0
SISA - H12 Preventieakkoord	10	20	29	1
SISA - H30 Brede SPUK	0	466	380	86
SISA - H31 NEAS	0	16	16	0
SISA - H32 MEOZ	0	420	420	0
overige nederlandse overheidslichamen				
SISA - C41B flexibele inzet woningbouw	6	38	15	29
SISA - E27B BDU	31	0	0	31
Versnelling Sociale woningbouw	300	0	300	0
Investeringsplan Maatschappelijke Zorg Rijnstreek (IMZ)	314	0	0	314
Landelijk Actieprogramma Dakloosheid (LAD)	93	0	0	93
Acacialaan; Leimuiden	0	53	53	0
Nieuwe Wetering noord; Nieuwe Wetering	0	24	0	24
Totaal	**1.769**	**5.521**	**5.494**	**1.795**

De afwikkeling van deze posten vindt in het volgende boekjaar verder plaats.

SISA betekent eenmalige informatie verstrekking, eenmalige accountantscontrole. Met SISA verantwoord de gemeente aan het rijk/provincie hoe de specifieke uitkeringen zijn besteed. SISA is een verantwoordingsvorm voor specifieke uitkeringen. De verantwoording wordt opgenomen in de SISA-bijlage dat onderdeel uitmaakt van deze jaarstukken.

OVERZICHT NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Borg- en garantstellingen

Hieronder is een overzicht opgenomen van de leningen waarvoor de gemeente Kaag en Braassem borg / in de achtervang staat. Het saldo van de geborgde leningenportefeuille is het afgelopen jaar gestegen met € 2,8 miljoen. De toename van het saldo is het gevolg van de verplichte WSW-garantstelling. De gemeente zelf is in 2023 geen nieuwe borg- of garantstellingen aangegaan.
Als deelnemer in de VOF Braassemerland heeft de gemeente de verplichting aan de VOF om eigen vermogen in te brengen. Afhankelijk van de geactualiseerde grondexploitatie en de hierbij behorende vermogensbehoefte van de VOF wordt jaarlijks de gemeentelijke inbreng bepaald. In 2020 heeft de VOF de financieringsfaciliteiten met de BNG in een overeenkomst vast kunnen leggen. Hierbij staat de gemeente garant / borg. In de samenwerkingsovereenkomst tussen partijen is namelijk afgesproken dat financiering plaatsvindt met een mix van 50% eigen en 50% vreemd vermogen. Tot dusver is hiervan nog geen gebruik gemaakt.

WSW achtervang

Tot en met juli 2021 had het WSW met de gemeente een ongelimiteerde achtervangovereenkomst voor de twee in de gemeente werkzame corporaties ‘Stichting Woondiensten Aarwoude’ en ‘Stichting MeerWonen’, tot een maximum van het door het WSW bepaald borgingsplafond (= wat een corporatie maximaal kan lenen gelet op de prognosegegevens van de corporatie (dPi)). WSW staat borg voor deze leningen, waarbij de gemeente samen met het rijk in de achtervang staat. Het verlies dat achtervangers kunnen lijden is beperkt tot de rentederving over leningen die ze bij een calamiteit aan het WSW moeten verstrekken. In verband met de veranderde werkwijze van de achtervang heeft de WSW vanaf 1 augustus 2021 een nieuwe achtervangovereenkomst gesloten met alle gemeenten; waarbij alle contracten per die datum gelijk zijn getrokken. Hierbij worden de nieuwe leningen via een verdeelsleutel toegewezen aan de gemeenten waar de corporatie werkzaam is. Voorheen werd een lening 1 op 1 gekoppeld aan een gemeente.

Garantie sportverenigingen

In het verleden stond de gemeente garant voor de leningen van sportverenigingen. Dat beleid is inmiddels aangepast. Met de maatschappelijk vastgoed lening kunnen verenigingen nu lenen tegen lasten die vergelijkbaar zijn met de gemeentelijke financiering (BNG).

Garantie inwonershypotheken

De gemeentegarantie was een garantie van een gemeente voor de hypotheekschuld van een woningeigenaar in onze gemeente. Met ingang van 1995 is het stelsel van de gemeentegarantie vervangen door de Nationale Hypotheek Garantie. De regeling bestaat niet meer en dit betreft de hypotheken van vóór de nieuwe NHG.

Mutaties borg- en garantstellingen x € 1.000

Omschrijving	Aantal	Oorspronkelijke hoofdsom	Restant hoofdsom 31-12-2022	Restant hoofdsom 31-12-2023	Gewaarborgd saldo op 31-12-2022	%	Gewaarborgd saldo op 31-12-2023	%
Woningbouw incl. WSW	41	299.313	84.604	92.420	42.302	50%	46.210	50%
Sportverenigingen	6	973	469	459	463	99%	453	99%
Inwoners	27	4.307	1.573	483	1.573	100%	483	100%
	74	304.593	86.646	93.362	44.338	51%	47.146	50%

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
De gemeente Kaag en Braassem is een aantal verplichtingen aangegaan in 2023 en eerder, waarvan levering en/of prestatie plaatsvindt in de toekomst. De belangrijkste zijn hieronder toegelicht:

Huurcontracten en/ of leaseverplichtingen

- De gemeente heeft een huurcontract met woningbouwvereniging stichting MeerWonen afgesloten voor de huur van de Brede School t/m 2051. De jaarlijkse huurlast wordt verhoogd met een prijsindex en bedraagt voor 2024 € 887.003.

Onderhouds- en dienstverleningsovereenkomsten

- Voor het inzamelen en verwerken van het afval heeft de gemeente een contract afgesloten met Cyclus t/m 2024. De jaarlast in 2024 bedraagt € 2.663.127.
- Met de gemeente Alphen aan den Rijn is een overeenkomst gesloten voor het uitvoeren van diverse belastingtaken. De jaarlast in 2024 bedraagt € 361.225.
- Met ODV Maritiem is een overeenkomst gesloten voor het uitvoeren van de veerdienst naar het Kaageiland. De jaarlast in 2024 bedraagt € 235.602.

Overige langlopende verplichtingen aan verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden

- Met De Driemaster is een contract afgesloten voor 2024 voor het uitvoeren van de Maatschappelijke agenda; het te verstrekken subsidiebedrag hiervoor is € 2.918.969.
  Cardea is met ingang van 2024 verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken Lokaal Jeugd- en gezinsteam. Cardea krijgt hiervoor een subsidie ter hoogte van € 1.432.710.
- De gemeentelijke taken vanuit de Participatiewet worden door Alphen aan den Rijn uitgevoerd (Serviceplein en Rijnvicus). Hiervoor is in 2018 in Rijnstreekverband een DVO aangegaan voor onbepaalde tijd. Voor de vergoedingen voor de dienstverlening liepen de afspraken tot en met 2021. De vergoeding bestaat uit een vaste bijdrage en een variabele bijdrage op basis van het aantal bijstandsontvangers. Inmiddels is er een nieuw DVO opgesteld, die per 1 januari 2022 is ingegaan (circa € 1 miljoen).
- Met de Coöperatie Dichtbij in de Rijnstreek is een contract afgesloten t/m 2026 voor het uitvoeren van de Opdracht Ondersteuning. Het te verstrekken bedrag hiervoor in 2024 is vastgesteld op € 5.509.891. Het totaalbedrag is inclusief het verstrekkingenbudget van € 2.201.500.
- Als deelnemer in de VOF Braassemerland heeft de gemeente de verplichting aan de VOF om eigen vermogen in te brengen. Afhankelijk van de geactualiseerde grondexploitatie en de hierbij behorende vermogensbehoefte van de VOF wordt jaarlijks de gemeentelijke inbreng bepaald. In 2023 heeft er € 2 miljoen aan inbreng van eigen vermogen plaatsgevonden, en heeft de gemeente geen middelen terug ontvangen. In 2024 worden naar verwachting een storing van in totaal circa € 2,5 miljoen verwacht bestaande uit 5 termijnen van € 0,5 miljoen. Dit komt omdat zowel in 2024 als 2025 uitsluitend uitgaven worden verwacht en geen inkomsten worden ontvangen. Vanaf 2026 worden weer inkomsten ontvangen. Op basis van de voorliggende grondexploitatie van de VOF Braassemerland (GREX 2024) en de daarbij behorende liquiditeitsprognose is het totaal ingebracht Eigen Vermogen door de gemeente (eind 2023) € 4,5 miljoen. Met de aanstaande stortingen in 2024 en 2025 zal het ingebrachte vermogen stijgen tot € 10 miljoen en mogelijk zal dit in 2026 door stijgen tot €12,5 miljoen.
  De feitelijke stortingen kunnen hier vanaf wijken omdat een en ander afhankelijk is van de voortgang van (deel)projecten etc. Over de inbreng van eigen vermogen wordt door de VOF rente betaald van 3,95%. Dat is een hogere rente dan de huidige rekenrente. Per saldo wordt dus op de inbreng van eigen vermogen een (rente)resultaat behaald.
- Binnen een grondexploitatie is een risico aanwezig met betrekking tot een dijklichaam.
  In 2021 is gebleken dat bij werkzaamheden voor de aansluiting van de weg op de nieuwe brug in het dijklichaam, het dijklichaam instabiel was geworden. Dit had tot gevolg dat op aanwijzen van het Hoogheemraadschap Rijnland de werkzaamheden moesten worden gestaakt. Op dit moment heeft de gemeente hierover een dispuut met de ontwikkelaar die verantwoordelijk was voor de werkzaamheden. Gemeente stelt dat het dijklichaam instabiel is geworden ten gevolge van de werkzaamheden van de ontwikkelaar. De ontwikkelaar stelt dat het dijklichaam al instabiel was

door achterstallig onderhoud. Gemeente en de ontwikkelaar hebben in een vaststellingsovereenkomst afspraken gemaakt zodat de werkzaamheden weer zijn hervat. Partijen zijn echter niet tot een minnelijke schikking gekomen en de gemeente is voornemens een procedure te starten bij de rechtbank. De verwachte uitkomst ligt tussen de 0,- en 2,5 miljoen euro.
Voor de Proceskosten zijn middelen opgenomen in de grondexploitatie. Indien uit de procedure blijkt dat de gemeente in het ongelijk wordt gesteld, is hiervoor een risicoreservering opgenomen in de risicoparagraaf (paragraaf 2).

- Verder participeert de gemeente in verschillende gemeenschappelijke regelingen. In paragraaf 6 verbonden partijen is per verbonden partij de gemeentelijke bijdrage voor deelname in 2023 genoemd. In paragraaf 2 weerstandsvermogen en risicobeheersing is weergegeven welke risico's de gemeente loopt bij een aantal gemeenschappelijke regelingen. Ook is in deze paragraaf weergegeven welke juridische risico's de gemeente loopt.

OVERZICHT NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN

Reserveringsvergoeding
VOF Braassemerland heeft een afnameverplichting voor de gronden in eigendom van de gemeente die worden ingebracht in de grondexploitatie. De gronden zijn bij de aanbesteding gewaardeerd op € 12.731.583. Tot en met eind 2023 hebben er verschillende economische leveringen plaatsgevonden, voor een totaalbedrag van € 8.798.415,80. De juridische levering hiervan vindt in delen plaats. Tot en met eind 2023 is voor een totaal bedrag van € 4.759.133,79 juridisch geleverd.

Eerst volgende economische leveringen hebben betrekking op deelplan 11. De gemeente ontvangt over de economisch geleverde kavels die nog niet juridisch zijn geleverd en per balansdatum een waarde hebben van € 4.039.282,01 een rentevergoeding van 3,95% op jaarbasis.
Over het openstaande bedrag van de "koopprijs bouwkavels" per balansdatum € 3.933.167 ontvangt de gemeente een reserveringsvergoeding van 3,95% op jaarbasis.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Onderstaand overzicht vermeldt de gerealiseerde baten en lasten per programma, voor bestemming in vergelijking met de begroting inclusief de door de raad in het verslagjaar vastgestelde begrotingswijzigingen. In het overzicht is ook een specificatie van de resultaatbestemmingen per programma weergegeven.

x € 1.000

Programma	Primaire begroting 2023			Begroting 2023 na wijziging			Werkelijk 2023			Werkelijk versus begroting (na wijziging)				%
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo		
1 Bestuur en regio	4.442	-52	4.390	4.583	-52	4.530	4.371	-82	4.289	-211	-30	-241	V	*-5%*
2 Sociaal domein	28.801	-6.058	22.743	36.241	-7.604	28.637	37.067	-13.665	23.402	825	-6.060	-5.235	V	*-18%*
3 Ruimte en leefomgeving	22.247	-13.041	9.206	28.518	-15.552	12.966	25.133	-15.633	9.500	-3.384	-81	-3.465	V	*-27%*
Algemene dekkingsmiddelen	5.042	-50.222	-45.180	3.243	-52.236	-48.993	1.804	-52.874	-51.070	-1.439	-638	-2.077	V	*4%*
Overhead	9.305	-64	9.241	11.162	-64	11.098	9.453	-207	9.246	-1.709	-143	-1.852	V	*-17%*
Vennootschapsbelasting	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	N	
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	69.838	-69.438	400	83.748	-75.509	8.240	77.830	-82.461	-4.631	-5.918	-6.952	-12.871	V	
1 Bestuur en regio	0	-284	-284	0	-284	-284	0	-284	-284	0	0	0		
2 Sociaal domein	0	-50	-50	7.374	-530	6.844	7.394	-452	6.943	20	78	98	N	
3 Ruimte en leefomgeving	335	-101	234	335	-1.264	-929	1.689	-1.174	515	1.354	90	1.444	N	
Algemene dekkingsmiddelen	0	-300	-300	0	-13.871	-13.871	475	-10.886	-10.411	475	2.985	3.460	N	
Mutaties reserves	335	-735	-400	7.709	-15.949	-8.240	9.558	-12.796	-3.237	1.849	3.153	5.002	N	
Gerealiseerd resultaat	70.173	-70.173	0	91.457	-91.457	0	87.389	-95.257	-7.868	-4.069	-3.799	-7.868	V	

Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

ALGEMENE TOELICHTING OP DE FINANCIËLE POSITIE

De jaarrekening over 2023 sluit met een voordelig resultaat van € 7.868.241. Bij de resultaat-bestemming wordt voorgesteld om ten laste van het jaarrekeningresultaat 2023 een bedrag van € 479.000 beschikbaar te stellen als budget 2024. Daarnaast wordt voorgesteld een nieuwe bestemmingsreserve te vormen voor Duurzaamheid; waarbij een deel van de in 2023 niet bestede eigen middelen duurzaamheid ad € 502.000 hierin gestort zullen worden.
Tot slot wordt voorgesteld het resterende voordelige resultaat van € 6.887.241 toe te voegen aan de algemene reserve. Per 31 december 2023 is een aantal investeringen gereed gemeld. Dit betekent dat de kredieten worden afgesloten; per programma is hiervoor een specificatie gegeven.

Rekeningresultaten

De rekeningresultaten mogen niet als een op zich staand feit worden beoordeeld. De resultaten moeten worden beschouwd in samenhang met de bij de begroting voorziene financiële positie, de in de loop van het jaar bij de tussenrapportages gesignaleerde bestedingsafwijkingen en de in de loop van het jaar door de raad genomen besluiten tot wijziging van de begroting.

Het streven moet gericht zijn op een zo realistisch mogelijke planning van de in een dienstjaar uit te voeren werken (opstellen van werkplannen afgestemd op de beschikbare middelen). Het doorschuiven van werken die oorspronkelijk in het dienstjaar waren gepland, betekent dat onnodig beslag wordt gelegd op middelen omdat de kapitaallasten hiervan in de budgetten van het betreffende jaar zijn opgenomen. De begroting van 2024 en verdere jaren dient te worden bijgesteld aan de hand van de analyses van de tussenrapportages en de jaarrekening voor zover de daarin vermelde zaken structureel van aard zijn. Indien het instrumentarium op deze wijze wordt ingezet dan kunnen afwijkingen ten opzichte van de begroting zoveel mogelijk worden beperkt. Indien er door onvoorziene zaken toch afwijkingen in het bestedingenpatroon ontstaan, met programma overschrijdende consequenties of waarvoor extra krediet benodigd is, dan is ons streven erop gericht om de raad hiervan in een zo vroeg mogelijk stadium op de hoogte te brengen door het uitbrengen van afzonderlijk advies of aan de hand van de tussenrapportages.

LEESWIJZER VOOR DE BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

De toelichting op de baten en lasten per programma is als volgt opgebouwd:

Baten en lasten
Hierin worden de totale baten en de totale lasten per programma gepresenteerd, volgens de primaire begroting, de begroting na wijziging en de realisatie 2023. Ook worden de verschillen tussen begroting na wijziging en realisatie weergegeven, voor zowel de baten als de lasten per programma. Apart zijn de mutaties in de reserves per programma in dit overzicht opgenomen.

Toelichting op de verschillen
De belangrijkste verschillen tussen de begrote baten en lasten na wijziging en de werkelijke baten en lasten 2023 zijn hierin weergegeven en toegelicht.

Incidentele baten en lasten
In dit overzicht zijn de belangrijkste baten en lasten weergegeven met een incidenteel karakter. Tevens is aangegeven of en voor welk bedrag deze incidentele baat of last was begroot en of het betrekking heeft op een regulier bedrijfsproces of een incidentele gebeurtenis.

Waar hebben we ons geld aan uitgegeven
In dit cirkeldiagram is per programma in één oogopslag zichtbaar hoe de verdeling van de lasten over de verschillende programmaonderdelen is geweest.

Investeringen
Hierin zijn de lopende investeringskredieten en de af te sluiten investeringskredieten met het kredietbedrag en het restantkrediet per programma weergegeven.

Overige overzichten
Verder zijn aanvullend de volgende voorgeschreven overzichten opgenomen:
- Overzicht van algemene dekkingsmiddelen
- Besteding onvoorzien
- Totaal incidentele baten en lasten
- Totaal resultaatbepaling en -bestemming
- Totaal structurele reservemutaties
- Publicatie bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen
- Publicatie overige (niet-top) functionarissen

Programma 1 Bestuur en regio



ALGEMEEN

Voor het beschrijvende deel van het programma wordt verwezen naar de programmaverantwoording. In het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening zijn de totalen per programma weergegeven. In dit onderdeel, de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening, volgt een cijfermatige meer gedetailleerde verantwoording per programma. Met het vaststellen van de begroting en begrotingswijzigingen zijn de productbudgetten beschikbaar gesteld. Deze productbudgetten zijn aangewend om de beoogde doelen van het betreffende programma te realiseren.

BATEN EN LASTEN

x € 1.000

Taakveld		Primaire begroting 2023			Begroting 2023 na wijziging			Werkelijk 2023			Werkelijk vs begroting (na wijziging)			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
0.1	Bestuur	2.314	0	2.314	2.478	0	2.478	2.337	-0	2.337	-141	-0	-141	V
0.5	Treasury	7	0	7	7	0	7	7	0	7	0	0	0	
0.8	Overige baten en lasten	11	0	11	11	0	11	-69	-24	-93	-80	-24	-103	V
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.108	-52	2.056	2.085	-52	2.032	2.095	-58	2.037	10	-6	4	N
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3	0	3	3	0	3	2	0	2	-1	0	-1	V
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten		4.442	-52	4.390	4.583	-52	4.530	4.371	-82	4.289	-211	-30	-241	V
0.10	Mutaties reserves	0	-284	-284	0	-284	-284	0	-284	-284	0	0	0	
Gerealiseerd resultaat		4.442	-337	4.106	4.583	-337	4.246	4.371	-366	4.005	-211	-30	-241	V

TOELICHTING OP DE VERSCHILLEN

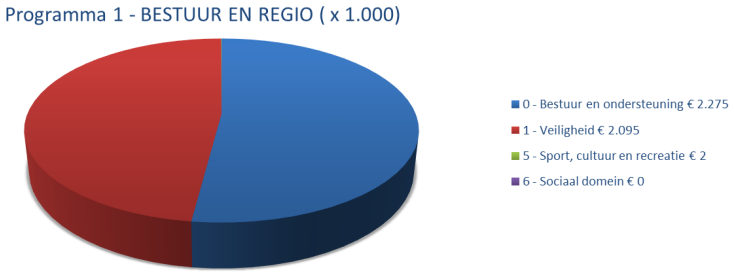
x €1.000

Toelichting			verschil lasten		verschil baten		I/S
0.1	Bestuur	Voordeel op de lasten is de mutatie op de voorziening APPA.	-141	V	0	V	I
0.8	Overige baten en lasten	Het voordeel op de lasten ontstaat door 4 correctieboekingen (vrijval van reserveringen) met betrekking tot voorgaande jaren (bijdragen Noorderhemweg, openbare verlichting en beschoeiingen Bomenbuurt).	-80	V	-24	V	I
Overige verschillen <€ 35.000			9	N	-6	V	I
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten			-211	V	-30	V	
0.10	Mutaties reserves	Niet van toepassing.	0		0		I
Mutaties reserves			0		0		
Gerealiseerd resultaat			-211	V	-30	V	

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Programma 1 - Bestuur en regio				x € 1.000		heeft betrekking op:	
	Taakveld	Omschrijving	omschrijving	begroting na wijziging	realisatie	regulier bedrijfs-proces	incidenteel
Lasten	0.1	Bestuur	Bijdrage aan RIF HR	284 N	284 N	x	x
				284 N	**284 N**		
	storting in reserves:						
	nvt						
	incidentele lasten na mutatie reserves			**284 N**	**284 N**		
Baten							
				0 V	**0 V**		
	onttrekking aan reserves:						
	0.10	Reserve Holland Rijnland	Dekking bijdrage RIF HR	-284 V	-284 V	x	x
	incidentele lasten na mutatie reserves			**-284 V**	**-284 V**		

WAAR HEBBEN WE ONS GELD AAN UITGEGEVEN



INVESTERINGEN

x 1.000

kredietnr.	krediet omschrijving	Totaal krediet	Restant krediet 2023 overschot (V) / tekort (N)		Restant krediet einde project		Status	Einddatum
7004130	Vervanging vloerbedekking / toegangssysteem gemeentehuis	€ 104	-€ 104	V	€ 0		verzamelkrediet	2022-2024
7004152	Vervanging werkplekken 2022	€ 93	-€ 38	V	€ 0		verzamelkrediet	2022-2024
7004153	Aanpassingen huisvesting (vervangingskrediet)	€ 43	-€ 43	V	€ 0		verzamelkrediet	2022-2024
7004156	Bureaus / stoelen /tafel	€ 0	€ 37	N	€ 0		AFSLUITEN	31-12-2023

Programma 2 Sociaal domein



ALGEMEEN

Voor het beschrijvende deel van het programma wordt verwezen naar de programmaverantwoording. In het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening zijn de totalen per programma weergegeven. In dit onderdeel, de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening, volgt een cijfermatige meer gedetailleerde verantwoording per programma. Met het vaststellen van de begroting en begrotingswijzigingen zijn de productbudgetten beschikbaar gesteld. Deze productbudgetten zijn aangewend om de beoogde doelen van het betreffende programma te realiseren.

BATEN EN LASTEN

x € 1.000

Taakveld		Primaire begroting 2023			Begroting 2023 na wijziging			Werkelijk 2023			Werkelijk vs begroting (na wijziging)			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
400	College Uitvoeringsprogramma (CUP)	0	0	0	40	0	40	46	0	46	6	0	6	N
114	Sociaal Domein breed / Onderzoek & advies	30	-9	21	36	-15	21	31	-15	16	-5	0	-5	V
199	Sociaal Domein breed / Overige	881	-72	809	915	-100	815	913	-100	813	-2	0	-2	V
202	Gezondheid & veiligheid / ASV en meer	159	0	159	15	0	15	15	0	15	-0	0	-0	V
205	Gezondheid & veiligheid / GR Gezondh.	791	0	791	748	-4	745	717	-4	713	-32	0	-32	V
299	Gezondheid & veiligheid / Overige	82	0	82	90	0	90	90	0	90	0	0	0	N
307	Inburgering / Inkomensondersteuning	35	0	35	58	-23	35	24	-23	0	-35	-0	-35	V
310	Inburgering / Opdr. Inburgering	67	0	67	248	-95	153	205	-167	37	-43	-72	-115	V
315	Inburgering / Welzijn & Preventie	30	0	30	82	0	82	30	0	30	-52	0	-52	V
402	Jeugd & Onderwijs / ASV en meer	10	0	10	10	0	10	7	0	7	-2	0	-2	V
405	Jeugd & Onderwijs / GR Gezondh.	940	0	940	981	0	981	944	0	944	-36	0	-36	V
408	Jeugd & Onderwijs / Leerlingenvervoer	680	0	680	670	0	670	644	0	644	-26	0	-26	V
409	Jeugd & Onderwijs / Onderwijs	371	0	371	389	0	389	387	0	387	-2	0	-2	V
411	Jeugd & Onderwijs / Jeugdhulp reg.	5.303	0	5.303	5.784	0	5.784	5.896	-1	5.895	112	-1	111	N
414	Jeugd & Onderwijs / Onderzoek & advies	27	-22	5	27	-22	5	20	-16	4	-7	6	-1	V
415	Jeugd & Onderwijs / Welzijn & Preventie	113	-180	-67	469	-469	0	489	-489	0	21	-21	0	
416	Jeugd & Onderwijs / TWO Jeugdhulp	711	0	711	556	0	556	568	0	568	13	0	13	N
499	Jeugd & Onderwijs / Overige	10	0	10	10	0	10	7	0	7	-3	0	-3	V
501	Maatsch.vastgoed / Aann.-beheerd.ovk	318	-52	266	350	-52	298	351	-79	271	0	-28	-27	V
502	Maatsch.vastgoed / ASV en meer	887	0	887	832	0	832	843	-161	682	11	-161	-150	V
504	Maatsch.vastgoed / Eigenaarschap	1.576	-1.034	542	2.889	-979	1.909	1.747	-1.011	736	-1.142	-32	-1.173	V
505	Maatsch.vastgoed / GR Gezondh.	13	0	13	13	0	13	11	0	11	-1	0	-1	V
509	Maatsch.vastgoed / Onderwijs	800	0	800	904	0	904	903	0	903	-1	0	-1	V
602	Ondersteuning / ASV / Lokaal	50	0	50	50	0	50	50	0	50	0	0	0	
606	Ondersteuning / Ind. voorz. Wmo	2.295	-122	2.173	2.444	-139	2.304	2.358	-144	2.213	-86	-5	-91	V
612	Ondersteuning / Ondersteuning	3.023	0	3.023	3.091	-98	2.993	3.090	-98	2.993	-0	0	-0	V
613	Ondersteuning / Ondersteuning + wonen / Sub-reg.	364	0	364	685	-314	371	655	-325	330	-30	-11	-42	V
614	Ondersteuning / Onderzoek & advies	10	0	10	20	0	20	15	0	15	-5	0	-5	V
699	Ondersteuning / Overige	0	0	0	0	0	0	60	-107	-47	60	-107	-47	V
702	Welzijn & preventie / ASV en meer	32	0	32	73	0	73	485	-420	66	412	-420	-7	V
715	Welzijn & preventie / Welzijn & Preventie	1.900	0	1.900	2.478	-404	2.074	2.434	-459	1.974	-44	-55	-99	V
799	Welzijn & preventie / Overige	0	0	0	0	0	0	16	0	16	16	0	16	N
803	Werk & Inkomen / DVO Part.wet	1.694	0	1.694	1.872	0	1.872	1.831	0	1.831	-41	0	-41	V
807	Werk & Inkomen / Inkomensonderst.	5.492	-4.567	925	7.908	-4.890	3.018	7.471	-4.992	2.479	-437	-102	-539	V
814	Werk & Inkomen / Onderzoek & advies	8	0	8	8	0	8	8	0	8	0	0	0	N
899	Werk & Inkomen / Overige	100	0	100	259	0	259	42	0	42	-217	0	-217	V
	Noodopvang vluchtelingen	0	0	0	1.239	0	1.239	3.663	-5.052	-1.389	2.424	-5.052	-2.628	V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten		28.801	-6.058	22.743	36.241	-7.604	28.637	37.067	-13.665	23.402	825	-6.060	-5.235	V
0.10	Mutaties reserves	0	-50	-50	7.374	-530	6.844	7.394	-452	6.943	20	78	98	N
Gerealiseerd resultaat		28.801	-6.108	22.693	43.615	-8.134	35.481	44.461	-14.117	30.345	846	-5.982	-5.137	V

TOELICHTING OP DE VERSCHILLEN

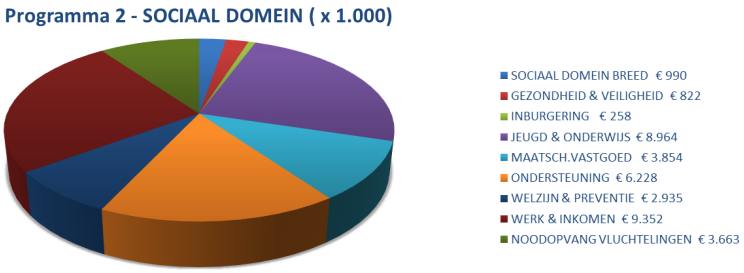
x €1.000

Toelichting			verschil lasten		verschil baten		I/S
307	Inburgering / Inkomensondersteuning	Reiskosten statushouders kunnen we declareren via doeluitkering Wet Inburgering. Hierdoor blijft dit budget over.	-35	V	0	V	I
310	Inburgering / Opdr. Inburgering	Lasten: Geoormerkt restant IU Inburgering 2022 niet meer geclaimd door Alphen. Baten: Afrekening doeluitkering Wet Inburgering 2022 (-51k V) en het feit dat de doeluitkering 2023 berekend wordt obv een normbedrag. Onze kosten liggen lager (-21k V).	-43	V	-72	V	I
315	Inburgering / Welzijn & Preventie	Decentraliatie uitkering Maatschappelijke begeleiding inburgeringsplichtigen is niet ingezet.	-52	V	0		I
405	Jeugd & Onderwijs / GR Gezondh.	Het voordeel wordt veroorzaakt door een btw voordeel.	-36	V	0		I
411	Jeugd & Onderwijs / Jeugdhulp reg.	Werkelijke kosten Woonplaatsbeginsel jeugd hoger dan geraamd. Conform overeenkomst vult de gemeente het tekort aan.	112	N	-1	V	I
502	Maatsch.vastgoed / ASV en meer	Het voordeel van € 161K betreft het niet begrote deel van SPUK SPORT subsidie 2023 en de afrekening over 2021	11	N	-161	V	I
504	Maatsch.vastgoed / Eigenaarschap	Dit voordeel zijn de overgebleven middelen voor kunstgrasvelden. Met bijna alle verenigingen zijn er al afspraken en overeenkomsten. ROAC en Kickers hebben hun bijdrage reeds ontvangen. De bijdragen voor EMM en de hockey zijn nog niet besteed. Bij de voortgangsmonitor is besloten om die vanuit de algemene reserve rechtstreeks over te hevelen naar de bestemmingsreserve sportpad. Ze dienen ter dekking van de velden sportpad. We verwachten in 2024 met de laatste vereniging, w Woubrugge een overeenkomst te kunnen sluiten. het Overig verschil 33k.	-1.142	V	-32	V	I
606	Ondersteuning / Ind. voorz. Wmo	Er is bij de voortgangsmonitor bijgeraamd obv de halfjaarrapportage WMO. De verwachte overschrijding op Hulp bij Huishouden ZIN heeft echter niet plaatsgevonden.	-86	V	-5	V	I
699	Ondersteuning / Overige	Niet geraamde kosten Nazorg gedupeerden toeslagenaffaire. De Specifieke Uitkering Nazorg gedupeerden toeslagenaffaire is per 2023 obv normbedragen. We ontvangen hierdoor meer dan dat we aan kosten hebben.	60	N	-107	V	I
702	Welzijn & preventie / ASV en meer	Toegekende (niet geraamde) Specifieke Uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden.	412	N	-420	V	I
715	Welzijn & preventie / Welzijn & Preventie	Lasten: Inrichtingskosten bibliotheekvoorziening, uitgaven in 2024 (-100k V). Verder 2 toegekende niet geraamde specifieke uitkeringen (53k N), te weten Sportakkoord 2022 en Noodfonds energie amateursportverenigingen. Overig 3k N. Baten: 2 toegekende specifieke uitkeringen (Sportakkoord 2022 en Noodfonds energie amateursportverenigingen).	-44	V	-55	V	I
803	Werk & Inkomen / DVO Part.wet	Vergoeding voor medische advisering, licentiekosten en abonnementskosten worden door Alphen afgerekend obv werkelijk gemaakte kosten (-15k V), Afrekening voorschot Regeling-17 2022 (-7k V), teruggevraagde BTW Re-integratiekosten boekjaar 2023 (-7k V). Diverse kleine verschillen (-12k V).	-41	V	0		I
807	Werk & Inkomen / Inkomensonderst.	Lasten: In 2023 via het gemeentefonds een decentralisatie uitkering energietoelage ontvangen. Uitbetaling hiervan vindt gedeeltelijk in 2024 plaats (-479k V). Overige verschillen binnen de BUIG (42k N). Baten: Er is een hoger bedrag aan bijstand teruggevorderd en er is meer afgelost op geldleningen bijzondere bijstand.	-437	V	-102	V	I
899	Werk & Inkomen / Overige	Restant budget Actieplan aanpak (energie) armoede (-206k V), restant -11k V. Onderdeel van het Actieplan aanpak (energie) armoede, dat de gemeenteraad in maart 2023 vaststelde, was het onderzoeken van de mogelijkheid voor het realiseren van een noodfonds voor inwoners. Hiervoor werd €200.000 gereserveerd (van de in totaal €240.000 die beschikbaar werd gesteld voor het Actieplan). Dit bedrag werd ingesteld als plafond. Omdat het opzetten van een noodfonds veel capaciteit vraagt, hebben we de mogelijkheid verkend om aan te sluiten bij een bestaand, particulier noodfonds in de gemeente. Hier zijn een aantal gesprekken mee gevoerd. Uiteindelijk is besloten hier niet bij aan te sluiten, o.a. vanwege het lage aantal aanvragen (ca. 4 per jaar). Gedurende het jaar werden we daarnaast enigszins ingehaald door de actualiteit. De Rijksoverheid kwam zelf met een Tijdelijk Noodfonds Energie, wat ook beschikbaar was voor huishoudens met een middeninkomen. Daarnaast kwam er weer een energietoeslag van €1300 beschikbaar, en daalden de energieprijzen ondertussen flink. Daarom is er uiteindelijk besloten geen gemeentelijk noodfonds op te zetten, of aan te sluiten bij het particuliere noodfonds. Er is in het plan destijds opgenomen dat het bedrag weer terug de algemene reserve in gaat.	-217	V	0		I
	Noodopvang vluchtelingen	De doeluitkering is deels op basis van normbedragen en deels worden de kosten één op één vergoed (transitiekosten). We ontvangen een veel hoger bedrag dan dat we aan kosten maken. Inclusief het restantbudget vanuit 2022, is het totale voordeel 2.628k.	2.424	N	-5.052	V	I
Overige verschillen <€ 35.000			-61	V	-53	V	I
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten			825		-6.060		
0.10	Mutaties reserves	Betreft een lagere onttrekking uit de reserve Sportpad voor dekking van uitgaven op het gebied van gebiedsontwikkeling Sportpad (78k N). Daarnaast betreft het een jaarlijkse vrijval van de stelpost Sportpad dat gedoteerd wordt aan de reserve ten behoeve van risicobuffer en programma-/onderzoekskosten voor gebiedsontwikkeling Sportpad (20k N). Het restant budget met dekking uit de reserve Sportpad wordt doorgeschoven naar 2024.	20	N	78	N	I
Mutaties reserves			20	N	78	N	
Gerealiseerd resultaat			846	N	-5.982	V	

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Programma 2 - Sociaal domein				x € 1.000		heeft betrekking op:	
	Product	Omschrijving		begroting na wijziging	realisatie	regulier bedrijfs-proces	incidenteel
Lasten	702	Welzijn & preventie / ASV en me	saldo exploitatie Covid	6 N	6 N	x	x
	602	Ondersteuning / ASV	Amandihuis	50 N	50 N	x	x
	504	Maatsch.vastgoed / Eigenaarsch	Focus met ambitie: Kunstgrasvelden [VGM-206k]	1.436 N	327 N	x	x
	613	Ondersteuning / Ondersteuning	Project DU Brede aanpak dak/thuisloosheid	32 N	20 N	x	x
	310	Inburgering / Opdr. Inburgering	Integratieuitkering inburgering	34 N	0 V	x	x
	807	Werk & Inkomen / Inkomensonde	Volw assenenfonds Sport & Cultuur	30 N	30 N	x	x
	899	Werk & Inkomen / Overige	uitstel van een vroegsingaleringssysteem	7 N	7 N	x	x
		Noodopvang vluchtelingen	Bekostiging Opvang Ontheemden Oekraine (BOOO)	1.036 N	1.036 N	x	x
				2.631 N	**1.475 N**		
	storting in reserves:						
	0.10	Reserve Sportpad	afkoopsom velden (RS alg -> RS Sportpad) [VGM]	832 N	832 N	x	x
	0.10	Reserve Sportpad	jaarlijkse verrekening stelpost	0	20 N	x	x
	0.10	Reserve Sportpad	extra middelen BC (RS alg -> RS Sportpad)[VGM]	6.542 N	6.542 N	x	x
	incidentele lasten na mutatie reserves			**10.005 N**	**8.869 N**		
Baten				V	V	x	x
				0 V	**0 V**		
	onttrekking aan reserves:						
	0.10	Reserve Sportpad	Masterplan Sportpad	-530 V	-452 V	x	x
	incidentele baten na mutatie reserves			**-530 V**	**-452 V**		

WAAR HEBBEN WE ONS GELD AAN UITGEGEVEN



INVESTERINGEN

x 1.000

kredietnr.	krediet omschrijving	Totaal krediet	Restant krediet 2023 overschot (V) / tekort (N)		Restant krediet einde project		Status	Einddatum
7042003	IKC Leimuiden 2020	€ 6.724	-€ 6	V	€ 0		AFSLUITEN	31-12-2023
7042007	IKC Woubrugge	€ 5.378	-€ 5.277	V	€ 0		Lopend	31-12-2027
7042008	Nieuwbouw IKC Oude Wetering	€ 1.105	-€ 310	V	€ 0		Lopend	31-12-2026
7042009	Uitbreiding IKC Kaskade/Kiem	€ 1.900	-€ 1.110	V	€ 0		Lopend	31-12-2026
7052001	Nieuwbouw Tweesprong	€ 1.105	-€ 321	V	€ 0		Lopend	31-12-2026
7042011	Gymnastiekvoorziening Rsw 2022	€ 207	€ 0	V	€ 0		AFSLUITEN	31-12-2023
7057009	Uitvoering speelruimtebeleidsplan 2023	€ 474	-€ 425	V	€ 0		kapitaliseren	31-12-2023

Programma 3 Ruimte en leefomgeving



ALGEMEEN

Voor het beschrijvende deel van het programma wordt verwezen naar de programmaverantwoording. In het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening zijn de totalen per programma weergegeven. In dit onderdeel, de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening, volgt een cijfermatige meer gedetailleerde verantwoording per programma. Met het vaststellen van de begroting en begrotingswijzigingen zijn de productbudgetten beschikbaar gesteld. Deze productbudgetten zijn aangewend om de beoogde doelen van het betreffende programma te realiseren.

BATEN EN LASTEN

x € 1.000

Taakveld		Primaire begroting 2023			Begroting 2023 na wijziging			Werkelijk 2023			Werkelijk vs begroting (na wijziging)			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
0.2	Burgerzaken	746	-330	416	812	-480	332	894	-438	456	82	42	124	N
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	122	-267	-145	369	-742	-373	284	-763	-479	-85	-21	-106	V
1.2	Openbare orde en veiligheid	619	0	619	677	0	677	646	-1	645	-31	-1	-32	V
2.1	Verkeer en vervoer	4.693	-270	4.423	6.342	-311	6.030	5.978	-796	5.183	-363	-484	-848	V
2.5	Openbaar vervoer	282	-60	223	309	-60	250	301	-62	238	-9	-3	-11	V
3.1	Economische ontwikkeling	399	-5	394	1.604	-697	908	914	-546	368	-690	151	-540	V
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	181	0	181	104	0	104	-77	0	-77	V
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	33	-11	22	39	-11	28	65	-49	16	26	-38	-12	V
3.4	Economische promotie	130	0	130	294	-1	294	260	-1	259	-35	0	-35	V
5.5	Cultureel erfgoed	65	0	65	86	0	86	68	0	68	-18	0	-18	V
5.6	Media	16	0	16	16	0	16	18	0	18	2	0	2	N
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.784	-53	2.731	3.004	-144	2.860	2.556	-244	2.313	-448	-99	-547	V
7.2	Riolering	2.869	-4.097	-1.228	3.009	-4.237	-1.228	3.095	-4.091	-996	86	145	232	N
7.3	Afval	3.540	-4.822	-1.282	3.627	-4.714	-1.087	3.628	-4.618	-991	1	95	96	N
7.4	Milieubeheer	1.169	0	1.169	1.169	0	1.169	1.180	0	1.180	11	0	11	N
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	184	-63	121	303	-63	240	190	-105	86	-112	-42	-154	V
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.401	0	1.401	2.432	0	2.432	1.918	-13	1.906	-514	-13	-526	V
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.776	-1.686	90	2.760	-2.670	90	1.164	-1.593	-429	-1.596	1.077	-519	V
8.3	Wonen en bouwen	1.419	-1.378	41	1.486	-1.422	63	1.872	-2.314	-442	386	-891	-505	V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten		22.247	-13.041	9.206	28.518	-15.552	12.966	25.133	-15.633	9.500	-3.384	-81	-3.465	V
0.10	Mutaties reserves	335	-101	234	335	-1.264	-929	1.689	-1.174	515	1.354	90	1.444	N
Gerealiseerd resultaat		22.582	-13.142	9.440	28.853	-16.816	12.037	26.823	-16.807	10.016	-2.030	9	-2.021	V

TOELICHTING OP DE VERSCHILLEN

x €1.000

Toelichting			verschil lasten		verschil baten		I/S
0.2	Burgerzaken	Het nadeel bij de lasten wordt veroorzaakt door de hogere afdracht van de leges ten gevolge van het verstrekken van meer rijbewijzen en de heffing snelle motorboten. Het nadeel bij de baten betreft enerzijds de AVOI leges (€ 152 K nadeel) die zijn verantwoord op taakveld 2.1 verkeer en vervoer, maar deels ook hier waren begroot, en anderzijds een plus op de leges rijbewijzen en de heffing snelle motorboten (€ 97 K voordeel).	82	N	42	N	I
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	Het voordeel bij de lasten wordt veroorzaakt door minder uitgaven ten aanzien van de uit te faseren eigendommen.	-85	V	-21	V	I
2.1	Verkeer en vervoer	Het voordeel bij de lasten wordt veroorzaakt doordat het project Zuideinde Hoogmade (€ 185.000 voordeel) vertraging heeft opgelopen. Deze werkzaamheden zullen in 2024 worden uitgevoerd. Daarnaast wordt het voordeel veroorzaakt door een vertraging bij de uitvoering van de werkzaamheden voor het onderhoud en de reconstructie van bruggen. Deze vertraging is tweeledig: 1) weer en 2) aannemer die nog geen tijd heeft. Deze werkzaamheden zullen in het 2de kwartaal van 2024 worden opgepakt. Het voordeel bij de baten is de plus op de niet geraamde degeneratievergoedingen en daarnaast wat hogere AVOI leges.	-363	V	-484	V	I
3.1	Economische ontwikkeling	Het grote voordeel bij de lasten bestaat uit: 1) de niet bestede eigen middelen duurzaamheid van € 502.000 waarvoor we voorstellen een bestemmingsreserve te vormen; 2) de lagere lasten als gevolg van de nog niet uitgegeven rijkssubsidies € 220.000 (zie inkomsten voor klimaat en energiearmoede. Het nadeel bij de baten betreft de rijkssubsidies voor klimaatmiddelen en energiearmoede die al wel zijn ontvangen maar nog niet vrijvallen in de opbrengsten. Hier tegenover staan ook lagere lasten in de realisatie.	-690	V	151	N	I
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Bedrijventerrein Roelofarendsveen: door onvoldoende medewerking vanuit de provincie is een deel van het toegekende budget nog niet besteed. In 2024 doen we verwoede pogingen om hier alsnog een bedrijventerrein te realiseren.	-77	V	0		I
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Het voordeel bij de baten is de BIZ bijdrage Veendergeld die niet geraamd is. Tegenover dit voordeel staat de uitbetaling van de BIZ-gelden aan de coöperatie.	26	N	-38	V	I
3.4	Economische promotie	Het voordeel bij de lasten wordt veroorzaakt doordat de plaatsing van vijf openbare watertappunten vertraging heeft opgelopen. Deze werkzaamheden zijn in 2024 alsnog uitgevoerd en betaald.	-35	V	0	N	I
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Het voordeel op de lasten wordt veroorzaakt door: 1) baggeren (€ 272.000 voordeel). In oktober/november 2023 werd bekend dat Kaag en Braassem geen eigenaar is maar wel onderhoudsplichtig. Dit houdt in dat de gemeente verantwoordelijk is voor de weg, de berm en de slootkant maar dat de boeren verantwoordelijk zijn voor het baggeren van het sloot. Dit betreft een eenmalig voordeel. In het meerjarenplan baggeren is dit gebied nu verwijderd. 2) beschoeiingen (€ 50.000 voordeel). Werkzaamheden zijn niet uitgevoerd door vertraging bij de aanbesteding. In het 2de kwartaal van 2024 zullen deze werkzaamheden alsnog worden uitgevoerd. 3) openbaar groen (€ 57.000 voordeel). Niet alle rondes zijn gedaan. Deze werkzaamheden zijn in februari/maart 2024 alsnog uitgevoerd. Vrijval van de gerealiseerde overwinst Ghoybos KGG die op basis van verjaring toekomt aan de gemeente (124.800 V). 4) JOP Woubrugge (€ 58.000 voordeel). De jongerenontmoetingsplek, oftewel JOP Woubrugge wordt in 2024 gerealiseerd.	-448	V	-99	V	I

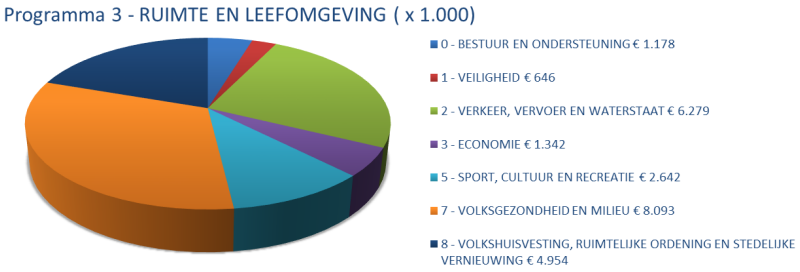
x €1.000

Toelichting			verschil lasten		verschil baten		I/S
7.2	Riolering	Het nadeel bij de lasten betreft het reinigen en inspecteren van het riool. Het nadeel bij de baten betreft de onttrekking uit de voorziening die niet nodig was voor een sluitende rioolexploitatie. De middelen blijven dus in de voorziening riolering.	86	N	145	N	I
7.3	Afval	Het nadeel bij de baten bestaat voor de helft uit lagere inkomsten rioolheffing en voor de andere helf uit lagere inkomsten van Nedvang.	1	N	95	N	I
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Het voordeel bij de lasten betreft de herinrichting van de begraafplaats Woubrugge die in 2024 wordt uitgevoerd net als de plaatsing van het columbarium (=urnenmuur) op de begraafplaats Leimuiden. Het voordeel bij de baten wordt veroorzaak door meer aankopen van graven en de verlengingen van grafrechten.	-112	V	-42	V	I
8.1	Ruimte en leefomgeving	Het voordeel bij de lasten is drieledig: 1) In verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet hebben we als gemeente zelf geen herzieningen van bestemmingsplannen uitgevoerd. Er zijn wel veel bestemmingsplanprocedures doorlopen, maar daarvan liggen de kosten bij de initiatiefnemer. 2) Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn veel kosten geboekt op het budget vanuit de risicoreservering Omgevingswet. Vanaf 2025 zal de risicoreservering worden afgesloten. 3) Er is het afgelopen jaar minder gebruik gemaakt van tijdelijk personeel (inhuur). Enerzijds omdat dit past bij de doelstelling van de organisatie, en anderzijds omdat het op een aantal vakgebieden (m.n. vergunningverlening) niet gelukt is om goede tijdelijke krachten te vinden.	-514	V	-13	V	I
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Bij de jaarrekening worden de grondexploitaties geactualiseerd. De begroting is gebaseerd op de voorlaatste actualisatie. Dit leidt tot diverse mutaties. Deze zijn nader toegelicht in paragraaf 7 Grondbeleid.	-1.596	V	1.077	N	I
8.3	Wonen en bouwen	Het nadeel bij de lasten betreft niet geraamde provinciale subsidie die is doorgestort naar de woningcoöperatie. Het voordeel bij de baten bestaat uit: 1) de vereveningsbijdrage die wordt door gestort in het vereveningsfonds van € 490.000 en 2) een provinciale subsidie voor woningbouwversnelling voor sociale woningbouw van € 375.000 die één op één is doorgezet naar de woningbouwcoöperatie.	386	N	-891	V	I
Overige verschillen <€ 35.000			-44	V	-4	V	I
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten			-3.384		-81		
0.10	Mutaties reserves	Op basis van de realisatie is er meer gestort in de reserve wegeninfrastructuur. Dit betreffen met name de wegeninfraprojecten die zijn doorgeschoven naar 2024 (849k N); en dotatie vrijval gerealiseerde overwinst Ghoybos KGG (125k N); De begrote storting in de reserve riolering betreffende het niet beklemde deel heeft niet plaatsgevonden (296k V). Daarnaast zijn de bijdragen vereveningsfonds toegevoegd aan de reserve bouwgrondexploitatie (491k N). Op basis van de actualisatie bouwgrondexploitatie; is door verplaatsen van risicoreservering van diverse projecten de reserve aangepast; per saldo 276k N.	1.354	N	90	N	I
Mutaties reserves			1.354	N	90	N	
Gerealiseerd resultaat			-2.030	V	9	N	

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Programma 3 - Ruimte en leefomgeving				x € 1.000		heeft betrekking op:	
Product		Omschrijving		begroting na wijziging	realisatie	regulier bedrijfs-proces	incidenteel
Lasten	3.4	Economische promotie	Molendag	11 N	11 N	x	x
	8.1	Ruimte en leefomgeving	Implementatie omgevingswet - begr 2023	320 N	320 N	x	x
	6.3	Inkomensregelingen	(energie)armoede	240 N	34 N	x	x
	8.3	Wonen en bouwen	Focus met ambitie: Huisvesting bijzondere doelgroepen	0 V	0 V	x	x
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Focus met ambitie: Planontwikkeling nieuw bedrijventerrein	181 N	104 N	x	x
	8.1	Ruimte en leefomgeving	Focus met ambitie: Gebiedsontwikkeling Sportpad	6 N	3 N	x	x
	3.1	Economische ontwikkeling	Transitievisie Warmte	150 N	17 N	x	x
	3.1	Economische ontwikkeling	plaatsing laadpalen	81 N	3 N	x	x
	5.5	Cultureel erfgoed	DU Kerkenvisie	15 N	8 N	x	x
				1.004 N	**499 N**		
	storting in reserves:						
	0.10	Reserve Bouw grondexploitatie	Bijdrage vereveningsfonds.	0 V	491 N	x	x
	0.10	Reserve Bouw grondexploitatie	actualisatie reserve grex jrr 2023	0 V	186 N	x	x
	0.10	Reserve Wegen infrastructuur	Saldo exploitatie wegeninfra	39 N	1.013 N	x	x
	0.10	Reserve Riolering	Saldo exploitatie riolering (niet beklemd)	296 N	0 V	x	x
	incidentele lasten na mutatie reserves			**1.339 N**	**2.188 N**		
Baten	0.3	Beheer overige gebouw en en gr	verkoop onroerende zaak en gronden	0 V	-419 V	x	x
	8.3	Wonen en bouwen	Bijdrage 2023 vereveningsfonds	0 V	-491 V	x	x
				0 V	**-910 V**		
	onttrekking aan reserves:						
	0.10	Reserve Bouw grondexploitatie	onttrekking risico reserve grex	-90 V	0 V	x	x
	0.10	Reserve Wegen infrastructuur	Dekking diverse projecten wegen infra	-1.174 V	-1.174 V	x	x
	incidentele baten na mutatie reserves			**-1.264 V**	**-2.084 V**		

WAAR HEBBEN WE ONS GELD AAN UITGEGEVEN



INVESTERINGEN

x 1.000

kredietnr.	krediet omschrijving	Totaal krediet	Restant krediet 2023 overschot (V) / tekort (N)		Restant krediet einde project		Status	Einddatum
7021012	IMNOR wegen 2022	€ 3.742	-€ 1.419	V	€ 0		Lopend	31-12-2024
7021013	IMNOR wegen 2023	€ 1.751	-€ 1.722	V	€ 0		Lopend	31-12-2024
7021015	Aanleg infrastructuur Sportpad	€ 150	-€ 89	V	€ 0		Lopend	31-12-2026
7021018	Vervanging kunstwerken 2023	€ 1.155	-€ 986	V	€ 0		Lopend	31-12-2024
7021020	Infrastructuur IKC Woubrugge 2024	€ 309	-€ 225	V	€ 0		Lopend	31-12-2027
7021021	Uitbreiding Kaskade Infra	€ 393	-€ 386	V	€ 0		Lopend	31-12-2026
7021022	Reconstructie Vriezenweg Leimuiden	€ 5.300	-€ 5.300	V	€ 0		Lopend	31-12-2024
7021023	Reconstructie Vriezekoop Noord Leimuiden	€ 2.650	-€ 2.650	V	€ 0		Lopend	31-12-2024
7025001	Vervanging veerstoepen Kaag	€ 300	-€ 118	V	€ 0		Lopend	31-12-2024
7072019	GRP2022 Vrij verval	€ 5.807	-€ 2.581	V	€ 0		Lopend	31-12-2024
7072020	GRP2022 Vervangen gemalen	€ 625	-€ 393	V	€ 0		Lopend	31-12-2024
7072021	GRP2022 Bouwkundige vervangingen	€ 276	-€ 80	V	€ 0		Lopend	31-12-2024
7072022	GRP2023 Vrij verval	€ 3.377	-€ 2.924	V	€ 0		Lopend	31-12-2024
7075001	Herinrichting begraafplaats Kerkweg Woubrugge	€ 65	-€ 48	V	€ 0		Lopend	31-12-2024

Algemene dekkingsmiddelen



ALGEMEEN

Voor het beschrijvende deel van het programma wordt verwezen naar de programmaverantwoording. In het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening zijn de totalen per programma weergegeven. In dit onderdeel, de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening, volgt een cijfermatige meer gedetailleerde verantwoording per programma. Met het vaststellen van de begroting en begrotingswijzigingen zijn de productbudgetten beschikbaar gesteld. Deze productbudgetten zijn aangewend om de beoogde doelen van het betreffende programma te realiseren.

BATEN EN LASTEN

x € 1.000

Taakveld		Primaire begroting 2023			Begroting 2023 na wijziging			Werkelijk 2023			Werkelijk vs begroting (na wijziging)			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
0.5	Treasury	2.252	-3.100	-849	1.664	-2.414	-750	1.635	-2.381	-746	-29	33	4	N
0.61	OZB woningen	329	-4.750	-4.421	329	-4.964	-4.635	294	-4.980	-4.686	-35	-16	-51	V
0.62	OZB niet-woningen	0	-1.459	-1.459	0	-1.436	-1.436	0	-1.471	-1.471	0	-35	-35	V
0.64	Belastingen overig	0	-23	-23	0	-23	-23	0	-34	-34	0	-11	-11	V
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-40.554	-40.554	0	-43.063	-43.063	0	-43.615	-43.615	0	-552	-552	V
0.8	Overige baten en lasten	2.462	0	2.462	1.251	0	1.251	-125	0	-125	-1.376	0	-1.376	V
3.4	Economische promotie	0	-337	-337	0	-337	-337	0	-394	-394	0	-57	-57	V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten		5.042	-50.222	-45.180	3.243	-52.236	-48.993	1.804	-52.874	-51.070	-1.439	-638	-2.077	V
0.10	Mutaties reserves	0	-300	-300	0	-13.871	-13.871	475	-10.886	-10.411	475	2.985	3.460	N
Gerealiseerd resultaat		5.042	-50.522	-45.480	3.243	-66.107	-62.863	2.279	-63.760	-61.481	-964	2.347	1.382	N

TOELICHTING OP DE VERSCHILLEN

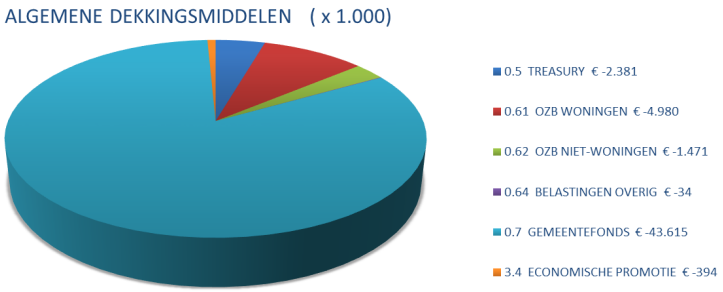
x €1.000

Toelichting			verschil lasten		verschil baten		I/S
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Restant gelden Wet Open Overheid (-216k V), restant POK-gelden (-253k V), compensatie tekort ontvangen energietoeslag 2022 (-128k V), afrekening oude jaren (54k N), overig (-9k V).	0		-552	V	I
0.8	Overige baten en lasten	Het voodeel betreft voornamelijk de budgettaire ruimte 1.253k V. Verder hebben we door de rentestijging meer rentevergoeding ontvangen met name op RC schatkistbankieren en RC SVn dan begroot (97k V). BTW suppletie aangifte 2022 26k V.	-1.376	V	0		I
3.4	Economische promotie	Dit voordeel betreft een plus op de forensenbelasting.	0		-57	V	I
Overige verschillen <€ 35.000			-63	V	-29	V	I
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten			-1.439	V	-638	V	
0.10	Mutaties reserves	Een lagere onttrekking uit de algemene reserve voor dekking van uitgaven van diverse posten elders; per saldo 2.985k N; dit saldo aan dekking valt vrij. Daarnaast is bij de Voortgangsmonitor de reserve Covid vrijgevallen ten gunste van het resultaat; waardoor een hogere dotatie aan de algemene reserve 475k N.	475	N	2.985	N	I
			475	N	2.985	N	
Gerealiseerd resultaat			-964	V	2.347	N	

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Algemene dekkingsmiddelen				x € 1.000		heeft betrekking op:	
	Product	Omschrijving		begroting na wijziging	realisatie	regulier bedrijfs-proces	incidenteel
Lasten	0.7	Algemene uitkering en overige ui	Klimaatakkoord	215 N	0 V	x	x
	0.7	Algemene uitkering en overige ui	Algemene uitkering taakmutaties	1.520 N	933 N	x	x
	0.8	Overige baten en lasten	vrijval reserve Covid RS Covid > RS alg [VGM]	475	0	x	x
				2.210 N	**933 N**		
	storting in reserves:						
	0.10	Algemene reserve	vrijval reserve Covid RS Covid > RS alg [VGM]	0 V	475 N	x	x
	incidentele lasten na mutatie reserves			**2.210 N**	**1.408 N**		
Baten				V	V	x	x
				0 V	**0** V		
	onttrekking aan reserves:						
	0.10	Algemene reserve	Molendag	-11 V	-11 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Amandihuis	-50 V	-50 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Implementatie omgevingswet	-320 V	-320 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Telefooncentrale	-63 V	0 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	(energie)armoede	-240 V	-34 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Focus met ambitie: Kunstgrasvelden [VGM-206k]	-1.436 V	-327 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	afkoopsom velden (RS alg -> RS Sportpad) [VGM]	-832 V	-832 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Focus met ambitie: Huisvesting bijzondere doelgroepen [VGM-250k]	0 V	0 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Focus met ambitie: Planontwikkeling nieuw bedrijventerrein	-181 V	-104 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Focus met ambitie: Gebiedsontwikkeling Sportpad	-6 V	-3 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Project DU Brede aanpak dak/thuisloosheid	-32 V	-20 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Integratieuitkering inburgering	-34 V	0 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Volwassenenfonds Sport & Cultuur	-30 V	-30 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	uitstel van een vroegsingaleringssysteem	-7 V	-7 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Bekostiging Opvang Ontheemden Oekraine (BOOO)	-1.036 V	-1.036 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Transitievisie Warmte	-150 V	-17 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Klimaatakkoord	-215 V	0 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	plaatsing laadpalen	-81 V	-3 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	DU Kerkenvisie	-15 V	-8 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Algemene uitkering taakmutaties	-1.520 V	-933 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Kwaliteitsimpuls dienstverlening ea	-37 V	-26 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Opleidingsbudget	-70 V	-70 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	E-formulieren	-83 V	0 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	Rechtmatigheidsverantwoordingsproject en horizontaal toezicht [VGM-330k]	-400 V	-35 V	x	x
	0.10	Algemene reserve	extra middelen BC (RS alg -> RS Sportpad)[VGM]	-6.542 V	-6.542 V	x	x
	0.10	Reserve covid	vergoeding steunpakket Covid [VGM]	-6 V	-6 V	x	x
	0.10	Reserve covid	vrijval reserve Covid RS Covid > RS alg [VGM]	-475 V	-475 V	x	x
	incidentele baten na mutatie reserves			**-13.871 V**	**-10.886 V**		

WAT ZIJN DE BESCHIKBARE ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN



INVESTERINGEN

Niet van toepassing.

OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Hieronder staat een overzicht van algemene dekkingsmiddelen. Dit zijn middelen waarvan de besteding niet gebonden is.

x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	**Realisatie begrotingsjaar**
Lokale heffingen	-6.538	-6.729	-6.834
Algemene uitkeringen	-40.554	-43.063	-43.615
Dividend	-685	-669	-663
Saldo van de financieringsfunctie	1.389	962	879
Overige algemene dekkingsmiddelen	251	-2	-125
Totaal	**-46.137**	**-49.501**	**-50.359**

Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

OVERHEAD

Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) schrijft voor dat gemeenten met ingang van de begroting 2017 de overhead niet langer meer mogen toerekenen aan de afzonderlijke programma's. Onder overhead verstaan we het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Het doel is om de overhead bij gemeenten beter inzichtelijk te maken. Deze wordt centraal toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

x € 1.000

Taakveld		Primaire begroting 2023			Begroting 2023 na wijziging			Werkelijk 2023			Werkelijk vs begroting (na wijziging)			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
0.4	Overhead	9.305	-64	9.241	11.162	-64	11.098	9.453	-207	9.246	-1.709	-143	-1.852	V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten		9.305	-64	9.241	11.162	-64	11.098	9.453	-207	9.246	-1.709	-143	-1.852	V
Gerealiseerd resultaat		9.305	-64	9.241	11.162	-64	11.098	9.453	-207	9.246	-1.709	-143	-1.852	V

TOELICHTING OP DE VERSCHILLEN

x €1.000

Toelichting			verschil lasten		verschil baten		I/S
0.4	Overhead	Het voordeel bij de lasten betreft: minder inzet door de BVO (215K), minder uitgaven voor ict/software (79K), uitstel onderzoeken kwaliteitsimpuls dienstverlening en klanttevredenheid (95K), uitstel project E-formulieren en communicatie uitgaven (114K), uitstel aanschaf BAG beheer systeem (49K), uitstel aanschaf telefooncentrale en lagere telefonie en portokosten (197K), meevaller op adviesbudgetten bedrijfsvoering (124K), ruimte op salarislasten en inhuur (829K) door de gedurende het jaar invulling van vacatures. Het voordeel bij de batenkant betreft de vergoeding voor ambtelijke inzet op anterieure overeenkomsten en IZA uitkeringen (132K).	-1.709	V	-143	V	I
Overige verschillen <€ 35.000			0		0		I
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten			-1.709		-143		
Geen mutaties reserves							
Mutaties reserves			0		0		
Gerealiseerd resultaat			-1.709	V	-143	V	

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Overhead				x € 1.000		heeft betrekking op:	
	Product	Omschrijving		begroting na wijziging	realisatie	regulier bedrijfs-proces	incidenteel
Lasten							
	0.4	Overhead	Telefooncentrale	63 N	0 V	x	x
	0.4	Overhead	Kwaliteitsimpuls dienstverlening ea	37 N	26 N	x	x
	0.4	Overhead	Opleidingsbudget	70 N	70 N	x	x
	0.4	Overhead	E-formulieren	83 N	0 V	x	x
	0.4	Overhead	Rechtmatigheidsverantwoordingsproject en horizontaal toezicht [VGM-330k]	400 N	35 N	x	x
				652 N	**131 N**		
	storting in reserves:						
	nvt						
	incidentele lasten na mutatie reserves			**652 N**	**131 N**		
Baten	0.4	Overhead	verlofsparen 2023	0 V	-40 V	x	x
				0 V	**-40** V		
	onttrekking aan reserves:						
	nvt						
	incidentele baten na mutatie reserves			**0 V**	**-40 V**		

INVESTERINGEN

x 1.000

kredietnr.	krediet omschrijving	Totaal krediet	Restant krediet 2023 overschot (V) / tekort (N)		Restant krediet einde project		Status	Einddatum
7004136	1 assige aanhangwagen (versnipperaar) 2020	*€ 50*	-€ 1	V	€ 0		AFSLUITEN	31-12-2023
7004151	Heftruck Still 2021	*€ 21*	-€ 21	V	€ 0		AFSLUITEN	31-12-2023
7004154	Voertuigen/gereedschappen 2023	*€ 14*	-€ 14	V	€ 0		AFSLUITEN	31-12-2023
7004145	Veeg- en onkruidborstels, pitbull shovel	*€ 79*	-€ 16	V	€ 0		AFSLUITEN	31-12-2023
7004148	Sneeuwploeg 2021	*€ 9*	-€ 9	V	€ 0		AFSLUITEN	31-12-2023
7004149	Zoutoplosser 2021	*€ 26*	-€ 26	V	€ 0		AFSLUITEN	31-12-2023

VENNOOTSCHAPSBELASTING

Met ingang van 1 januari 2016 is vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven ingrijpend gewijzigd. Intussen hebben wij aangifte gedaan over de jaren 2016 tot en met 2023. De hoogte van de aangifte ligt onder het budget van € 1.000 per jaar, dat wij hiervoor hebben geraamd.

x € 1.000

Taakveld	Primaire begroting 2023			Begroting 2023 na wijziging			Werkelijk 2023			Werkelijk vs begroting (na wijziging)			
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	N
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	N
Gerealiseerd resultaat	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	N

ONVOORZIEN

Bij het vaststellen van de begroting is het bedrag voor onvoorzien bepaald op € 0. Dit beleid is voortgezet in de meerjarenbegroting.

TOTAAL INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Het onderstaande overzicht is een samenvatting waarin we de totale incidentele baten en lasten per programma hebben gepresenteerd. Wij hebben ons bij het opstellen van dit overzicht in de jaarrekening gebaseerd op paragraaf 3, 5 en 6 van de themacirculaire incidentele baten en lasten van de provincie Zuid-Holland en op de Notitie incidentele en structurele baten en lasten van de Commissie BBV.

x € 1.000

Incidentele lasten		
Omschrijving	Begroting na wijziging	Realisatie
Programma 1	284	284
Programma 2	2.631	1.475
Programma 3	1.004	499
Algemene dekkingsmiddelen	2.210	933
Overhead	652	131
Stortingen in reserves	7.709	9.558
Totaal	**14.490**	**12.880**

x € 1.000

Incidentele baten		
Omschrijving	Begroting na wijziging	Realisatie
Programma 1	0	0
Programma 2	0	0
Programma 3	0	-910
Algemene dekkingsmiddelen	0	0
Overhead	0	-40
Onttrekkingen aan reserves	-15.949	-12.796
Totaal	**-15.949**	**-13.745**

Voor nadere specificatie van de incidentele baten en lasten, zie de toelichting per programma.

Het overzicht van de incidentele baten en lasten is bedoeld om inzicht te geven of de rekening materieel sluitend is (worden structurele lasten gedekt door structurele baten). In de overzichten die per programma zijn opgenomen en in het voorgaande totaaloverzicht is een ondergrens gehanteerd van € 35.000. De gepresenteerde incidentele baten en lasten doen zich gedurende maximaal drie jaar voor. De baten en lasten van de nog in exploitatie zijnde gronden hebben we niet betrokken in het overzicht. Het resultaat uit de (tussentijds) afgeronde projecten en de onttrekkingen/stortingen van de verliesvoorziening grexen zijn in het overzicht als incidenteel opgenomen.

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
Den Haag
Datum: 8 juli 2024
r.B.

TOTAAL RESULTAATBEPALING EN - BESTEMMING

In dit overzicht zijn per reserve alle geraamde en werkelijke stortingen en onttrekkingen weergegeven. Ook zijn hierin de verschillen tussen de geraamde en werkelijke mutaties in de reserve zichtbaar.

x € 1.000

		Primaire begroting	Begroting na wijziging	**Realisatie**	Verschil
Stortingen in:					
7500001	Algemene reserve	0	0	9.438	9.438
7500002	Reserve Bouwgrondexploitatie	0	0	676	676
7500003	Reserve wegen infrastructuur	39	39	1.013	974
7500004	Holland Rijnland	0	0	0	0
7500005	Reserve Riolering	296	296	0	-296
7500008	Reserve Covid	0	0	0	0
7500009	Reserve Sportpad	0	7.374	7.394	20
Subtotaal		**335**	**7.709**	**18.521**	**10.812**
Onttrekkingen aan:					
7500001	Algemene reserve	-311	-13.390	-10.405	2.985
7500002	Reserve Bouwgrondexploitatie	-90	-90	0	90
7500003	Reserve wegen infrastructuur	0	-1.174	-1.174	0
7500004	Holland Rijnland	-284	-284	-284	0
7500005	Reserve Riolering	0	0	0	0
7500008	Reserve Covid	0	-481	-481	0
7500009	Reserve Sportpad	-50	-530	-452	78
Subtotaal		**-735**	**-15.949**	**-12.796**	**3.153**
Saldo mutaties reserves		**-400**	**-8.240**	**5.725**	**13.965**
resultaat jaarrekening 2022				8.963	8.963
cf mutaties reserves exploitatie				**-3.237**	**5.002**

TOTAAL STRUCTURELE RESERVE MUTATIES

Niet van toepassing.

PUBLICATIE BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN EN GEWEZEN TOPFUNCTIONARISSEN

In 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector van kracht gegaan. Onder deze wet geldt een publicatieverplichting in de jaarrekening. Voor gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de griffier aangewezen als topfunctionarissen.

	2022		2023			
bedragen x € 1	**R. van Zijl**	**T.P. Scherpenzeel**	**R. van Zijl**	**T.P. Scherpenzeel**	**J.J. Démoed**	**S.H.C. Bouwman**
Functiegegevens	gemeentesecretaris	griffier	gemeentesecretaris	griffier	(plv) gemeentesecretaris	(plv) gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in jaar T	1/3 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 29/3	1/1 - 31/12	1/4 - 31/12	1/4 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0	0,5	0,5
(Fictieve) dienstbetrekking ?	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Individueel WNT- maximum	**€ 181.085**	**€ 216.000**	**€ 53.764**	**€ 223.000**	**€ 84.007**	**€ 84.007**
Beloning	€ 93.152	€ 93.416	€ 27.836	€ 98.209	€ 40.200	€ 38.547
belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.120	€ 17.733	€ 4.743	€ 15.609	€ 6.500	€ 6.517
Subtotaal	**€ 110.272**	**€ 111.148**	**€ 32.578**	**€ 113.819**	**€ 46.700**	**€ 45.064**
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal bezoldiging	**€ 110.272**	**€ 111.148**	**€ 32.578**	**€ 113.819**	**€ 46.700**	**€ 45.064**
Verplichte motivering indien overschrijding	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT

UITKERINGEN WEGENS BEËINDIGING DIENSTVERBAND AAN TOPFUNCTIONARISSEN

	2023
bedragen x € 1	**R. van Zijl**
functiegegevens	
Functie(s) bij beëindiging dienstverband	gemeentesecretaris
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Jaar waarin dienstverband is beëindigd	2023
Uitkering wegens beëindiging van het dienstverband	
Overeengekomen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	€ 29.676
Individueel toepasselijk maximum	**€ 75.000**
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	**€ 29.676**
waarvan betaald in 2023	€ 29.676
Onverschuldigd betaald bedrag	N.V.T
Het bedrag van de overschrijding	N.V.T
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.V.T

PUBLICATIE OVERIGE (NIET-TOP) FUNCTIONARISSEN

Er zijn in 2023 alleen interimmers ingehuurd voor functies die zijn aangemerkt als niet-topfunctionarissen. De WNT legt hiervoor geen publicatie- of meldingsverplichtingen op.

SISA bijlage

SINGLE INFORMATION SINGLE AUDIT (SISA)

De doelstelling van de Single information Single audit (SiSa) is de verantwoordings- en controlelasten voor medeoverheden (gemeenten, provincies en regio's met een gemeenschappelijke regeling) richting uitkeringsverstrekkers te verminderen. De SiSa-verantwoordingssystematiek sluit aan bij het reguliere jaarrekeningproces van de medeoverheden. De financiële verantwoording van de daarvoor aangewezen specifieke uitkeringen gebeurt via een bijlage bij de jaarrekening en valt daarmee ook onder de accountantsverklaring. De SiSa-bijlage geeft op beknopte wijze volgens de door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voorgeschreven wijze de belangrijkste verantwoordingsinformatie over de betreffende specifieke uitkering, zoals bijvoorbeeld de juridische grondslag en de besteding ervan.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A16	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16/02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten *Aard controle R* *Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16/06*
			€ 3.642.123			€ 1.253.637	€ 0	€ 96.137
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R* *Indicator: A16/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*		
			€ 0	€ 60.060	€ 5.051.957	€ 8.189.769		
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
			5	33	5	10	Ja	Ja
			Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*		
			2023	Nee				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*
			€ 60.251	€ 65.790		€ 0	€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*
			€ 1.900	€ 1.900	€ 17.340	€ 17.340	€ 8.975	€ 8.975
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/26*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/27*	
			€ 12.000	€ 12.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 106.466	
BZK	C41B	**Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/01*	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise *Aard controle R* *Indicator: C41B/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/03*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C41B/04*	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/05*	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/06*
			1 030008 Provincie Zuid-Holland	€ 15.008	€ 46.442	€ 11.611	1	1
			Kopie provinciecode *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/07*	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/09*			
			1 030008 Provincie Zuid-Holland	250	Nee			

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

BZK	C55	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*
			491	€ 67.398	€ 79.072	61	€ 8.473	€ 8.473
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*			
			552	€ 209.173	€ 209.173			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*
			2.577	3.697	0	0	2.759	0
BZK	C56	**Regeling huisvesting aandachtsgroepen**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: C56/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C56/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C56/04*	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/05*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/06*
			1 *RHA2021-02277987*	*Realisatie Skaeve Huse*	€ 0	€ 0	0	0
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/07*	Opbrengsten jaar T *Aard controle R* *Indicator: C56/08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C56/09*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: C56/10*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/11*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/12*
			1 *Realisatie Skaeve Huse*	€ 0	€ 0	Nee	Nee	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/13*	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/14*				
			Nee	nvt				
BZK	C62	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtscheldingvan gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*				
			€ 0	Nee				
BZK	C92	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
			€ 27.493	€ 0	1	17	104	
BZK	C94	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C94/02*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...] *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/03*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 *Aard controle R* *Indicator: C94/04*	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en *Aard controle R* *Indicator: C94/05*	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen *Aard controle R* *Indicator: C94/06*
			1 *LAI23-03610842*	€ 0	0	0	0	€ 0
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling *Aard controle R* *Indicator: C94/07*	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b *Aard controle R* *Indicator: C94/08*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. *Aard controle R* *Indicator: C94/09*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/10*		
			1 € 0	€ 0	€ 0	Nee		
OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	
			€ 0	€ 0	€ 363.357	€ 0	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/09*		
			1 061884 Gemeente Kaag en Braassem	€ 0	061884 Gemeente Kaag en Braassem	€ 0		
OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/05*	
			€ 125.923	€ 0	€ 0	€ 0	€ 38.811	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/09*		
			1 061884 Gemeente Kaag en Braassem	€ 0	061884 Gemeente Kaag en Braassem	€ 0		

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

IenW | **E27B** | **Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)**

Provinciale beschikking en/of verordening

Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen

	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen emaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/01*	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: E27B/02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E27B/03*	**Correctie** ten opzichte van tot (jaar T) verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen *Aard controle R* *Indicator: E27B/04*	**Correctie** ten opzichte van tot (jaar T) verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen *Aard controle R* *Indicator: E27B/05*
1	PZH-2009-473570	€ 0	€ 0		
2	PZH-2009-486894	€ 0	€ 0		
3	PZH-2008-168646	€ 0	€ 0		
4	PZH-2008-770752	€ 0	€ 0		
5	PZH-2009-146507569	€ 0	€ 0		
6	PZH-2008- 168934	€ 0	€ 0		
7	PZH-2009- 146420240	€ 0	€ 0		
8	PZH-2010-183298567	€ 0	€ 0		
9	PZH-2010-224106705	€ 0	€ 0		

	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/06*	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/07*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/10*
1	PZH-2009-473570	€ 25.633	€ 25.633		Nee
2	PZH-2009-486894	€ 21.971	€ 21.971		Nee
3	PZH-2008-168646	€ 26.427	€ 26.427		Nee
4	PZH-2008-770752	€ 29.147	€ 29.147		Nee
5	PZH-2009-146507569	€ 29.983	€ 29.983		Nee
6	PZH-2008- 168934	€ 26.427	€ 26.402		Nee
7	PZH-2009- 146420240	€ 29.983	€ 29.983		Nee
8	PZH-2010-183298567	€ 266.402	€ 266.402		Nee
9	PZH-2010-224106705	€ 142.241	€ 239.255		Nee

IenW | **E44B** | **Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**

	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen emaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
1	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK-2023/379653	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK-2023/379653	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK-2023/379653	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

	Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*
1	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK-2023/379653	Nee
2	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK-2023/379653	Nee
3	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK-2023/379653	Nee

	Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*
1	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK-2023/379653	1 Water bergen (capaciteitsvergroting)	Nee
2	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK-2023/379653	2 Water bergen (capaciteitsvergroting)	Nee
3	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK-2023/379653	3 Vergroten van de afvoercapaciteit	Nee

IenW | **E84** | **Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023**

Provincies en Gemeenten

	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/02*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/04*
	€ 450.473	€ 490.290	€ 490.290	Ja

	Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/08*
1	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h|aantal in Stuks	Ja	1	
2	331 Drempel|aantal in Stuks	Ja	1	
3	333 As-verspringing|aantal in Stuks	Ja	6	
4	362 Aanleg van één rijloper met fiets(suggestie)stroken en bermen|aantal in Meters	Ja	750	

EZK | **F28** | **Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**

	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: F28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: F28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/06*
	€ 0	€ 210.267	€ 146.172	€ 356.439	€ 32.027	€ 32.027

	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/07*
	Nee

SZW | **G2** | **Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023**

Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr

	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
	€ 4.613.125	€ 64.853	€ 298.701	€ 3.767	€ 106.570	€ 0

	Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
	€ 11.208	€ 4.958	€ 0	€ 289.927	€ 931	€ 0

	Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*
	€ 0	Ja

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024												
SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 0	€ 25.305	€ 1.937	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	-€ 287	€ 0	€ 4.293	€ 73.022	€ 3.751	
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 6.190	€ 295	
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	-€ 8	€ 0	€ 120	€ 3.776	€ 274	
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 4.854	€ 0	€ 345	€ 0	€ 0	
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		6 Totaal	€ 4.559	€ 0	€ 4.758	€ 82.988	€ 4.320	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja			
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja			
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja			
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja			
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja			
		6 Totaal	0	0	N.v.t.			
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)						
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)						
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)						
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)						
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)						
		6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*		
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0			
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0			
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0			
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0			
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0			
		6 Totaal	0	0	0			
SZW	G10	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
			€ 79.628	€ 0	Ja			
SZW	G12	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	G13	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 59.711	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	H4	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 143.176	€ 278.257				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	1.3 - Onroerende zaken - Onderhoud	€ 61.348	€ 61.348	€ 0	€ 0	
		2	1.3 - Onroerende zaken - Onderhoud	€ 543	€ 543	€ 0	€ 0	
		3	2.2 - Roerende zaken - Dienstverlening door derden	€ 109.689	€ 0	€ 109.689	€ 0	
		4	2.3 - Roerende zaken - Beheer en exploitatie	€ 106.677	€ 0	€ 106.677	€ 0	
		5	nadeel mengpercentage BTW	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

SISa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

VWS	H8	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*	
			1 1042193	€ 37.017	€ 0	€ 37.706	€ 0	€ 116.989	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*					
			1 1042193	Ja					
VWS	H12	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/02*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/04*			
			€ 28.808	€ 61.224	Ja	Ja			
VWS	H30	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**	Naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/01*	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/02*	Besteding (jaar T) per onderdeel *Aard controle R* *Indicator: H30/03*	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/05*	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/06*	
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 20.232	€ 19.345	€ 0	€ 19.345	Ja	
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 139.292	€ 143.860	€ 0	€ 143.860	Ja	
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 31.127	€ 24.332	€ 6.225	€ 24.332	Ja	
			4 Kansrijke Start	€ 23.345	€ 13.890	€ 4.669	€ 13.890	Ja	
			5 Mentale Gezondheid	€ 10.894	€ 7.000	€ 2.179	€ 7.000	Ja	
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 27.236	€ 16.046	€ 5.447	€ 16.046	Ja	
			7 Valpreventie	€ 80.151	€ 63.510	€ 16.030	€ 63.510	Ja	
			8 Leefomgeving	€ 15.563	€ 12.549	€ 3.113	€ 12.549	Ja	
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 3.891	€ 1.478	€ 778	€ 1.478	Ja	
			10 Versterken sociale basis	€ 56.806	€ 43.673	€ 11.361	€ 43.673	Ja	
			11 Mantelzorg	€ 15.563	€ 10.309	€ 3.113	€ 10.309	Ja	
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 15.563	€ 11.159	€ 3.113	€ 11.159	Ja	
			13 Welzijn op recept	€ 8.560	€ 12.996	€ 1.712	€ 12.996	Ja	
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 3.891	€ 3.891	€ 0	€ 3.891	Ja	
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 13.851	€ 0	€ 2.770	€ 0	Ja	
			Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/08*					
			1 Lokaal Sportakkoord	Ja					
			2 Brede regeling combinatiefuncties	Ja					
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Ja					
			4 Kansrijke Start	Ja					
			5 Mentale Gezondheid	Ja					
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	Ja					
			7 Valpreventie	Ja					
			8 Leefomgeving	Ja					
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja					
			10 Versterken sociale basis	Ja					
			11 Mantelzorg	Ja					
			12 Eén tegen eenzaamheid	Ja					
			13 Welzijn op recept	Ja					
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Ja					
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	Ja					
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/09*						
			Nee						
VWS	H31	**Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen**	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H31/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/05*		
			SPUKNEAS230110	€ 16.228	€ 20.734	Ja			
VWS	H32	**Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden**	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/03*				
			MEOZ23154	€ 419.651	€ 420.743				
			Naam zwembad *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/04*	Totale verlening per zwembad (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/05*	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H32/06*	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: H32/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/08*		
			1 *De Tweesprong*	€ 395.897	€ 395.897	Nee	*Voor zwembad De Tweesprong te Roelofarendsveen is geen verduurzamingsplan opgesteld, omdat dit zwembad op korte termijn zal worden gesloopt. Er wordt binnenkort een volledig nieuw zwembad gebouwd. De gemeenteraad van Kaag en Braassem heeft op 18 maart 2024 ingestemd met de bestemmingsplannen en er zal de komende tijd gewerkt worden aan het inrichtingsplan. Het zwembad zal volledig energie-neutraal worden opgeleverd. Om deze reden is besloten geen verduurzamingsplan op te stellen en aan te leveren, omdat er een energie-neutraal zwembad terug zal komen met duurzame energieopwekking.*		
			2 *De Kleine Oase*	€ 23.754	€ 24.846	Ja			
VWS	H35B	**Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SISa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen emaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H35B/02*					
			060546 Gemeente Leiden	€ 52.000					

Overzicht van de baten en lasten per taakveld

x € 1.000

Taakveld		Werkelijk 2023 Lasten	Baten	Saldo
0 - Bestuur en ondersteuning				
0.1	Bestuur	2.337	0	2.337
0.2	Burgerzaken	894	-438	456
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	284	-763	-479
0.4	Overhead	9.453	-207	9.246
0.5	Treasury	1.642	-2.381	-739
0.61	OZB woningen	294	-4.980	-4.686
0.62	OZB niet-woningen	0	-1.471	-1.471
0.64	Belastingen overig	0	-34	-34
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-43.615	-43.615
0.8	Overige baten en lasten	-194	-24	-217
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	1	0	1
0.10	Mutaties reserves	9.558	-12.796	-3.237
0.11	Resultaat rekening van baten en lasten			0
		24.270	**-66.709**	**-42.439**
1 - Veiligheid				
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.095	-58	2.037
1.2	Openbare orde en veiligheid	655	-1	654
		2.749	**-59**	**2.691**
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1	Verkeer en vervoer	5.978	-796	5.183
2.5	Openbaar vervoer	301	-62	238
		6.279	**-858**	**5.421**
3 - Economie				
3.1	Economische ontwikkeling	914	-546	368
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	104	0	104
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	65	-49	16
3.4	Economische promotie	260	-395	-135
		1.342	**-989**	**352**
4 - Onderwijs				
4.2	Onderwijshuisvesting	1.535	-50	1.485
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.146	-884	1.261
		3.681	**-935**	**2.746**
5 - Sport, cultuur en recreatie				
5.1	Sportbeleid en activering	400	-226	174
5.2	Sportaccommodaties	2.526	-1.221	1.306
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	60	0	60
5.5	Cultureel erfgoed	68	0	68
5.6	Media	367	-27	339
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.556	-244	2.313
		5.977	**-1.718**	**4.259**
6 - Sociaal domein				
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6.675	-5.366	1.309
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.625	-107	1.517
6.3	Inkomensregelingen	8.600	-4.992	3.608
6.4	WSW en beschut werk	201	0	201
6.5	Arbeidsparticipatie	814	0	814
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.506	-217	1.289
6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)	1.296	0	1.296
6.71b	Begeleiding (WMO)	694	0	694
6.71c	Dagbesteding (WMO)	101	-98	3
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	5.977	-17	5.960
6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	16	0	16
6.74c	Gesloten plaatsing	118	0	118
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	224	-224	0
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	457	-101	357
6.82a	Jeugdbescherming	335	0	335
6.82b	Jeugdreclassering	106	0	106
		28.746	**-11.121**	**17.625**
7 - Volksgezondheid en milieu				
7.1	Volksgezondheid	1.298	-135	1.163
7.2	Riolering	3.095	-4.091	-996
7.3	Afval	3.628	-4.618	-991
7.4	Milieubeheer	1.180	0	1.180
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	190	-105	86
		9.391	**-8.949**	**442**
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwin				
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.918	-13	1.906
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.164	-1.593	-429
8.3	Wonen en bouwen	1.872	-2.314	-442
		4.954	**-3.919**	**1.034**
Totaal baten en lasten		**87.389**	**-95.257**	**-7.868**

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 22 april 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 873.887.

Bevinding
Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens, echter wordt op basis van de door de Raad vastgestelde financiële verordening 2023 een deel als acceptabel geacht.
De geconstateerde afwijkingen zijn hierna opgenomen [1]:

	Begrotingscriterium	
1	Overschrijding lasten programma's (conform artikel 6 lid 1 van de financiële verordening autoriseert de raad de begroting op programmaniveau) zonder dat sprake is van een van onderstaande situaties (1A t/m 1D) waarin overschrijdingen als acceptabel worden aangemerkt.	**€ 0 mln.**
1A	Direct gerelateerde baten compenseren de overschrijding	**€ 0,8 mln.**
1B	Er is sprake van een openeinderegeling	**€ 0 mln.**
1C	Overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage	**€ 0 mln.**
1D	De overschrijding van lasten is door de raad uiterlijk 15 februari van het jaar volgend op het betreffend verslagjaar geautoriseerd door middel van een raadsbesluit op een separaat ingediend raadsvoorstel uiterlijk 31 december van het betreffend verslagjaar. Er is dus op 31 december van dat verslagjaar nog geen formele autorisatie voor dat jaar door de raad vastgesteld maar later en wel uiterlijk 15 februari van het jaar volgend op het betreffend verslagjaar.	**€ 0 mln.**
2	Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	**€ 0,04 mln.**
3	Ongeautoriseerde reservemutaties (p.s. veelal zijn dit ook getrouwe beeld fouten, die in de jaarstukken aangepast kunnen worden)	**€ 0 mln.**
4	Onderschrijding van eind 2023 afgesloten investeringskredieten	**€ 0,09 mln.**
5	Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel zijn geduid vermelden en verwijzen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	**€ 0 mln.**
	Totaal begrotingsonrechtmatigheden	**€ 0,93 mln.**
	Waarvan niet acceptabele begrotingsonrechtmatigheden	*€ 0,04 mln.*
	Waarvan acceptabele begrotingsonrechtmatigheden	*€ 0,89 mln.*

	Voorwaardencriterium	
	Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed (inhoudelijk hier toelichten en in de paragraaf bedrijfsvoering)	**€ 0,09 mln.**
	M&O criterium	
	Geen bevindingen	**€ 0 mln.**
	Totaal van onrechtmatigheden	**€ 1,02 mln.**
	Waarvan niet acceptabele begrotingsonrechtmatigheden	*€ 0,13 mln.*
	Waarvan acceptabele begrotingsonrechtmatigheden	*€ 0,89 mln.*

Begrotingscriterium
Ad 1A
Een overschrijding van de lasten in programma 2 van in totaal € 825.356. Deze overschrijding is veroorzaakt door een overschrijding van de lasten “Noodopvang vluchtelingen” (overschrijding van de lasten met € 2.424.000). Tegenover deze overschrijding van de lasten staat een overschrijding van de baten “Noodopvang vluchtelingen” van € 5.052.000. Conform artikel 29 lid 4a is sprake van een acceptabele begrotingsonrechtmatigheid want er is sprake van een overschrijding van de lasten waarbij direct gerelateerde baten de overschrijding compenseren.

Ad 2
Er is sprake van een overschrijding van de investeringsbudgetten (kredieten) met € 37.237. Dit betreft een overschrijding van het investeringskrediet meubilair met € 37.237 (gevoteerd kredietbedrag € 0 en werkelijke uitgaven € 37.237). In de door de raad goedgekeurde programmabegroting 2022 is de vervanging werkplekken van € 93.000 als verplichte/noodzakelijke (vervangings)investeringen/uitgaven voor huisvesting opgenomen. Eind 2023 heeft dit krediet een onderschrijding van € 38.328. De investering in meubilair ligt in het verlengde van vervanging werkplekken. Echter is voor de investering in meubilair formeel geen kredietbedrag goedgekeurd waardoor er in het kader van transparantie een apart grootboeknummer is aangemaakt.

Ad 4
Onderschrijdingen van de investeringskredieten van in totaal € 92.581. Het betreft de afgesloten kredieten eind 2023. Deze onderschrijdingen worden toegelicht in de jaarrekening en zijn daarmee, conform artikel 29 lid 5 acceptabele begrotingsonrechtmatigheden.

De onderschrijdingen van de lopende investeringskredieten zijn niet meegenomen in bovenstaande opstelling. Wel worden deze toegelicht in de jaarrekening. Hetzelfde geldt voor de onderschrijdingen van de lasten (programma’s 1 en 3, algemene dekkingsmiddelen en overhead) en de overschrijdingen van de baten (programma’s 1, 2 en 3, algemene dekkingsmiddelen en overhead). Deze onder- en overschrijdingen maken geen deel uit van de rechtmatigheidsverantwoording aangezien deze tijdig, dat wil zeggen bij de jaarrekening, aan de raad zijn gemeld en toegelicht.

Voorwaardencriterium
Een onrechtmatigheid van € 91.665 in de uitvoering van de aanbestedingswet. Dit zijn drie onrechtmatigheden van respectievelijk € 68.220, € 22.448 en € 997. In alle gevallen betrof het de inhuur van medewerkers die pas later via Flextender zijn aanbesteed. Deze medewerkers waren al een aantal jaren via enkelvoudige aanbesteding ingehuurd en in 2023 is de grens van € 215.000 voor deze inhuuropdrachten overschreden waardoor de uitgaven in 2023, tot het moment van herstel, als onrechtmatig moeten worden verantwoord.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. Conform artikel 27 lid 3 worden in de paragraaf bedrijfsvoering geconstateerde acceptabele rechtmatigheidsfouten of -onduidelijkheden vanaf € 150.000 nader toegelicht. Hiervan is geen sprake. Alle acceptabele rechtmatigheidsfouten zijn toegelicht in de jaarrekening.
In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

[1] De afwijkingen (fouten en/of onduidelijkheden als gedefinieerd in de notitie rechtmatigheidsverantwoording) worden alleen in de rechtmatigheidsverantwoording vermeld indien de door de raad gestelde verantwoordingsgrens voor rechtmatigheid is

overschreden. Op basis van afspraken tussen de raad en het college kunnen afwijkingen die lager zijn dan de verantwoordingsgrens in de paragraaf Bedrijfsvoering worden vermeld.

Accountants

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Churchillplein 5D, 6e etage
Postbus 85745
2508 CK Den Haag

T: +31 (0)70 358 90 00
F: +31 (0)70 350 20 20

denhaag@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

Aan de Raad van
Gemeente Kaag en Braassem

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2023 van gemeente Kaag en Braassem te Roelofarendsveen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van zowel de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023 alsmede van het vermogen van gemeente Kaag en Braassem op 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:
1 De balans per 31 december 2023;
2 het overzicht van baten en lasten over 2023;
3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023;
4 de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
5 de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Kaag en Braassem zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Baker Tilly (Netherlands) N.V. trading as Baker Tilly is a member of the global network of Baker Tilly International Ltd., the members of which are separate and independent legal entities.

Alle diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly (Netherlands) N.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425560. In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel
Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 860.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 43.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's
Als onderdeel van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de gemeente en haar interne beheersingsomgeving. Wij hebben een frauderisicoanalyse uitgevoerd met als doelstelling het identificeren en inschatten van mogelijke risico's op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. Wij hebben onze frauderisicoanalyse besproken met het college en de auditcommissie.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat wij geen frauderisico zien ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Dit vloeit voort uit het feit dat een opbrengststroom vast is, waarop de gemeente geen invloed heeft (zoals de rijksbijdrage en specifieke uitkeringen vanuit het rijk) of dat een opbrengststroom geen materiële omvang heeft of dat een opbrengstenstroom bestaat uit een grote hoeveelheid kleine, routinematige, niet materiële transacties waardoor de kans op een materiële fraude laag is.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij de volgende frauderisico’s geïdentificeerd en geëvalueerd in het kader van onze controle.

Risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt
Het college of management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een motief van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren.

Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:
- Analyseren en beoordelen van op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;

- Analyse van aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- Beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management zoals de waardering van de grondexploitaties, materiële vaste activa en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten. Wij hebben onder meer de volgende werkzaamheden verricht:
  - Met betrekking tot de grondexploitatie hebben wij de plausibiliteit van de uitgangspunten op projectniveau gecontroleerd aan de hand van de economische inputparameters alsook backtestingwerkzaamheden. Daarnaast hebben we de toereikendheid van de verliesvoorzieningen en de nauwkeurigheid en volledigheid van de tussentijdse winstneming gecontroleerd;
  - Met betrekking tot de activa hebben wij vastgesteld of er sprake is van duurzame waardeverminderingen;
  - Met betrekking tot de voorzieningen hebben we vastgesteld dat de uitgangspunten voor de voorziening wethouderspensioenen plausibel zijn.
- Beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om en transacties met verbonden partijen; en
- Doornemen van notulen van vergaderingen van het management, college en de raad.

Naast bovenstaande hebben wij, voor zover relevant voor onze controle, de opzet geëvalueerd en het bestaan vastgesteld van de beheersingsmaatregelen op organisatieniveau zoals het integriteitsbeleid en de klokkenluidersregeling, alsmede de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten, het maken van schattingen en het bewaken van projecten. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken.

Risico dat onjuiste prijzen worden gehanteerd bij grondverkopen
Het risico ziet toe op het verkopen van gronden tegen een prijs die niet conform het grondprijzen- en gemeentelijk beleid is, waardoor er niet marktconforme prijzen worden gehanteerd. Doordat bij grondtransacties sprake is van een subjectief element ten aanzien van de waardering bestaat er voor de ambtelijke organisatie en management gelegenheid om de organisatie te benadelen ten behoeve van persoonlijk gewin.

Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd om dit risico te ondervangen:
- De opzet en het bestaan van het proces rondom grondverkopen in kaart gebracht, inclusief de belangrijkste interne beheersingsmaatregelen in dit proces;
- de totstandkoming van de prijs gecontroleerd aan de hand van onafhankelijke bronnen.

Wij hebben geen indicaties van fraude uit onze controle geconstateerd.

Risico dat inkoopcontracten (waaronder aanbestedingen), grondaankopen en investeringen worden aangegaan op basis van corrupt handelen.
Gemeenten opereren in een sector met een verhoogd corruptierisico (overheid). Bovendien lopen er door de gemeente transactiestromen met een relatief grote omvang. Er is hierdoor sprake van een verhoogd inherent risico dat er materiële transacties worden aangegaan op basis van corrupt handelen (ondermijning).

Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd om dit risico te ondervangen:
- De opzet en het bestaan van de processen omtrent de totstandkoming van materiële transacties in kaart gebracht;
- Door middel van een spendanalyse hebben wij gecontroleerd of de gemeente voldoet aan de Europese aanbestedingsregels;
- Beoordelen van de totstandkoming van de marktconformiteit van de overige inkopen, waar een verhoogd risico op aanwezig is.

Wij hebben geen indicaties van fraude uit onze controle geconstateerd.

Risico op onterechte betalingen, danwel betalingen aan niet-rechthebbende, doordat onjuiste mutaties doorgevoerd worden in crediteurenstamgegevens waardoor bankrekeningnummers van crediteuren in de betaling niet juist zijn.

Gedurende 2023 hebben wij niet kunnen vaststellen dat het 4-ogen principe heeft plaatsgevonden bij het wijzigen van crediteurenstamgegevens. Als gevolg hiervan hebben wij een frauderisico geidentificeerd.

Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:
- Data-analyse op uitgaande betalingen. Hierbij hebben we een integrale controle uitgevoerd ten aanzien van de juistheid van de bankrekeningnummers behorend bij de naam en het aantal rekeningnummers per crediteur.
- Uitkomsten van bovenstaande data-analyse onderzocht middels aansluiting met onderliggende facturen, correspondentie en gegevens uit het handelsregister.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot concrete aanwijzingen van fraude of vermoedens van fraude met betrekking tot onterechte betalingen.

Wij zijn gedurende de gehele controle alert geweest op indicaties van (mogelijke) fraude. Daarnaast hebben wij middels een schriftelijke bevestiging door het college laten bevestigen dat alle gevallen van (mogelijke) fraude zijn gemeld aan ons. Wij hebben tijdens onze controle geen specifieke aanwijzingen gekregen voor (een vermoeden van) fraude. Overall constateren wij dat fraude en fraudepreventie een onderdeel is waar de gemeente actief mee bezig is.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie
Het college heeft in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de gemeente om de door haar geïdentificeerde risico's op te vangen en haar bedrijfsvoering voort te zetten voor tenminste 12 maanden na het opstellen van de jaarrekening. De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. Als onderdeel van onze controle hebben wij deze veronderstelling met het college geëvalueerd aan de hand van de tot het moment van het verstrekken van deze controleverklaring beschikbare informatie waaronder de begroting en de financiële kengetallen inclusief de weerstandsratio. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente geen sluitende meerjarenbegroting 2024-2027 heeft. Wij hebben aan de hand van de Kaderbrief vastgesteld dat een sluitende meerjarenbegroting 2025-2028 wordt verwacht.

Wij hebben, op basis van de verkregen controle-informatie, overwogen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Eventuele relevante gebeurtenissen na balansdatum die haar effect kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente zijn toereikend toegelicht in de toelichting op de balans. Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:
- Wij hebben kennisgenomen van de meerjarenbegroting in relatie tot de ontwikkelingen in de sector decentrale overheden.

- Wij hebben vastgesteld dat de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen.
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode waarvoor het college een beoordeling heeft gemaakt.

Op basis van onze kennis en ons begrip van de organisatie, verkregen tijdens onze jaarrekeningcontrole, en de financiële positie van de gemeente, zoals deze blijkt uit de jaarrekening, vinden wij het hanteren van de continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar. Onze bevindingen zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente niet langer in staat is om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

D. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten
Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2023 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa-verantwoordingsinformatie 2023 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

E. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening
Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

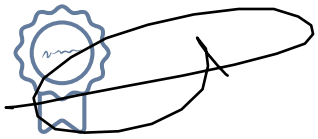
- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 8 juli 2024

Baker Tilly (Netherlands) N.V.



drs. R. Buitenhuis RA